

แนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของกลุ่มเกษตรกร
แปลงใหญ่ลำไย อำเภอคอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

นางสาวสุพรรณิ ใจมูล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนากิจการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2564

**Guidelines for the Extension in Off -season Quality Longan Production of Longan
Collaborative Farmer Group in Doi Tao District, Chiang Mai Province**

Miss Supanee Jaimoon

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives

Sukhothai Thammathirat Open University

2021

หัวข้อวิทยานิพนธ์   แนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของกลุ่มเกษตรกร
 แปลงใหญ่ลำไย อำเภอคอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

ชื่อและนามสกุล   นางสาวสุพรรณิ ใจมูล

วิชาเอก   ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

สาขาวิชา   เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช

อาจารย์ที่ปรึกษา   1. รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เจียวหวาน
                                     2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาริรัตน์ สีระสาร

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
 ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2565

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

Pl

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมจิต โยระคง)

[Signature]

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เจียวหวาน)

[Signature]

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาริรัตน์ สีระสาร)

[Signature]

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.เทพศักดิ์ บุญยรัตพันธุ์)

[Handwritten mark]

ชื่อวิทยานิพนธ์ แนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไย
อำเภอค้อยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

ผู้วิจัย นางสาวสุพรรณิ ใจมูล รหัสนักศึกษา 2629002169

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ บำเพ็ญ เขียวหวาน (2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นริศรัตน์ สิริสาร

ปีการศึกษา 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา 1) ความรู้ แหล่งความรู้ และความคิดเห็นในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร 2) การใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร 3) การจัดการโซ่อุปทาน สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร

ประชากร ได้แก่ เกษตรกรแปลงใหญ่ลำไยในอำเภอค้อยเต่า ทั้งหมดจำนวน 150 ราย ทำการเก็บข้อมูลจากเกษตรกรทั้งหมด โดยใช้แบบสัมภาษณ์ และทำการสนทนากลุ่ม คณะกรรมการกลุ่ม ๆ ละ 5 คน รวมเป็น 15 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพทำการวิเคราะห์เกี่ยวกับการจัดการโซ่อุปทานการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู เกษตรกรมีความรู้ในระดับมาก แหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด โดยมีแหล่งความรู้ที่ได้รับมากกว่าแหล่งอื่น ๆ คือ สื่อกลุ่ม ความคิดเห็นของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูพบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะการผลิตลำไยคุณภาพทำให้มีการใช้น้ำอย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นการประหยัดน้ำ 2) การใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีการใช้เทคโนโลยีด้านการราดสาร โฟแทสเสริมคลอเรตมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการให้น้ำ การตัดแต่งกิ่ง การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน และด้านการตัดแต่งขั้วผล ตามลำดับ ส่วนด้านการนำไปปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร เกษตรกรนำไปปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ การตัดแต่งกิ่ง การให้น้ำ และการราดสาร โฟแทสเสริมคลอเรต 3) การจัดการโซ่อุปทานที่สำคัญด้านต้นน้ำคือ การเตรียมต้นก่อนการผลิตลำไย กลางน้ำคือ การดูแลหลังการราดสาร โฟแทสเสริมคลอเรต และปลายน้ำคือ การเก็บเกี่ยว การจำหน่าย และการแปรรูป ส่วนจุดแข็งคือ ผลผลิตลำไยมีคุณภาพและได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP จุดอ่อนคือ ขาดแคลนแรงงานในภาคการผลิต โอกาสคือ สภาพพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการผลิตลำไยนอกฤดู และได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน อุปสรรคคือ ปัจจัยการผลิตราคาสูง และราคาผลผลิตไม่มีความแน่นอน 4) ปัญหาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีปัญหาสำคัญด้านราคาและการตลาด ข้อเสนอแนะโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านราคาและการตลาด ได้แก่ จัดหาช่องทางในการจัดจำหน่ายผลผลิตลำไยทั้งผลสดและลำไยอบแห้งให้หลากหลายช่องทาง

คำสำคัญ แนวทางการส่งเสริม การผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไย

Thesis title: Guidelines for the Extension in Off -season Quality Longan Production of Longan Collaborative Farmer Group in Doi Tao District, Chiang Mai Province
Researcher: Miss Supanee Jaimoon; **ID:** 2629002169;
Degree: Master of Agricultural (Agricultural Extension and Development);
Thesis advisors: (1) Bumpen Keowan, Associate Professor;
 (2) Dr.Nareerat Sirasan Associate Professor; **Academic year:** 2021

Abstract

The objectives of this research were to study 1) knowledge, knowledge sources and opinion about off-season quality longan production of the farmers 2) the adoption of technology in off-season quality longan production of the farmers 3) supply chain management, internal and external environment in off-season quality longan production of the farmers 4) problems and suggestions about the extension guidelines for off-season quality longan production of the farmers.

The population was 150 collaborative longan farmers in Doi Tao district. Data were collected from the entire population using interview questions and focus group method of 5 committees from each group with the total number of 15 persons. Data were then analyzed by using statistics i.e. frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation and ranking. In regards to qualitative data, supply chain management of off-season quality longan production and internal and external environment were analyzed.

The results showed that 1) the farmers knew at high level about off-season quality longan production. The knowledge sources about off-season quality longan production, overall, was at moderate level. The farmers obtained knowledge from group media more than from other sources. The farmers expressed opinions toward off-season quality longan production at highest level, especially the appropriate water usage in off-season quality longan production helped save water. 2) The adoption of off-season quality longan production of the farmers, overall, was at high level. The technology that they adopted at highest level was the application of Potassium Chlorate. Second to that were watering, branch trimming, the application of fertilizer according to the soil analysis and bunch pruning, respectively. The technologies in off-season quality longan production that the farmers brought into practice at highest level were branch trimming, watering and the application of Potassium Chlorate. 3) The main supply chain management in the upstream process was tree preparation prior to longan production. The mid-stream process was plant care after the application of Potassium Chlorate. The downstream processes were harvest, distribution and processing. The strengths were quality longan fruit and certified GAP. The weakness was the lack of labor in the production sector. The opportunities were an appropriate area to produce off-season longan and the support from the government and private sectors. The threats were high price of input factors and inconsistent product price. 4) Problems, overall, were at moderate level. The main problems were pricing and marketing. Suggestions, overall, were at high level, especially pricing and marketing i.e. various distribution channel searching for fresh and dried product selling.

Keywords: Extension guideline ,Off-season quality longan production, Collaborative longan farmer group

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างสูงจากรองศาสตราจารย์ ดร.สมจิต โยชะคง ประธานกรรมการสอบ รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นารีรัตน์ สีระสาร อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำชี้แนวทางที่เป็นประโยชน์ และให้การสนับสนุนการดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์จนเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้ทางด้านวิชาการ และเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราชที่อำนวยความสะดวกทุกด้าน

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้บังคับบัญชา สำนักงานเกษตรอำเภอคอยเต่า เพื่อนร่วมงาน เพื่อนปริญญาโท รุ่นที่ 22 ตลอดจนเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยทุกท่านในอำเภอคอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ ที่ให้กำลังใจ และคอยสนับสนุน ช่วยเหลือ รวมทั้งทุกคนในครอบครัว ส่งผลให้วิทยานิพนธ์บรรลุผลสำเร็จ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์และสามารถใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไป

นางสาวสุพรรณิ ใจมูล

กุมภาพันธ์ 2565

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร	7
แนวคิดเกี่ยวกับความรู้	12
แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น	15
แนวคิดเกี่ยวกับโซ่อุปทาน	17
แนวคิดเกี่ยวกับการเกษตรแบบแปลงใหญ่	19
แนวคิด SWOT Analysis	21
การผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู	23
บริบทของอำเภอคอยเต่า	29
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	36
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	46
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	46
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	47
การเก็บรวบรวมข้อมูล	52
การวิเคราะห์ข้อมูล	52

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	57
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร	57
ตอนที่ 2 ความรู้ แหล่งความรู้ และความคิดเห็นของเกษตรกรในการผลิตลำไย	
คุณภาพนอกฤดู	71
ตอนที่ 3 การใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร	82
ตอนที่ 4 การจัดการโซ่อุปทานการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู และจุดแข็ง จุดอ่อน	
โอกาส อุปสรรค	88
ตอนที่ 5 ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร	97
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	106
สรุปการวิจัย	106
อภิปรายผล	110
ข้อเสนอแนะ	117
บรรณานุกรม	122
ภาคผนวก	128
ก แบบประเมินความเที่ยงตรง (IOC)	129
ข แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย	138
ค ประเด็นการสนทนากลุ่ม	152
ประวัติผู้วิจัย	155

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1	จำนวนประชากรและครัวเรือนเป็นปีรายตำบล 34
ตารางที่ 2.2	ข้อมูลการผลิตพืชที่สำคัญ ปี 2563 ของอำเภอคอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ 35
ตารางที่ 2.3	ข้อมูลการผลิตลำไยนอกฤดู ปี 2563 รายตำบล ของอำเภอคอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ 35
ตารางที่ 4.1	สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล 57
ตารางที่ 4.2	สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกร 59
ตารางที่ 4.3	สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร 61
ตารางที่ 4.4	ความรู้ของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู 71
ตารางที่ 4.5	ระดับความรู้โดยรวมเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร 73
ตารางที่ 4.6	แหล่งความรู้ของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู 74
ตารางที่ 4.7	สรุปแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร 77
ตารางที่ 4.8	ความคิดเห็นของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู 78
ตารางที่ 4.9	การใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร 82
ตารางที่ 4.10	สรุปความเห็นด้วยต่อการใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู ของเกษตรกร 85
ตารางที่ 4.11	การใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร 86
ตารางที่ 4.12	จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู 96
ตารางที่ 4.13	ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร 97
ตารางที่ 4.14	สรุปปัญหาเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร 100
ตารางที่ 4.15	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร 101
ตารางที่ 4.16	สรุปข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร 105

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ภาพที่ 2.1 แผนที่อำเภอคอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่	29
ภาพที่ 2.2 แผนที่ความเหมาะสมสำหรับการปลูกลำไยในอำเภอคอยเต่า	31
ภาพที่ 2.3 แผนที่ชุดดินอำเภอคอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่	33
ภาพที่ 4.1 สรุปแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร	78
ภาพที่ 4.2 สรุปการใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร	86
ภาพที่ 4.3 การตัดแต่งกิ่งแบบฟาชิงาย	89
ภาพที่ 4.4 การตัดแต่งกิ่งแบบธรรมดาทั่วไป	89
ภาพที่ 4.5 การใส่ปุ๋ยเพื่อบำรุงต้นก่อนการราดสารโพแทสเซียมคลอไรด์	90
ภาพที่ 4.6 การให้น้ำแบบระบบท่อและระบบสปริงเกอร์	90
ภาพที่ 4.7 การราดสารโพแทสเซียมคลอไรด์ทางดิน	91
ภาพที่ 4.8 การพ่นสารโพแทสเซียมคลอไรด์ทางใบ	91
ภาพที่ 4.9 การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน	92
ภาพที่ 4.10 การตัดแต่งช่อผล	92
ภาพที่ 4.11 การสำรวจโรคและแมลงศัตรูพืช	93
ภาพที่ 4.12 การเก็บเกี่ยวลำไยตะกร้าขาวและตะกร้าชมพู	93
ภาพที่ 4.13 การเก็บเกี่ยวลำไยแบบมัดปึก	94
ภาพที่ 4.14 การขายออนไลน์	94
ภาพที่ 4.15 การแปรรูปลำไยอบแห้งเนื้อสีทอง	95
ภาพที่ 4.16 สรุปปัญหาเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร	100
ภาพที่ 4.17 สรุปข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร	105

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกลำไยรายใหญ่ของโลก โดยส่วนใหญ่ส่งออกในรูปแบบลำไยสด และลำไยอบแห้ง ซึ่งตลาดหลักลำไยสดของไทยได้แก่ จีน เวียดนาม อินโดนีเซีย และฮ่องกง ส่วนตลาดหลักลำไยอบแห้ง ได้แก่ จีน เวียดนาม และฮ่องกง ผลผลิตลำไยทั้งหมดภายในประเทศร้อยละ 90 ส่งออกไปตลาดต่างประเทศ สำหรับผลิตภัณฑ์แปรรูป ได้แก่ ลำไยอบแห้ง ลำไยกระป๋อง และลำไยแช่แข็ง มีการบริโภคในประเทศเล็กน้อย ในช่วงปี 2558-2562 ปริมาณการส่งออกลำไยสดและผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นจาก 553,265 ตัน (820,591 ตันสด) ในปี 2558 เป็น 743,024 ตัน (1,151,294 ตันสด) ในปี 2562 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.68 ต่อปี สำหรับมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นจาก 15,813 ล้านบาท ในปี 2558 เป็น 28,904 ล้านบาท ในปี 2562 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 16.58 ต่อปี สำหรับปี 2562 มีการส่งออกลำไยสดและผลิตภัณฑ์ปริมาณ 743,024 ตัน ลดลงจากในปี 2561 ปริมาณ 771,385 ตัน หรือลดลงร้อยละ 3.68 ขณะที่มูลค่าการส่งออก 28,904 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก 28,756 ล้านบาท ในปี 2561 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.51 เนื่องจากผลผลิตลดลงขณะที่ความต้องการบริโภคลำไยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สำหรับผลผลิตคาดการณ์ว่า ในปี 2563 จะมีปริมาณ 1,044,034 ตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.24 จากปริมาณ 1,011,276 ตัน ในปี 2562 ขณะที่ผลผลิตต่อไร่ 886 กิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.43 จาก 865 กิโลกรัม ในปี 2562 เนื่องจากคาดว่าปริมาณน้ำฝนเพียงพอและเกษตรกรดูแลเอาใจใส่มากขึ้น ส่งผลให้ลำไยออกดอกและติดผลมากขึ้น อย่างไรก็ตามราคาผลผลิตลำไยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (ปี 2558 – 2562) ราคาผลผลิตลำไยของไทยอยู่ในเกณฑ์ดีและมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากลำไยของไทยเป็นที่ต้องการของตลาดต่างประเทศ จึงทำให้เกษตรกรขยายเนื้อที่ปลูกลำไยและดูแลรักษาต้นลำไย ทำให้เนื้อที่ปลูกและผลผลิตเพิ่มขึ้น (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2563)

ลำไย จัดเป็นไม้ผลที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจชนิดหนึ่งของประเทศไทย สามารถทำรายได้จากการส่งออกปีละไม่ต่ำกว่า 5,000 ล้านบาท แหล่งผลิตลำไยที่สำคัญอยู่ในภาคเหนือตอนบน ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน เชียงราย พะเยา เป็นต้น และทางภาคตะวันออก เช่น จังหวัดจันทบุรี ระยอง เป็นต้น การผลิตลำไยในอดีตเกษตรกรต้องรับภาระความเสี่ยงเกี่ยวกับการให้

ผลผลิตของลำไย เนื่องจากการออกดอกติดผลขึ้นอยู่กับความหนาวเย็น หากปีใดที่มีอุณหภูมิต่ำ และหนาวเย็นยาวนาน ลำไยจะออกดอกติดผลมาก ในขณะที่บางปีอากาศไม่หนาวเย็นพอ ต้นลำไยจะออกดอกติดผลน้อย ทำให้ลำไยถูกจัดอยู่ในกลุ่มไม้ผลที่มีนิสัยการออกดอกติดผลเว้นปี นับตั้งแต่มีการค้นพบสารโพแทสเซียมคลอไรด์ ด้วยความบังเอิญของคนทำดอกไม้ไฟว่ามีคุณสมบัติสามารถชักนำการออกดอกของลำไย โดยไม่ต้องพึ่งพาความหนาวเย็นทำให้ปัญหาการออกดอกเว้นปีหมดไป

เป้าหมายการผลิตลำไยนอกฤดูของเกษตรกรชาวสวนลำไย คือราคาผลผลิต ซึ่งถ้าจะเทียบไปแล้ว ช่วงเวลาจำหน่ายผลผลิตที่ราคาดีที่สุดคือ ช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงต้นเดือนกุมภาพันธ์ เนื่องจากตรงกับเทศกาล เช่น วันคริสต์มาส วันขึ้นปีใหม่ และวันตรุษจีน ช่วงที่ผลผลิตมีราคาดีที่สุดคือ ลำไยในฤดูช่วงเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม เนื่องจากมีผลผลิตจำนวนมากเข้าสู่ตลาดพร้อมกัน ดังนั้นเกษตรกรจึงพยายามบังคับให้ลำไยออกดอกใน 2 ช่วง คือ ช่วงเดือนพฤษภาคม-กรกฎาคม เพื่อให้เก็บเกี่ยวในเดือนพฤศจิกายนถึงต้นกุมภาพันธ์ และช่วงเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน เพื่อเก็บเกี่ยวก่อนฤดูคือ เดือนพฤษภาคม-มิถุนายน การบังคับให้ออกดอกในเดือนพฤษภาคมถึงกรกฎาคมเกิดปัญหาค่อนข้างมาก เพราะตรงกับฤดูฝน ต้นลำไยจะตอบสนองต่อสารโพแทสเซียมคลอไรด์ไม่ดีเหมือนการให้สารนี้ในฤดูหนาว ในขณะที่ลำไยที่ออกดอกในเดือนตุลาคมถึงพฤศจิกายนจะกระทบอากาศหนาวทำให้การผสมเกสรไม่สมบูรณ์ ผลอ่อนมักร่วงเสียหายได้ง่าย ดังนั้น จึงต้องมีการเตรียมต้นให้สมบูรณ์ กำหนดอัตราสารให้เหมาะสมและศึกษาถึงเทคนิคการผลิตลำไยนอกฤดูในแต่ละขั้นตอน ตลอดจนการเลือกช่วงเวลาการผลิตให้ตรงกับความต้องการของตลาดและให้เหมาะสมกับพื้นที่ที่จะประสบผลสำเร็จ (ทวีศักดิ์ ชัยเรืองยศ. 2562)

ในพื้นที่อำเภอคอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ มีการผลิตลำไยมากเป็นอันดับ 3 รองจากอำเภอจอมทอง และอำเภอพร้าว โดยมีพื้นที่ปลูกลำไยทั้งหมดประมาณ 52,166 ไร่ เกษตรกรในพื้นที่อำเภอคอยเต่า ทุกครัวเรือนจะปลูกลำไยเป็นพืชเศรษฐกิจหลัก โดยปลูกเพื่อจำหน่าย ส่วนมากเป็นการผลิตลำไยนอกฤดู ซึ่งจะมีการกำหนดให้เก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงประมาณปลายเดือนตุลาคมถึงกุมภาพันธ์ แต่เกษตรกรมักประสบปัญหาการขาดทุน การผลิตลำไยไม่ได้คุณภาพ ไม่ตรงกับความต้องการของตลาด การใช้ปัจจัยการผลิตสูง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ปุ๋ยและสารเคมีมีราคาแพง เกษตรกรขาดองค์ความรู้ ราคาผลผลิตตกต่ำ ตลอดจนถูกกดราคาโดยพ่อค้าคนกลาง ซึ่งเกษตรกรอาจขาดการบริหารจัดการที่ดี ขาดการรวมกลุ่ม รวมถึงขาดองค์ความรู้ในด้านการปฏิบัติที่ถูกต้องและเหมาะสม

ดังนั้น จากเหตุผลดังกล่าวจึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไย อำเภอคอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้การดำเนินการผลิตลำไยของเกษตรกรมีคุณภาพ และประสิทธิภาพตามความต้องการของ

ตลาด ตลอดจนสามารถนำข้อมูลเป็นแนวทางในการส่งเสริมเกษตรกร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปวางแผนเพื่อส่งเสริมให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาความรู้ แหล่งความรู้ และความคิดเห็นในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร
- 2.2 เพื่อศึกษาการใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร
- 2.3 เพื่อศึกษาการจัดการโซ่อุปทาน สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร
- 2.4 เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย เรื่อง “แนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไย อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่” ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร แนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมากำหนดประเด็นในการศึกษาวิจัย จึงได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไย อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

4.1 ขอบเขตเชิงพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ศึกษาในพื้นที่อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

4.2 ขอบเขตเชิงเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความรู้ แหล่งความรู้ และความคิดเห็นในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร การใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร การจัดการโซ่อุปทานในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูจากเวทีการสนทนากลุ่ม ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร

4.3 ขอบเขตเชิงเวลา การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการศึกษาในช่วง เดือนมกราคม 2564 ถึง เดือนธันวาคม 2564

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกลำไยที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับสำนักงานเกษตรอำเภอดอยเต่า ปี 2563

5.2 การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ หมายถึง วิธีการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ที่มีการผลิตสินค้าเดียวกัน พื้นที่ใกล้เคียงกัน ในอำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

5.3 เกษตรกรผู้ผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูอำเภอดอยเต่า หมายถึง เกษตรกรผู้ผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู ที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

5.4 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจ หมายถึง ลักษณะความเป็นอยู่ของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ลำไย ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ พื้นที่ทำการเกษตร รายได้ หนี้สิน จำนวนแรงงาน ผลผลิต การจำหน่าย เป็นต้น

5.5 ความรู้ หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจของเกษตรกร เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูในประเด็นการตัดแต่งกิ่ง การตัดแต่งช่อผล การดูแลรักษา และการเก็บเกี่ยว

5.6 แหล่งความรู้ หมายถึง แหล่งของการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู จากแหล่งสื่อบุคคล สื่อกลุ่ม สื่อมวลชน และสื่อออนไลน์

5.7 ความคิดเห็นในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู หมายถึง ความคิดเห็น เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูในประเด็นการตัดแต่งกิ่ง การตัดแต่งช่อผล การบริหารจัดการด้านน้ำ การลดการใช้สารเคมี

5.8 การจัดการโซ่อุปทาน หมายถึง การจัดการโซ่อุปทานในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไย อำเภอคอยเต่า ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

5.9 สภาพแวดล้อมภายใน หมายถึง ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ ได้แก่ จุดแข็งและจุดอ่อน

5.10 สภาพแวดล้อมภายนอก หมายถึง ปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ ได้แก่ โอกาส และอุปสรรค

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลจากการวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไย อำเภอคอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ ครั้งนี้มีประโยชน์ ดังนี้

6.1 เกษตรกรได้นำแนวทางการปฏิบัติในด้านการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูไปใช้ในการดำเนินงาน ด้านการลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และพัฒนาคุณภาพได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับศักยภาพ และตรงตามความต้องการของเกษตรกร

6.2 เจ้าหน้าที่นำปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรไปใช้ในการวางแผนพัฒนาปรับปรุงและแก้ไขปัญหาในการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ให้เกษตรกรมีการผลิตลำไยนอกฤดูให้มีคุณภาพ และสามารถจัดการพื้นที่การผลิต ลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดประโยชน์ และพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

6.3 เพื่อนำผลการวิจัยเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้ในการวางแผน ส่งเสริมและพัฒนาการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกรต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาทบทวนวรรณกรรม และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไย อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิด หลักการ ทฤษฎี รวมทั้งการกำหนดประเด็นคำถามในการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิเคราะห์และอภิปรายผลการศึกษา ประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร
2. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้
3. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
4. แนวคิดเกี่ยวกับโซ่อุปทาน
5. แนวคิดเกี่ยวกับการเกษตรแบบแปลงใหญ่
6. แนวคิด SWOT Analysis
7. การผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู
8. บริบทของอำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วย ความหมายการส่งเสริมการเกษตร ความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร รูปแบบการส่งเสริมการเกษตร วิธีการส่งเสริมการเกษตร และการใช้การสื่อสารเพื่อการส่งเสริมการเกษตร โดยรายละเอียด ดังนี้

1.1 ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังสิทธิ์ (2563, น.17) กล่าวว่า การส่งเสริมและพัฒนากการเกษตร หมายถึงกระบวนการพัฒนาความรู้ของเกษตรกรจากการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อมุ่งพัฒนาผลผลิตที่เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ก่อให้เกิดการพัฒนารายได้เศรษฐกิจ ทำให้ชีวิตครอบครัวเกษตรกรอยู่ดีกินดี และมีความสุขอันเป็นผลต่อการพัฒนาชุมชนชนบทให้มีความมั่นคงและมั่นคงในที่สุด

พลสรานู สราญรมย์ (2563, น.4) กล่าวว่า งานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการนำความรู้ เทคโนโลยีทางการเกษตรสู่เกษตรกรด้วยแนวทางต่างๆ (extension approach) ที่สามารถวิเคราะห์การดำเนินงานได้เป็นหลายลักษณะหรือเป็นรูปแบบ (package) ของการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2557) การส่งเสริมการเกษตรโดยทั่วไปแล้วหมายถึง งานพัฒนาด้านการเกษตร ซึ่งเป็นการให้การศึกษาแก่เกษตรกรในลักษณะของการให้การศึกษาแบบนอกระบบโรงเรียน (Out of school education) โดยให้เกษตรกรได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง นอกจากนี้การส่งเสริมการเกษตรยังเป็นงานขององค์กรที่ทำหน้าที่ในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของเกษตรกร แม่บ้านเกษตรกร และบุคคลอื่น ๆ ในชนบท โดยการสอนให้เขาเหล่านั้นรู้จักการทำเกษตรที่ถูกต้อง มีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ผสมผสานกับภูมิปัญญาของเกษตรกร

จากความหมายของการส่งเสริมการเกษตรดังกล่าว สรุปได้ว่า การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง กระบวนการพัฒนาความรู้ด้านการเกษตร และการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยให้เกษตรกรได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง เพื่อมุ่งพัฒนาผลผลิต ก่อให้เกิดการพัฒนารายได้ ทำให้ชีวิตครอบครัวเกษตรกรอยู่ดีกินดี และมีความสุข

1.2 ความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังกลสิทธิ์ (2563, น.19) กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตรมีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเกษตรกรมาก โดยการถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยีที่เหมาะสมไปสู่เกษตรกร ก่อให้เกิดการพัฒนาความรู้ที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรได้ โดยสามารถสร้างรายได้ พัฒนาสถานะเศรษฐกิจ สังคมชนบท และครอบครัวเกษตรกรให้มีสถานะที่ดีได้

จากความสำคัญข้างต้น สรุปได้ว่า การส่งเสริมการเกษตรมีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเกษตรกร โดยมีการพัฒนาความรู้ มีการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในการพัฒนาผลผลิต ทำให้สร้างรายได้ และส่งผลให้ครอบครัวเกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

1.3 รูปแบบการส่งเสริมการเกษตร

พลสรานู สราญรมย์ (2563, น.6) กล่าวว่า การแบ่งรูปแบบการส่งเสริมการเกษตรตามวิธีการทำงานสามารถแบ่งออกได้หลายรูปแบบ ได้แก่ แบบการฝึกอบรมและเยี่ยมเยียน แบบการบริการเบ็ดเสร็จ แบบการมีส่วนร่วม แบบโครงการ และแบบผสมผสาน โดยแต่ละแบบจะมีแนวคิด ลักษณะสำคัญ แนวทางการดำเนินงานที่แตกต่างกัน รูปแบบการอบรมเยี่ยมเยียนเป็นวิธีที่ใช้กันมาช้านานจนถึงปัจจุบัน มีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ การฝึกอบรมและเยี่ยมเยียน รูปแบบการบริการเบ็ดเสร็จเป็นการนำแนวคิดที่ต้องการรวมการบริการต่าง ๆ ไว้ ณ จุดเดียวแบบเบ็ดเสร็จ รูปแบบการมีส่วนร่วมเกิดขึ้นจากสถานการณ์ในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่มีลักษณะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน รูปแบบ

โครงการเป็นการบริหารงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่มีลักษณะเฉพาะทั้งในพื้นที่เป้าหมาย ระยะเวลาดำเนินงาน บุคคลเป้าหมาย รวมถึงการประเมินผลลัพธ์ของโครงการที่ชัดเจน ส่วนรูปแบบผสมผสานเป็นการนำแนวคิดข้อดีของแต่ละรูปแบบมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับสถานการณ์ในพื้นที่

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2563, น.37-41) กล่าวถึงรูปแบบการส่งเสริมการเกษตรว่า

1. รูปแบบการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรโดยทั่วไป

1.1 การส่งเสริมรูปแบบอย่างเป็นทางการ (Conventional Agricultural Extension Approach) เป็นการทำงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมในลักษณะวันต่อวัน เป้าหมายของการส่งเสริมรูปแบบนี้จะเป็นการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร เพื่อเพิ่มรายได้และคุณภาพชีวิตของเกษตรกร และครอบครัว

1.2 การส่งเสริมในรูปแบบของการฝึกอบรมและเยี่ยมเยียน (Training and Visiting System) เพื่อมุ่งพัฒนาเกษตรกรให้มีความสามารถในการเพิ่มผลผลิต โดยรูปแบบของระบบมุ่งให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมใกล้ชิดเกษตรกร โดยการเยี่ยมและให้คำแนะนำแก่เกษตรกรและนำปัญหาามาสู่การแก้ไขอย่างเป็นระบบ

1.3 การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรโดยสถาบันการศึกษา (Educational Institute Agricultural Extension Approach) เป็นการส่งเสริมในรูปแบบของการดำเนินการโดยมหาวิทยาลัย

2. รูปแบบการส่งเสริมทางเลือก

2.1 รูปแบบการส่งเสริมมุ่งพัฒนาผลผลิตการเกษตรเฉพาะอย่าง (Commodity Specialized Approach) เป็นการมุ่งการผลิตเป็นสำคัญ โดยการบริหารจัดการหน่วยเดียว การดำเนินการส่งเสริมจะเป็นการใช้ทรัพยากรเพื่อการผลิต ซึ่งจัดว่าเป็นการลงทุนการผลิต ให้สามารถดำเนินการผลิตอย่างคุ้มค่าในเชิงธุรกิจ ความสำเร็จจะวัดได้จากผลผลิตและผลิตภัณฑ์รวมเฉพาะพืชนั้น ๆ เป็นสำคัญ

2.2 การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรแบบมีส่วนร่วม (Agriculture Extension Participatory) เป็นการส่งเสริมที่คาดว่าเกษตรกรจะมีภูมิปัญญาในการทำเกษตรเกี่ยวกับการผลิตผลผลิตทางการเกษตร โดยเกษตรกรจะมีโอกาสได้เรียนรู้เพิ่มเติมจากความรู้ใหม่ เพื่อผนวกเข้ากับความรู้เดิมที่มี

2.3 การส่งเสริมในรูปแบบของโครงการ (Project Approach) เป็นการมุ่งที่จะดำเนินการส่งเสริม ที่ต้องการเวลาที่รวดเร็ว ดำเนินการโดยองค์กรของรัฐ การส่งเสริมจะไม่มุ่งเฉพาะผลกระทบต่อ การเพิ่มผลผลิตหรือการพัฒนาเกษตรกรในชนบทในเวลาที่กำหนด และผลสำเร็จจะมุ่งไปยังการเสนอโครงการเข้าสู่การพัฒนาในพื้นที่เฉพาะ ตามเวลากำหนด

2.4 การส่งเสริมในรูปแบบของการพัฒนาระบบฟาร์ม (The Farming System Development Approach) เป็นรูปแบบของการส่งเสริมที่มุ่งจะใช้เทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของเกษตรกรตามสภาพระบบการผลิตในท้องถิ่นนั้น ๆ

2.5 การส่งเสริมในรูปแบบของการร่วมรับผิดชอบในค่าใช้จ่าย (Cost Sharing Approach) โดยหน่วยงานของรัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนท้องถิ่น และส่วนกลางจะต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมดร่วมกัน

2.6 รูปแบบการส่งเสริมและพัฒนากิจการเกษตรแบบเกษตรพันธสัญญา (Contact Farming Approach) เป็นการส่งเสริมในรูปแบบที่สามารถสร้างความมั่นใจต่อเกษตรกรผู้ผลิต และเอกชนหรือผู้นำผลผลิตไปดำเนินการพัฒนาและการตลาด จำเป็นต้องมีการทำงานร่วมกับการพัฒนาภาคการผลิตการเกษตร การส่งเสริมในรูปแบบเกษตรพันธสัญญา เป็นรูปแบบที่มีการดำเนินการมากขึ้น

พัฒนา สุขประเสริฐ (2557, น. 64) กล่าวว่า รูปแบบในการส่งเสริมการเกษตรเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการส่งเสริม เพราะว่าเป็นตัวกำหนดถึงรายละเอียดของกิจกรรมการส่งเสริมและก็เป็นสิ่งที่จะช่วยทำให้การส่งเสริมการเกษตรดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและได้อย่างมั่นใจ ซึ่งรูปแบบในการส่งเสริมการเกษตรก็ควรที่จะต้องมีความสอดคล้องกับเป้าหมาย บริบทและสภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง เช่น คุณลักษณะและความสามารถของเกษตรกร เจ้าหน้าที่ส่งเสริม ทีมงาน และผู้ที่เกี่ยวข้องรวมถึงโอกาสและปัจจัยสนับสนุนต่อการส่งเสริมการเกษตร

จากรูปแบบการส่งเสริมการเกษตรข้างต้น สรุปได้ว่า รูปแบบการส่งเสริมการเกษตรสามารถแบ่งได้หลากหลายรูปแบบ เพื่อให้การทำงานส่งเสริมการเกษตรสามารถบรรลุเป้าหมาย เกิดความสำเร็จ และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งแต่ละแบบจะมีแนวคิด ลักษณะสำคัญ แนวทางการดำเนินงานที่แตกต่างกัน จะต้องมีความสอดคล้องกับเป้าหมาย บริบท และสภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง โดยรูปแบบที่นิยมใช้มาตั้งแต่เดิมจนถึงปัจจุบัน คือ รูปแบบการอบรม เยี่ยมเยียน

1.4 วิธีการส่งเสริมการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2563, น. 41) กล่าวถึง วิธีการส่งเสริมการเกษตรว่า

1.4.1 วิธีการส่งเสริมและพัฒนากิจการเกษตรโดยอิงบุคคลเป้าหมายเป็นเกณฑ์

1) วิธีการส่งเสริมบุคคลต่อบุคคล เป็นการส่งเสริมโดยให้เกษตรกรหรือบุคคลผู้รับการถ่ายทอดความรู้ ได้เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างอิสระ ถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกรโดยตรงเป็นรายบุคคล

2) วิธีการส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของผู้รับการส่งเสริมจากชั้นสนใจ ไปสู่การทดลองทำดู และหากเป็นที่พอใจของกลุ่ม สมาชิกส่วนใหญ่ในกลุ่มก็อาจก้าวไปถึงขั้นการยอมรับก็ได้

3) การส่งเสริมแบบมวลชน จะช่วยในการส่งเสริมเผยแพร่นวัตกรรมให้ประชาชนได้รับทราบว่าได้มีสิ่งนั้น ๆ เกิดขึ้นแล้ว และก็มีอยู่ บางคนอาจจะสนใจที่จะศึกษาหารายละเอียดเพิ่มเติมอีก ซึ่งในขั้นนี้สื่อมวลชนก็ยังสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ดี และใช้กับคนจำนวนมาก ๆ ได้อย่างกว้างขวาง

1.4.2 การส่งเสริมโดยอิงวัตถุประสงค์เป็นเกณฑ์

1) การส่งเสริมโดยการเลือกการส่งเสริมเพียงเรื่องเดียว
2) การส่งเสริมโดยการเลือกเรื่องที่จะส่งเสริมหลาย ๆ เรื่อง เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องพร้อม ๆ กัน

3) การส่งเสริมโดยการเลือกเรื่องทั้งหมดเกี่ยวกับฟาร์มและบ้านเรือน

4) การส่งเสริมโดยการเลือกท้องที่ใดท้องที่หนึ่งเป็นเป้าหมายใน

ลักษณะ Intensive

1.4.3 วิธีการส่งเสริมโดยอิงเจ้าหน้าที่เป็นเกณฑ์

1.4.4 วิธีการส่งเสริมโดยอิงเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเกณฑ์

1.4.5 วิธีการส่งเสริมโดยอิงชุมชนเป็นเกณฑ์

1.5 การใช้การสื่อสารเพื่อการส่งเสริมการเกษตร

เชิดพงษ์ จิระจิตต์ (2561, น.16-24) กล่าวว่า ในการสื่อสารเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สามารถแบ่งประเภทการสื่อสารได้หลากหลายประเภทที่แตกต่างกันออกไป ได้แก่ แบบรายบุคคล (individual methods) แบบกลุ่ม (group methods) และแบบมวลชน (mass methods) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.5.1 การสื่อสารรายบุคคล เป็นการถ่ายทอดความรู้ในรูปแบบการสื่อสารตัวต่อตัวระหว่างนักส่งเสริมกับเกษตรกรโดยตรง จะมีทั้งที่เป็นการพูดแบบเป็นทางการ และแบบที่ไม่เป็นทางการ สำหรับทิศทางของการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลจะมี 3 แบบ ได้แก่ 1) การสื่อสารจากระดับบนลงสู่ระดับล่าง เป็นการสื่อสารจากหน่วยงาน เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ไปสู่เกษตรกร

2) การติดต่อสื่อสารจากระดับล่างขึ้นไปสู่ระดับบน เป็นการสื่อสารจากเกษตรกรไปสู่เจ้าหน้าที่หรือนักส่งเสริม เช่น การเสนอแนะข้อคิดเห็น การร้องทุกข์ หรือการสะท้อนปัญหา เป็นต้น 3) การติดต่อสื่อสารระดับเดียวกัน เป็นการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลในระดับเดียวกัน เช่น เกษตรกรสนทนากับเกษตรกรด้วยกันเอง

1.5.2 การสื่อสารแบบกลุ่ม เป็นวิธีการที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรในปัจจุบัน ซึ่งข้อดีของการสื่อสารแบบกลุ่ม คือ เกษตรกรและนักส่งเสริมได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายใต้การจัดกิจกรรมร่วมกัน โดยสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การฝึกอบรม การบรรยาย การสัมมนา การระดมสมอง การประชุมกลุ่มย่อย การสาธิต และการทัศนศึกษา

1.5.3 การสื่อสารแบบมวลชน เป็นวิธีการที่สามารถส่งข้อมูล ข่าวสาร ไปถึงกลุ่มเป้าหมายได้เป็นจำนวนมาก โดยไม่เฉพาะเจาะจงผู้รับสาร ผ่านทางสื่อมวลชนประเภทต่างๆ เช่น วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อออนไลน์

จากการใช้การสื่อสารเพื่อการส่งเสริมการเกษตรข้างต้น สรุปได้ว่า การสื่อสารเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สามารถแบ่งได้หลากหลายประเภทที่แตกต่างกันออกไป ได้แก่ แบบรายบุคคล (individual methods) ที่เป็นการถ่ายทอดความรู้ในรูปแบบของการสื่อสารตัวต่อตัวระหว่างนักส่งเสริมกับเกษตรกรโดยตรง มีทั้งที่เป็นการสื่อสารแบบเป็นทางการ และแบบที่ไม่เป็นทางการ แบบกลุ่ม (group methods) ในปัจจุบันใช้กันอย่างแพร่หลายในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร เช่น การฝึกอบรม การบรรยาย การสัมมนา การระดมสมอง การประชุมกลุ่มย่อย การสาธิต และการทัศนศึกษา เป็นต้น แบบมวลชน (mass methods) เป็นการสื่อสารแบบไม่เฉพาะเจาะจงผู้รับสาร สามารถส่งข้อมูล ข่าวสารได้เป็นจำนวนมาก เช่น วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อออนไลน์ เป็นต้น

2. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ ประกอบด้วย ความหมายของความรู้ ลักษณะของความรู้ ประเภทของความรู้ และระดับของความรู้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ความหมายของความรู้

ภรณ์ ต่างวิวัฒน์ (อ้างถึงในเบญจมาศ อยู่ประเสริฐ, 2563, น.7) ได้กล่าวถึงความหมายของความรู้ว่า ความรู้ เป็นสารสนเทศที่ผ่านกระบวนการคิด ชัดเจน เปรียบเทียบ เลือกรู้ เชื่อมโยง และบูรณาการกับความรู้และประสบการณ์เดิมรวมกับความรู้อื่น เกิดการผสมผสานระหว่างสถานการณ์ ค่านิยม ความรู้ในบริบท และความรู้แจ้งจนเกิดเป็นความเข้าใจ และเชื่อถือได้

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี (2563) อธิบายว่า ความรู้ หมายความว่า ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องหนึ่งในทางทฤษฎีหรือปฏิบัติ อาจเป็นความรู้โดยปริยาย (เช่นทักษะหรือความชำนาญในการปฏิบัติ) หรือความรู้ชัดแจ้ง (เช่น ความเข้าใจทางทฤษฎี) ความรู้รูปนัยหรือรูปนัย ความรู้เชิงระบบหรือโดยจำเพาะ นักปรัชญาเพลโตชี้ให้เห็นข้อแตกต่างระหว่างความรู้และความเชื่อที่จริงใน Theaetetus ทำให้มีหลายคนอ้างเขาโดยนิยามความรู้ว่าเป็น "ความเชื่อที่จริง และมีการอ้างเหตุผลสนับสนุน"

มานัส ปันหล้า (2555) อธิบายว่า ความรู้ คือ สารสนเทศที่นำไปสู่การปฏิบัติ เป็นเนื้อหาข้อมูล ซึ่งประกอบด้วยข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ทฤษฎี หลักการ รูปแบบ กรอบความคิด หรือข้อมูลอื่นๆ ที่มีความจำเป็น และเป็นกรอบของการผสมผสานระหว่างประสบการณ์ ค่านิยม

ความรู้ในบริบท สำหรับการประเมินค่า และการนำเอาประสบการณ์กับสารสนเทศใหม่ ๆ มาผสมรวมเข้าด้วยกัน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542) ได้นิยามความหมายไว้ว่า ความรู้ หมายถึง สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า หรือประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติและทักษะความเข้าใจหรือสารสนเทศที่ได้รับมาจากรับประสบการณ์สิ่งที่ได้รับมาจากการได้ยิน ได้ฟัง การคิด หรือการปฏิบัติของวิชาในแต่ละสาขา

จากความหมายของความรู้ดังกล่าว สรุปได้ว่า ความรู้ หมายถึง สิ่งที่ผ่านมากระบวนการคิด ชัดเจน มีความเชื่อมโยงกับการสั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า หรือประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติและทักษะความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งในทางทฤษฎีหรือปฏิบัติ รวมไปถึงสารสนเทศที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วย ข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ทฤษฎี หลักการ รูปแบบ กรอบความคิด หรือข้อมูลอื่นๆ ที่มีความจำเป็น จนเกิดเป็นความเข้าใจและเชื่อถือได้

2.2 ลักษณะของความรู้

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2563, น.11 -12) กล่าวว่า ลักษณะของความรู้ที่สำคัญตามที่มาของความรู้ มีรายละเอียด ดังนี้

2.2.1 ความรู้ชุมชน มาจากการสร้างขึ้นเองในชุมชน หรือนำมาจากชุมชนอื่น แล้วมีการถ่ายทอดต่อกันเองในชุมชน มีการจัดการให้ได้ใช้ประโยชน์จากความรู้ ได้พัฒนาความรู้ และทำให้ความรู้เกิดประโยชน์กว้างขวางขึ้น

2.2.2 ความรู้ที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าวิจัย เป็นความรู้ที่ได้จากการวิจัย อาจดำเนินการในชุมชน หรือนำมาจากชุมชนอื่น ๆ มีการพัฒนาเพื่อให้ได้ความรู้ และมีการจัดการความรู้ให้เกิดประโยชน์ ตลอดจนมีการถ่ายทอดให้แก่คนในชุมชน

2.3 ประเภทของความรู้

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2563, น.13) กล่าวว่า ประเภทของความรู้ที่ได้รับความนิยมและนำมาใช้กันแพร่หลาย เพื่อการจัดการความรู้ สามารถจำแนกประเภทของความรู้ ออกเป็น 2 ประเภท ซึ่งมารายละเอียด ดังนี้

2.3.1 ความรู้ชัดแจ้ง หรือความรู้ที่ปรากฏ เป็นความรู้ที่เด่นชัด เป็นทฤษฎี เป็นความรู้ที่บุคคลสร้างขึ้นมา โดยสามารถแสดงออกผ่านภาษาที่เหมาะสมโดยการพูด/การบอกกล่าว แสดงอาการ หรือโดยวิธีใด ๆ ให้ปรากฏแก่ผู้อื่น อาจถูกบันทึกลงเป็นสารสนเทศ หรือข้อมูลในวัสดุ หรือระบบบันทึกแบบต่าง ๆ

2.3.2 ความรู้ฝังลึก หรือความรู้แฝงเร้น เป็นความรู้ที่ไม่ได้มีในตำรา แต่เป็นทักษะความรู้เฉพาะตัวของแต่ละบุคคล รู้ได้เฉพาะตัวเจ้าของเอง ไม่ได้ถอดออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร หรือบางครั้งไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดหรือลายลักษณ์อักษรได้ และเนื่องจากเป็นความรู้ฝังลึกบางครั้งตัวเจ้าของความรู้เองก็อาจไม่รู้ตัวด้วยซ้ำว่าตนมีความรู้นั้นอยู่

จากประเภทของความรู้ดังกล่าว สรุปได้ว่า ประเภทของความรู้สามารถแบ่งออกได้ เป็น 2 ประเภทหลัก ๆ ได้แก่ ความรู้ชัดแจ้ง เป็นความรู้ที่คนสร้างขึ้นมา สามารถแสดงออก ผ่านทางภาษา เช่น การพูด การแสดงอาการ และมีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ส่วน ความรู้ฝังลึก เป็นความรู้ที่ไม่มีในตำรา เป็นทักษะเฉพาะของตัวบุคคล ไม่ได้ถ่ายทอดออกมาเป็น ลายลักษณ์อักษร

2.4 ระดับของความรู้

ระดับของความรู้ สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ระดับ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.4.1 ความรู้เชิงทฤษฎี เป็นความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงโดยรู้ว่าอะไรเป็นอะไร ส่วนมากจะพบในผู้ที่สำเร็จการศึกษาใหม่ ๆ เมื่อต้องนำมาใช้งานก็มักจะไม่มีความมั่นใจ

2.4.2 ความรู้เชิงปฏิบัติ และเชิงบริบท เป็นความรู้ที่เชื่อมโยงกับความเป็นจริงที่ ซับซ้อน มักจะพบในคนที่ทำงานไปหลาย ๆ ปี ที่มีประสบการณ์มากขึ้น สามารถนำ ประสบการณ์นั้นมาปรับใช้ตามสภาพแวดล้อมหรือบริบทของตนเอง

2.4.3 ความรู้ในระดับที่อธิบายเหตุผล เป็นความรู้เชิงเหตุผล สามารถอธิบาย เหตุผลได้ว่าความรู้นั้นใช้ได้ หรือความรู้นั้นใช้ไม่ได้ และนำประสบการณ์มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กับบุคคลอื่น เป็นความรู้ที่มักพบในผู้ที่ทำงานมาระยะหนึ่งแล้ว

2.4.4 ความรู้ในระดับคุณค่า ความเชื่อ เป็นความรู้ในลักษณะของความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ ที่ขั้บตันมาจากภายในจิตใจของตนเองให้ทำสิ่งนั้น ๆ เมื่อเจอสถานการณ์ เป็น ความรู้ในผู้ที่สามารถสกัด ประมวล วิเคราะห์ความรู้ที่ตนเองมีอยู่ กับความรู้ที่ได้รับมาเพื่อสร้าง เป็นองค์ความรู้ใหม่

จากระดับของความรู้ สรุปได้ว่า ระดับของความรู้จะแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ความรู้เชิงทฤษฎี ซึ่งเป็นความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง ความรู้เชิงปฏิบัติ และเชิงบริบท จะ เป็นความรู้ที่เชื่อมโยงกับความเป็นจริงค่อนข้างมีความซับซ้อน ความรู้ในระดับที่อธิบายเหตุผล เป็นความรู้ ที่สามารถอธิบายเป็นเหตุผลได้ว่าความรู้นั้น ๆ ใช้ได้หรือใช้ไม่ได้ และความรู้ ในระดับคุณค่า ความเชื่อ เป็นความรู้ในลักษณะความคิดสร้างสรรค์

3. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น ประกอบด้วย ความหมายของความคิดเห็น ความสำคัญของความคิดเห็น และการวัดความคิดเห็น โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ความหมายของความคิดเห็น

สงวน คำรศ (2551, น.25 อ้างถึงในพิสิทธิ อุดชาชน และคณะ, 2558, น.6-7) กล่าวว่าความคิดเห็นเป็นการแสดงออกโดยการพูด หรือการเขียนเกี่ยวกับทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยมของบุคคล เมื่อบุคคลที่มีทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม อย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ถ้าไม่

แสดงความคิดเห็นออกมา ก็จะไม่มีการแสดงออกทางความรู้สึกที่อยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริง และทัศนคติ เช่นใด

ทวิ เสรหมัญ (2550, น. 35 อ้างถึงในพิสิทธิ อุดชาชน และคณะ, 2558, น.6-7) กล่าวว่า ความคิดเป็นการแสดงออกทางความรู้สึกที่อยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริง และทัศนคติของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นบุคคล หรือสถานการณ์ โดยความคิดเห็นอาจจะเป็นไปในทางเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วยต่อสิ่งนั้นก็ได้อีก

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542) ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นว่า เป็นข้อพิจารณาว่าเป็นจริง จากการใช้ปัญญา ความคิดประกอบถึงแม้จะไม่ได้อาศัยหลักฐานพิสูจน์เพื่อยืนยันได้เสมอไปก็ตาม

สิริพร บุญนันทน์ (2539, น. 7) กล่าวว่า ความคิดเห็น เป็นการแสดงออกทางวาทะคำพูดอย่างหนึ่ง ซึ่งออกมาในเชิงที่เกี่ยวกับทัศนคติความเชื่อ ไปจนถึงค่านิยมในรูปแบบต่าง ๆ

จากความหมายของความคิดเห็นข้างต้น สรุปได้ว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทางวาทะหรือคำพูดบนพื้นฐานของข้อเท็จจริง ที่มีความเกี่ยวข้องกับทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยมในรูปแบบต่าง ๆ

3.2 ความสำคัญของความคิดเห็น

จิตรจำนง สุภาพ (2544 ก, น. 239 อ้างถึงในพิสิทธิ อุดชาชน และคณะ, 2558, น.7) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของความคิดเห็นว่า ความคิดเห็นมีอิทธิพล และมีบทบาทกำหนดวิถีชีวิต รวมถึงสังคมของมนุษย์เป็นอย่างมาก สามารถพัฒนาชีวิตสังคม หรือมนุษย์ชาติทั้งหมดไปสู่ความเจริญงอกงาม หรือนำไปสู่ความเสื่อม ความพินาศก็ได้ ดังจะมองเห็นในชีวิตของบุคคล ทิฐิ (ความเห็น) เป็นตัวชักจูง และกำหนดวิถีชีวิตทั้งในด้านรับเข้า และด้านแสดงออก กล่าวคือ จะมองเห็นโลกและชีวิตเป็นอย่างไร และจะปฏิบัติต่อโลกและชีวิตนั้นอย่างไร เริ่มตั้งแต่การแปลความหมายของประสบการณ์ที่รับเข้ามาใหม่อย่างไร จะดีค่าจะตัดสินวินิจฉัยอย่างไร จะหันไปหาหรือเลือกรับสิ่งใด ส่วนใด ในแง่ใด จะเห็นด้วยหรือไม่ จะอยู่ฝ่ายใด และชักนำแนวความคิด การพูด การกระทำที่จะสนองตอบได้ แสดงปฏิกริยาออกไปเองว่าจะเอาอย่างไร พูด หรือทำอะไรกับบุคคล สิ่งของ สภาพแวดล้อม หรือสถานการณ์นั้นๆ พร้อมทั้งสร้างเหตุผลประกอบสำหรับการที่จะพูด จะทำเช่นนั้น

สรุปได้ว่า ความคิดเห็นมีความสำคัญต่อการกำหนดวิถีชีวิต เป็นการศึกษาความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และเหตุการณ์ต่างๆ ทำให้มองเห็นว่าโลกและชีวิตเป็นอย่างไร และจะมีแนวทางการปฏิบัติต่อสิ่งนั้นได้อย่างไร

3.3 การวัดความคิดเห็น

ดวงเพ็ญ ทுகิต (2550, น.27 อ้างถึงในพิสิทธิ อุดชาชน และคณะ, 2558, น.8) กล่าวถึง หลักการวัดความคิดเห็นว่ามาตรวัดเจตคติ หรือทัศนคติ หรือความคิดเห็นที่นิยมใช้อย่างแพร่หลายมี 4 วิธี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.3.1 วิธีคิดแบบสเกลวัดความต่างทางศัพท์ (S-D Scale = Semantic Differential Scale) เป็นวิธีวัดทัศนคติ หรือความคิดเห็น โดยอาศัยคุณสมบัติที่มีความหมายตรงกันข้าม เช่น ดีกับเลว เป็นต้น

3.3.2 วิธีลิเคิร์ทสเกล (Likert Scale) เป็นวิธีสร้างมาตรวัดทัศนคติ หรือความคิดเห็นที่นิยมกันมากที่สุดเพราะเป็นวิธีสร้างมาตรวัดที่ง่าย ประหยัดเวลา ผู้ตอบเวลา ผู้ตอบแบบ สามารถแสดงทัศนคติในทางที่ชอบหรือไม่ชอบ โดยยึดอันดับความชอบหรือไม่ชอบ ซึ่งอาจมีคำตอบให้เลือก 5 หรือ 4 คำตอบ และให้คะแนน 5 4 3 2 1 หรือ -2 -1 0 1 2 ตามลำดับ

3.3.3 วิธีกัทแมนสเกล (Guttman Scale) เป็นวิธีสร้างมาตรวัดทัศนคติ หรือความคิดเห็นในแนวเดียวกัน และสามารถจัดอันดับ ทัศนคติสูง - ต่ำ แบบเปรียบเทียบกันและกันได้อย่างต่างสุดหรือสูงสุด และแสดงถึงการสะสมของข้อความความคิดเห็น

3.3.4 วิธีเทอร์สโตนสเกล (Thurstone Scale) เป็นวิธีการสร้างมาตรวัดออกเป็น ปริมาตรแล้ว เปรียบเทียบตำแหน่งความคิด หรือทัศนคติไปในทางเดียวกัน และเสมือนเป็น Scale ที่มีช่วงห่างกัน

จากที่กล่าวมาข้างต้น การวัดความคิดเห็นในการวิจัยครั้งนี้ จะเลือกใช้การวัดความคิดเห็นเป็นแบบสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีลิเคิร์ทสเกล (Likert scale) คือ มีการกำหนดคะแนนออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ ระดับมากที่สุด มีค่าเท่ากับ 5 คะแนน ระดับมากมีค่าเท่ากับ 4 คะแนน ระดับปานกลาง มีค่าเท่ากับ 3 คะแนน ระดับน้อยมีค่าเท่ากับ 2 คะแนน และระดับน้อยที่สุดมีค่าเท่ากับ 1 คะแนน

4. แนวคิดเกี่ยวกับโซ่อุปทาน

แนวคิดเกี่ยวกับโซ่อุปทาน ประกอบด้วย ความหมายของโซ่อุปทาน ความสำคัญของโซ่อุปทาน และโครงสร้างของโซ่อุปทาน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 ความหมายของโซ่อุปทาน

วิชัย ไชยมณี (2552, น. 6) กล่าวว่า ความหมายของโซ่อุปทาน หมายถึง ระบบเครือข่ายทั้งหมดที่ใช้ในการส่งมอบผลิตภัณฑ์และบริการจากวัตถุดิบไปยังลูกค้าขั้นสุดท้ายโดยผ่านเส้นทางของข้อมูลที่ได้ออกแบบไว้ รวมทั้งการจำหน่ายสินค้าและการไหลของเงินสด

ศิริกร กลิ่นกล้า (ม.ป.ป.) กล่าวว่า โซ่อุปทาน คือ การเชื่อมโยงของทั้งหมดต่อกัน ทั้งในด้านของวัตถุดิบ สินค้า ข้อมูล และกิจกรรม เพื่อต้องการที่จะทำการผลิตสินค้า จัดส่งสินค้า และให้บริการแก่ลูกค้า รวมทั้งการจำหน่ายสินค้าและการไหลของเงินสด (Cash Flow) รวมถึงการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการสนับสนุนกระบวนการต่าง ๆ ให้สามารถดำเนินการประสานกันได้อย่างคล่องตัว

สาริต พะเนียนทอง (2548) ให้ความหมายของห่วงโซ่อุปทานไว้ว่า ในห่วงโซ่

อุปทานหนึ่ง ๆ จะประกอบด้วยส่วนขององค์กรต่าง ๆ ได้แก่ ผู้ส่งมอบวัตถุดิบ ผู้ผลิต ผู้จัดจำหน่าย ผู้ให้บริการและจัดการคลังสินค้า ผู้ขนส่งสินค้า และร้านค้าปลีก จะมีวิธีการหรือรูปแบบการจัดการในแบบต่าง ๆ เพื่อให้องค์กรนั้นๆ สามารถผลิตและกระจายสินค้าให้ถูกต้องตามเวลา ปริมาณ และสถานที่ เพื่อสร้างความพึงพอใจให้เกิดแก่ลูกค้าด้วยต้นทุนที่ต่ำที่สุด

ยงยุทธ พูพงศ์ศิริพันธ์ (2554, น. 2-7) กล่าวว่า การจัดการห่วงโซ่อุปทานคือ แนวคิดเรื่องการประสานงาน และบูรณาการกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพ คุณภาพ และการให้บริการลูกค้า สำหรับการจัดการโซ่อุปทานให้สำเร็จ องค์กรต้องร่วมงานกันโดยรับรู้ข้อมูลร่วมกัน เช่น การพยากรณ์ ความต้องการของลูกค้า การวางแผนการผลิต การปรับปรุงการผลิต กลยุทธ์การตลาด การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการบริการ พัฒนาเทคโนโลยี แผนการจัดซื้อ วันกำหนดส่ง รวมถึงทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งอาจกระทบกับแผนการจัดส่ง การผลิต และการกระจายสินค้า

จากความหมายของโซ่อุปทานดังกล่าว สรุปได้ว่า ห่วงโซ่อุปทานเป็นกระบวนการทำงานที่เป็นระบบ ตั้งแต่การจัดซื้อ จัดหา การผลิต การแปรรูป รวมถึงการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ ในการทำงานร่วมกัน อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล นอกจากนี้ยังช่วยลดต้นทุนของโซ่อุปทานจากการทำงาน จากการใช้ทรัพยากรร่วมกัน รวมถึงการควบคุมสินค้าคงคลังที่ส่งผลต่อต้นทุนรวมที่ลดลง และท้ายสุดจะสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างรวดเร็ว

4.2 ความสำคัญของโซ่อุปทาน

ยงยุทธ พูพงศ์ศิริพันธ์ (2554, น. 2-8) กล่าวว่า ทุกองค์การล้วนแล้วแต่เป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของระบบห่วงโซ่อุปทาน บางองค์การเข้าไปเกี่ยวข้องกับหลาย ๆ ห่วงโซ่อุปทาน แต่อาจจะไม่ได้มีการจัดการเชิงบูรณาการ เพราะต่างคนต่างดำเนินธุรกิจของตนเองโดยเฉพาะองค์การที่มีขนาดเล็กที่ผู้บริหารทำได้เพียงการจัดการกับปัญหาเฉพาะหน้า มุ่งให้ความสำคัญกับงานประจำวันเท่านั้น ไม่ได้ใส่ใจกับการสร้างพันธมิตรหรือเข้าใจถึงความสำคัญของห่วงโซ่อุปทาน แต่มีองค์การจำนวนมากที่มีระบบสินค้าคงคลังขนาดใหญ่มีซัพพลายเออร์จำนวนมากสายการผลิตมีความซับซ้อน มีลูกค้าที่มียอดสั่งซื้อสูง ถ้าสามารถปรับประสิทธิภาพของห่วงโซ่อุปทานได้แม้เพียงระดับปานกลาง ก็จะพบว่าสามารถลดต้นทุนการจัดซื้อ ลดต้นทุนสินค้าคงคลัง สินค้าและบริการมีคุณภาพดีขึ้น

จากความสำคัญของโซ่อุปทานดังกล่าว สรุปได้ดังนี้ องค์กรในระบบห่วงโซ่อุปทานต้องมีการจัดการเชิงบูรณาการ มีการสร้างพันธมิตร เพื่อให้การดำเนินการมีคุณภาพ

4.3 โครงสร้างของโซ่อุปทาน

ชนัดท์ ศรีวิเศษ (2558, น.15) กล่าวว่า โครงสร้างของห่วงโซ่อุปทานมีอยู่หลายรูปแบบและส่วนมากจะมีลักษณะคล้าย ๆ กันซึ่งจะไม่แตกต่างกันมากนัก โดยส่วนใหญ่จะมีการไหลในลักษณะของต้นน้ำ คือ ผู้จัดจ่ายวัตถุดิบถึงผู้กระจายสินค้า และในลักษณะของปลายน้ำ คือ ผู้กระจายสินค้าถึงผู้บริโภค

การเรียงลำดับส่วนประกอบของโซ่อุปทานจากต้นน้ำไปยังปลายน้ำนั้น สามารถที่จะเรียงลำดับได้ดังนี้

1) ผู้จัดจำหน่ายวัตถุดิบ/ส่วนประกอบ (Raw Material/ component suppliers)

2) ผู้ผลิต (Manufacturers)

3) ผู้ค้าส่ง/ผู้กระจายสินค้า (Wholesalers/distributors)

4) ผู้ค้าปลีก (Retailers)

5) ผู้บริโภค (Customer)

วิทยา สุเหตุดำรง (2548) กล่าวว่า โซ่อุปทาน ประกอบไปด้วยขั้นตอนต่างๆ ขั้นตอนที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมที่มีต่อการตอบสนองความต้องการของลูกค้า ซึ่งไม่เพียงแต่อยู่ในส่วนของผู้ผลิตและผู้จัดส่งวัตถุดิบเท่านั้น แต่รวมถึงส่วนของผู้ขนส่งคลังสินค้า พ่อค้าคนกลางและลูกค้าอีกด้วย สิ่งที่เป็นตัวเชื่อมต่อองค์ประกอบต่าง ๆ ในโซ่อุปทานคือ สายสัมพันธ์ทางธุรกิจตั้งแต่ต้นน้ำ ถึงปลายน้ำ ซึ่งการมีสายสัมพันธ์ที่ดีในทางธุรกิจจะทำให้เกิดความไว้วางใจ นำไปสู่การเป็นพันธมิตรทางธุรกิจและจะทำให้การดำเนินงานภายในโซ่อุปทานเป็นผลดีในทางปฏิบัติมากขึ้น โครงสร้างของโซ่อุปทานซึ่งแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของการไหลของวัตถุดิบตั้งแต่ต้นทางคือ ผู้ส่งมอบรายแรกจนถึงปลายทางคือ ผู้บริโภครายสุดท้าย

จากโครงสร้างของโซ่อุปทาน สรุปได้ดังนี้ ห่วงโซ่อุปทานมีหลายรูปแบบแต่ส่วนมากจะมีลักษณะคล้ายกัน คือ การดำเนินการตั้งแต่ต้นน้ำ จนถึงปลายน้ำ โดยต้นน้ำคือผู้จัดจำหน่ายวัตถุดิบถึงผู้กระจายสินค้า และในลักษณะของปลายน้ำ คือ ผู้กระจายสินค้าถึงผู้บริโภค ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงการไหลของวัตถุดิบตั้งแต่ต้นทางไปจนถึงปลายทาง

5. แนวคิดเกี่ยวกับการเกษตรแบบแปลงใหญ่

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ประกอบด้วย ความหมายของการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และหลักการดำเนินการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.1 ความหมายของการเกษตรแบบแปลงใหญ่

วิริยะ คล้ายแดง (2561, น.5) กล่าวว่า เกษตรแปลงใหญ่ หรือ การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ คือ เป็นการสนับสนุนให้เกษตรกรรายย่อยมีการรวมกันผลิตสินค้าทางการเกษตร มีการบริหารจัดการร่วมกัน ตั้งแต่การร่วมกันผลิต การร่วมกันเพื่อจัดหาปัจจัยการผลิต รวมถึงการจำหน่ายร่วมกัน ซึ่งจะทำให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิต และสามารถแข่งขันในตลาดได้

กมลรัตน์ ธีระพงษ์ (2561, น. 49) กล่าวว่า การส่งเสริมการทำเกษตรในรูปแบบของการทำเกษตรแปลงใหญ่ เป็นการส่งเสริมให้เกษตรกรที่ปลูกพืชชนิดเดียวกัน ในพื้นที่

ใกล้เคียงกันมาร่วมกันทำการผลิต และร่วมกับการขายสินค้าเพื่อเพิ่มศักยภาพในการผลิต และสร้างอำนาจต่อรองให้กับเกษตรกร โดยมีการเข้าไปส่งเสริมเกษตรกรในพื้นที่นำร่อง

กรมส่งเสริมการเกษตร (2559.) กล่าวว่า ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่เป็นการส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มการผลิต และมีการบริหารจัดการร่วมกัน ซึ่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีภารกิจต้องดูแลคุณภาพชีวิตของเกษตรกร ต้องให้การสนับสนุนและส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรของเกษตรกรให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตร และเพิ่มรายได้ของเกษตรกร

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2559.) กล่าวว่า เป็นการกำหนดแนวทางการพัฒนาโดยมีโครงการสำคัญคือ การปรับโครงสร้างการผลิตสินค้าเกษตร ให้มีความสำคัญในเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ได้แก่ ลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิตต่อพื้นที่ พัฒนาคุณภาพมาตรฐานตรงตามความต้องการของตลาด การรวมกลุ่มการผลิต มีการบริหารจัดการร่วมกัน และสร้างเครือข่ายที่มีการเชื่อมโยงและเกื้อกูลกัน

จากความหมายของการเกษตรแบบแปลงใหญ่ สรุปได้ดังนี้ เป็นการส่งเสริมให้เกษตรกรรายย่อยมีการรวมกลุ่มกันผลิตสินค้าชนิดเดียวกัน ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน มีการบริหารจัดการร่วมกัน โดยให้ความสำคัญในด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ได้แก่ การลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต การบริหารจัดการร่วมกัน และสร้างเครือข่ายที่เชื่อมโยงกัน เพื่อสร้างอำนาจในการต่อรองให้กับเกษตรกร

5.2 หลักการดำเนินงานการเกษตรแบบแปลงใหญ่

วิริยะ คล้ายแดง (2561, น.5) กล่าวว่า มีการดำเนินงานร่วมมือกันทั้งหน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรสามารถผลิตสินค้าเกษตรที่มีปริมาณและคุณภาพได้มาตรฐานตามความต้องการของตลาด โดยมีกลไกหรือรูปแบบคือ มีผู้จัดการแปลงเป็นผู้บริหารจัดการกิจกรรมต่างๆ และมีทีมงานสนับสนุน 3 ทีม ทีมการลดต้นทุนการผลิต ทีมการบริหารจัดการ และทีมการตลาด

กรมส่งเสริมการเกษตร (2559.) กล่าวว่า ระบบการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ที่มีการบริหารจัดการร่วมกัน ให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางในการดำเนินงาน ผลักดันให้เกษตรกรรวมกลุ่มในการผลิตเพื่อร่วมกันจัดหาปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพ ราคาเป็นธรรม เพื่อลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ตลอดจนการจัดการด้านการตลาดโดยหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวก

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2559.) กล่าวว่า ระบบการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ที่มีเกษตรกรเป็นศูนย์กลางในการดำเนินงาน ผลักดันให้เกษตรกรรวมกลุ่มและมีการบริหารจัดการร่วมกันเพื่อลดต้นทุน และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ตลอดจนด้านการตลาด ตามยุทธศาสตร์ 20 ปี ของรัฐบาล โดยมีเป้าหมายการพัฒนาแปลงใหญ่ 5 ด้าน ได้แก่ ลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิต พัฒนาคุณภาพ/พัฒนาให้ได้มาตรฐาน บริหารจัดการ และการจัดการด้านการตลาด

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การเกษตรแบบแปลงใหญ่เป็นการส่งเสริมการเกษตรโดยให้เกษตรกรรวมกลุ่มกันเพื่อดำเนินการผลิตสินค้าเกษตรชนิดเดียวกัน มีการบริหารจัดการร่วมกัน ทั้งในด้านของการจัดหาปัจจัยการผลิต และการรวมกันเพื่อจำหน่าย ให้มีความสามารถแข่งขันในตลาดได้ โดยสนับสนุนและส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตสินค้าทางการเกษตรที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และยังให้ความสำคัญในด้านการเพิ่มประสิทธิภาพด้านการผลิต ได้แก่ การลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มผลผลิต การพัฒนาคุณภาพ การรวมกลุ่ม ตลอดจนการเชื่อมโยงเครือข่าย โดยได้รับการสนับสนุนจากทางภาครัฐ และหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง

6. แนวคิด SWOT Analysis

แนวคิด SWOT Analysis ประกอบด้วย ความหมายของ SWOT และเทคนิคการวิเคราะห์ SWOT โดยมีรายละเอียด ดังนี้

6.1 ความหมายของ SWOT

นันทา บุรณะธำรง (2543, น. 18-21) กล่าวว่า SWOT เป็นคำย่อมาจาก Strengths Weaknesses Opportunities และ Threats

Strengths (S) คือจุดแข็ง เป็นปัจจัยภายใน หมายถึง ความสามารถและสถานการณ์ภายในองค์กรที่เป็นบวก ซึ่งองค์กรนำมาใช้ประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึง การดำเนินงานภายในที่องค์กรทำได้ดี

Weaknesses (W) คือจุดอ่อน เป็นปัจจัยภายใน หมายถึง สถานการณ์ภายในองค์กรที่เป็นลบ และด้อยความสามารถ ซึ่งองค์กรไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการทำงาน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึง การดำเนินงานภายในที่องค์กรทำไม่ได้ดี

Opportunities (O) คือโอกาส เป็นปัจจัยภายนอก หมายถึง ปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่เอื้ออำนวยให้การทำงานขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นประโยชน์ต่อดำเนินงานขององค์กร

Threats (T) คือ อุปสรรค เป็นปัจจัยภายนอก หมายถึง ปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่ขัดขวางการทำงานขององค์กรไม่ให้เกิดบรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นปัญหาต่อองค์กร

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี (2564) กล่าวว่าไว้ว่า การวิเคราะห์ SWOT Analysis หรือในชื่อไทยชื่ออื่นเช่น การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ หรือ การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อม เป็นเครื่องมือในการประเมินสถานการณ์ สำหรับองค์กร หรือโครงการ ซึ่งช่วยผู้บริหารกำหนดจุดแข็งและจุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายใน โอกาสและอุปสรรคจาก

สภาพแวดล้อมภายนอก ตลอดจนผลกระทบที่มีศักยภาพจากปัจจัยเหล่านี้ต่อการทำงานขององค์กร

คำว่า "สวอต" หรือ "SWOT" นั้นมาจากตัวย่อภาษาอังกฤษ 4 ตัว ได้แก่

S มาจาก Strengths หมายถึง จุดเด่นหรือจุดแข็ง ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยภายใน เป็นข้อดีที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในบริษัท เช่น จุดแข็งด้านส่วนประสม จุดแข็งด้านการเงิน จุดแข็งด้านการผลิต จุดแข็งด้านทรัพยากรบุคคล บริษัทจะต้องใช้ประโยชน์จากจุดแข็งในการกำหนดกลยุทธ์การตลาด

W มาจาก Weaknesses หมายถึง จุดด้อยหรือจุดอ่อน ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยภายใน เป็นปัญหาหรือข้อบกพร่องที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในต่างๆ ของบริษัท ซึ่งบริษัทจะต้องหาวิธีในการแก้ปัญหานั้น

O มาจาก Opportunities หมายถึง โอกาส ซึ่งเกิดจากปัจจัยภายนอก เป็นผลจากการที่สภาพแวดล้อมภายนอกของบริษัทเอื้อประโยชน์หรือส่งเสริมการดำเนินงานขององค์กร โอกาสแตกต่างจากจุดแข็งตรงที่โอกาสนั้นเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมภายนอก แต่จุดแข็งนั้นเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมภายใน นักการตลาดที่ดีจะต้องเสาะแสวงหาโอกาสอยู่เสมอ และใช้ประโยชน์จากโอกาสนั้น

T มาจาก Threats หมายถึง ภัยคุกคาม ซึ่งเกิดจากปัจจัยภายนอก เป็นข้อจำกัดที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งธุรกิจจำเป็นต้องปรับกลยุทธ์การตลาดให้สอดคล้องและพยายามขจัดอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้ได้จริง

6.2 เทคนิคการวิเคราะห์ SWOT

การนำเทคนิค SWOT มาใช้ในการวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเกษตร โดยการจัดเวทีมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1) กำหนดประเด็นที่จะวิเคราะห์
2) ให้ผู้เข้าร่วมเวทีเขียนสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันลงในบัตรคำ (บัตรละหนึ่งประเด็น)

3) จัดบัตรคำตามประเด็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค
4) เพื่อให้เกิดความครบถ้วนของข้อมูลที่ได้จากบัตรคำ ผู้ดำเนินรายการควรมีการกระตุ้นให้เกิด การอภิปราย อาจใช้คำถามนำบ้าง โดยเฉพาะในประเด็นที่ผู้เข้าร่วมอภิปราย อาจจะไม่ได้นำไปพิจารณาอย่างครอบคลุมทุกด้าน ดังนั้น การกระตุ้นให้เกิดการอภิปรายเป็นเทคนิคที่สำคัญยิ่ง

5) การจัดหมวดหมู่ตามหัวข้อในแต่ละประเด็น จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เช่น จุดแข็งสามารถแบ่งหมวดหมู่ได้เป็นทางด้านเกษตรกร ด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริมด้านเทคโนโลยี ด้านการตลาด เป็นต้น

6) เทคนิคการจับคู่ (SWOT Matching) โดยใช้วิธีการจับคู่ทีละคู่ ระหว่างจุดแข็งกับโอกาส จุดอ่อนกับโอกาส จุดแข็งกับอุปสรรค จุดอ่อนกับอุปสรรค เพื่อสร้างกลยุทธ์

ทางเลือก ในการจับคู่อาจจะจับคู่อ่อนมากกว่าหนึ่งข้อกับโอกาสหนึ่งข้อ หรือ จับคู่อ่อนหนึ่งข้อกับโอกาสมากกว่าหนึ่งข้อก็ได้ เพื่อให้มีกลยุทธ์ทางเลือกหนึ่งเดียว

สรุปได้ว่า SWOT Analysis คือ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร ที่ใช้ในการประเมินสถานการณ์ สำหรับองค์กร หรือโครงการต่างๆ เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคที่เกิดขึ้น ทั้งภายในและภายนอก ซึ่งจะนำไปใช้ประโยชน์ในด้านการวางแผนกลยุทธ์ การแก้ไขปัญหาขององค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

7. การผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู

สำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 6 (2563) กล่าวว่า ลำไยเป็นไม้ผลชนิดหนึ่งที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบัน เนื่องจากลำไยสามารถชักนำการออกดอกได้ง่าย มีสารเคมีหลายชนิดที่สามารถกระตุ้นให้ลำไยออกดอกได้ ดังนั้นในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู จึงมีวิธีการต่างๆ ดังนี้

7.1 การเตรียมพื้นที่ปลูก

7.1.1 การเตรียมพื้นที่ปลูกลำไยในที่ลุ่ม ส่วนมากจะเปลี่ยนจากพื้นที่นาเป็นสวนลำไย ลักษณะพื้นที่นั้นมักมีน้ำท่วมขังในช่วงฤดูฝน สภาพดินเป็นดินเหนียว มีระดับน้ำใต้ดินสูง จึงต้องขุดร่อง แล้วนำดินที่ขุดขึ้นมาถมให้เป็นแปลงสูงพอให้พื้นน้ำท่วมขัง แปลงปลูกควรมีความกว้างประมาณ 6 - 8 เมตร ร่องน้ำระหว่างแปลงกว้างประมาณ 1 - 2 เมตร ลึก 0.5 - 1.5 เมตร หลังจากขุดเสร็จควรปล่อยให้ดินยุบตัวสักระยะหนึ่งจึงทำการวางระยะปลูก

7.1.2 การเตรียมพื้นที่ปลูกลำไยในที่ดอน โดยพื้นที่ดอนจะเป็นพื้นที่น้ำท่วมไม่ถึง เช่น พื้นที่ป่าเปิดใหม่หรือพื้นที่ที่ไ้ปลูกพืชไร่ การเตรียมพื้นที่ดอนเพื่อทำสวนลำไยต้องพิจารณาถึงปัจจัยเรื่องการให้น้ำแก่ต้นลำไยเป็นหลัก ควรวางแผนและจัดเตรียมหาแหล่งน้ำไว้ให้เพียงพอต่อความต้องการของลำไย พร้อมทั้งปลูกพืชบังลม เนื่องจากพื้นที่ดอนโดยเฉพาะที่เชิงเขา ลมมักจะพัดแรงจัด ถ้าไม่มีการป้องกัน อาจทำให้ต้นลำไยเกิดการโค่นล้มเสียหาย นอกจากนี้ในช่วงหน้าแล้งควรทำแนวกันไฟไว้รอบ ๆ สวนด้วย

7.2 การปลูกลำไย

7.2.1 การเตรียมหลุมปลูก ควรดูสภาพความอุดมสมบูรณ์ของดินเป็นหลัก เวลาขุดหลุมควรจะแยกดินชั้นบน และดินชั้นล่าง แล้วนำอินทรีย์วัตถุ เช่น ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยคอกประมาณ 1 บั้งก็ ผสมบนดินที่ขุดขึ้นมา และใส่ร็อคฟอสเฟต หรือกระดูกป่นอีก 100 กรัม คลุกเคล้าดินกับปุ๋ยให้เข้ากันดี จากนั้นนำดินชั้นบนที่แยกไว้ใส่ลงก้นหลุม และนำดินชั้นล่างใส่ตามลำดับ

7.2.2 ระยะปลูกของลำไย มีข้อพิจารณา ดังนี้คือ

1) ความอุดมสมบูรณ์ของดิน โดยปกติดินที่ดีมีความอุดมสมบูรณ์สูง ต้นลำไยย่อมจะมีขนาดลำต้นและทรงต้น ตลอดจนการแผ่กระจายของรากกว้างกว่าการปลูกในดินที่ไม่สมบูรณ์ นอกจากนี้ถ้าเป็นที่ลุ่มระดับน้ำใต้ดินสูง การระบายน้ำไม่ค่อยดีควรปลูกระยะชิด เพื่อให้ได้จำนวนต้นต่อพื้นที่สูง เนื่องจากลำไยที่ปลูกในสภาพเช่นนี้มักอายุไม่ยืน อาจเก็บผลได้ เพียง 5-10 ปี

2) ขนาดของทรงพุ่ม ลำไยมีนิสัยการออกดอกตรงปลายกิ่ง เมื่อทรงพุ่มชนกัน บริเวณนั้นจะไม่ออกดอก และจะเจริญในด้านความสูงเนื่องจากแก่งแย่งแสง ทำให้ต้นสูงไม่สะดวกต่อการเก็บเกี่ยวผลผลิต

3) การจัดการ ในกรณีที่ต้องการจะปลูกระยะชิดต้องมีการจัดการที่ดี เช่น การตัดแต่งกิ่งเพื่อควบคุมทรงต้น หรือตัดต้นเว้นต้น เมื่อทรงพุ่มชนกัน ระยะปลูกที่เหมาะสมของลำไยปกติจะอยู่ระหว่าง 8-12 x 8-12 เมตร แต่ถ้าต้องใช้ประโยชน์จากพื้นที่ให้มากควรปลูกระยะชิด ซึ่งจะได้จำนวนต้นต่อพื้นที่สูง อาจใช้ระยะ 4 x 4 เมตร 5 x 5 เมตร หรือ 6 x 6 เมตร ลำไยจะเริ่มออกผลในปีที่ 2-3 การปลูกระยะชิดให้ผลผลิตต่อไร่สูง ในระยะแรกและเมื่อทรงพุ่มชนกันต้องตัดต้นเว้นต้น จะได้ระยะปลูกเท่ากับ 8 x 8 เมตร 10 x 10 เมตร หรือ 12 x 12 เมตร ตามลำดับ

7.2.3 การเลือกพันธุ์ปลูก พันธุ์ที่นิยมปลูกกันมากที่สุดในปัจจุบัน คือ พันธุ์อีดอ รองลงมาได้แก่ พันธุ์สีชมพู แห้ว และเปี้ยวเขียว การเลือกพันธุ์ที่จะนำไปปลูกนับว่าเป็นสิ่งสำคัญมาก จะต้องคัดเลือกกิ่งพันธุ์จากต้นที่ออกดอกติดผลสม่ำเสมอ และปราศจากโรค โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรคพุ่มไม้กวาด ซึ่งโรคนี้สามารถถ่ายทอดเชื้อไปกับกิ่งพันธุ์ได้

7.2.4 ฤดูปลูกลำไย ลำไยสามารถปลูกได้ตลอดปี แต่ในช่วงที่เหมาะสมคือ ปลายฤดูฝน คือ เดือนกันยายนถึงเดือนตุลาคม เนื่องจากมีความชื้นในดินและอากาศพอเหมาะ ลำไยจะเจริญเติบโตได้ดี และไม่ค่อยมีโรคและแมลงรบกวน แต่จะต้องให้น้ำบ้าง

7.2.5 วิธีปลูก ส่วนใหญ่จะปลูกด้วยกิ่งตอนซึ่งจะชำในชะลอมไม้ไผ่สาน ทางภาคเหนือ เรียกว่า “เปาะ” การปลูกจะขุดตรงกลางหลุมที่เตรียมไว้ลึกประมาณ 1 ช่วงจอบ ใส่ยากันปลวกและแมลงในดิน แล้ววางกิ่งพันธุ์ลงกลบดินให้แน่นปักหลักกันลมโยก ในกรณีที่ชำกิ่งตอนลงถุงพลาสติกดำ จะต้องเอาถุงพลาสติกดำออกก่อนแล้วจึงนำกิ่งพันธุ์ลงปลูก

7.3 การดูแลรักษา

7.3.1 ศูนย์วิจัยและพัฒนา (2559) กล่าวว่า การดูแลรักษาในระยะที่ลำไยยังไม่ให้ผล สามารถทำได้ดังนี้ การทำร่มเงาในช่วงแรกที่ปลูกใหม่ควรทำร่มเงาให้ต้นลำไย เมื่อต้นลำไยตั้งตัวได้ดีแล้วจึงเอาที่บังร่มออก การให้น้ำ ควรให้น้ำอย่างสม่ำเสมอประมาณสัปดาห์ละหนึ่งครั้ง จนต้นลำไยตั้งตัวได้ดีแล้วก็ให้น้ำตามความจำเป็น การคลุมดินวัสดุที่ใช้คลุมดิน ได้แก่ ฟางข้าว เศษหญ้า หรือพืชตระกูลถั่วต่าง ๆ ปลูกคลุมดิน ซึ่งจะเป็นการช่วยเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้กับดินอีกด้วย การสร้างทรงพุ่มของลำไยโดยจะสร้างทรงพุ่มของลำไยให้เป็นต้นเดี่ยวขึ้นไปก่อนแล้วจึงค่อยปล่อยให้แตกกิ่งก้านเมื่อมีความสูงจากดินประมาณ 1 เมตร ประมาณ 2 - 3

กิ่ง และการให้ปุ๋ยระยะแรก เมื่อต้นพันธุ์ตั้งตัวได้แล้วควรรีใส่ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยคอก และปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 อัตรา 100 - 150 กรัม/ครั้ง/ต้น

7.3.2 การดูแลรักษาลำไยที่ให้ผลผลิต การดูแลลำไยหลังติดผลผลิตนั้นจะแบ่งออกเป็น 3 ช่วงที่สำคัญ คือ

1) ช่วงติดผลเล็ก การดูแลต้องมีการพ่นด้วยสารฆ่าโรค หรือฮอร์โมนธาตุอาหารรอง 2 ครั้ง จากนั้นอีก 2 สัปดาห์ พ่นด้วยปุ๋ยสูตร 30-10-10 + ธาตุอาหารรอง จำนวน 500 กรัม + สารฆ่าโรค จำนวน 200 ซีซี. ผสมน้ำ 200 ลิตรฉีดพ่น ลำดับต่อมาให้ใส่ปุ๋ยทางดิน สูตร 25-7-7 หรือ 15-0-0 + 15-15-15 ประมาณ 1 กิโลกรัมต่อต้น

2) ช่วงผลโตปานกลาง หรือ ในช่วงเมล็ดในดำ การดูแลนั้น มีข้อเสนอแนะว่าให้พ่นด้วยปุ๋ยสูตร 15-15-15 หรือ 20-20-20 จำนวน 500 กรัม ผสมน้ำ 200 ลิตร ฉีดพ่น จากนั้นใส่ปุ๋ยทางดิน สูตร 15-15-15 จำนวน 1 กิโลกรัมต่อต้น

3) ช่วงผลโต หรือ ช่วงระยะก่อนการเก็บเกี่ยวประมาณ 45 วัน แนะนำให้พ่นด้วยปุ๋ยสูตร 13-0-46 จำนวน 500 กรัม + ธาตุอาหารรอง + สารฆ่าโรค จำนวน 20 ซีซี. ผสมน้ำ 200 ลิตร ฉีดพ่นทุก 10 วัน จากนั้นใส่ปุ๋ยทางดินสูตร 8-24-24 หรือ 15-0-0 + 0-0-60 ประมาณ 1 กิโลกรัมต่อต้น

7.4 การตัดแต่งกิ่ง

สำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการการเกษตร แม่โจ้ กล่าวว่า วิธีการตัดแต่งกิ่งต้นลำไยปีหนึ่งจะตัดแต่งสองครั้ง ครั้งแรกให้ตัดแต่งหลังจากติดผลแล้วประมาณ 5 วัน ให้ตัดกิ่งภายในทรงพุ่มออกให้หมด แล้วตัดกิ่งที่ไม่มีช่อดอกออกไปบ้างเพื่อที่จะให้ภายในทรงพุ่มโปร่ง จะได้ไม่เป็นที่อาศัยของแมลง และสะดวกในการดูแลรักษา ครั้งที่สอง ให้ตัดแต่งหลังจากเก็บผลหมดแล้ว ในปีแรกเราเพียงตัดกิ่งที่สูงกว่าปกติ ตัดออกให้ได้ทรงพุ่มกลมสวย หลังจากเก็บผลปีสองก็ทำเหมือนเดิม หลังเก็บเกี่ยวปีที่สาม ต้นเริ่มชนกันให้ตัดแต่งเข้าไป 2-3 ช่วงใบ ที่แตกตัดทิ้งออกไป เพราะหลังจากเก็บผลแล้วต้นลำไยจะผลิใบยอดได้แค่ 3 รุ่นเท่านั้น จึงจำเป็นที่จะต้องทำการตัดแต่งลำไยทุกปี เป็นการควบคุมทรงพุ่มไม่ให้กิ่งยอดลำไยเกยกัน จะทำให้ยอดลำไยไม่ได้รับแสงแดดไม่ออกดอก ก่อนตัดแต่งให้ใส่ปุ๋ย 24-7-7 ต้นละ 300 กรัม หรือ 500 กรัม แล้วแต่อายุของต้นเมื่อตัดแต่งต้นเสร็จแล้ว ต้นลำไยก็พร้อมที่จะแทงยอดใหม่ พอต้นลำไยผลิยอดครั้งที่ 2 และ 3 ให้ใส่ปุ๋ยสูตร 18-46-0 เป็นการสะสมตาออก

7.5 การราดสารโพแทสเซียมคลอไรด์

ดำรงค์ จินะภาศ (2561) กล่าวว่า การเตรียมต้นก่อนราดสารโพแทสเซียมคลอไรด์ เพื่อผลิตลำไยนอกฤดู โดยเริ่มจะจากการเตรียมต้นหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้ว จะทำการตัดแต่งกิ่งให้โปร่ง เพื่อควบคุมทรงพุ่ม แล้วใช้ใบลำไยที่ได้จากการตัดแต่งกิ่ง มาคลุมใต้โคนต้น จากนั้นใส่ปุ๋ยคอก และปุ๋ยเคมี สูตร 25-7-7 หรือ 46-0-0 + ปุ๋ยสูตร 15-15-15 ในอัตราส่วน 1:1 โดยใส่รอบทรงพุ่มต้นละ 1 กิโลกรัม แล้วรดน้ำให้ชุ่ม ทุกๆ 5-7 วัน ลำไยจะเริ่มแทงยอดอ่อนครั้งที่ 1 ใน 21 วัน จากนั้นพ่นปุ๋ยทางใบ สูตร 46-0-0 หรือ 15-0-0 + 30-20-

10 อย่างละ 1 กิโลกรัม ผสมน้ำ 200 ลิตร ฉีดพ่น ทำให้ลำไยแตกใบอ่อน อย่างน้อย 3 ครั้ง เทคนิคการราดสารโพแทสเซียมคลอไรด์นั้น จะแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1) การเตรียมต้นลำไยก่อนราดสาร 1 เดือน ในส่วนนี้จะมีขั้นตอนที่ดำเนินการ คือ ในวันที่ 1 และ 10 จะต้องพ่นปุ๋ยทางใบ สูตร 10-52-10 หรือ 10-52-10 + 0-52-34 อย่างละ 500 กรัม ผสมน้ำ 200 ลิตร พร้อมกันนี้ในวันที่ 10 ให้ใส่ปุ๋ยทางดิน สูตร 8-24-24 จำนวน 1 กิโลกรัม ต่อดันด้วย จากนั้นในวันที่ 11 และ 20 พ่นปุ๋ยทางใบ สูตร 10-52-10 หรือ 10-52-10 + 0-52-34 + น้ำตาลทางด่วนอย่างละ 1 กิโลกรัม ผสมน้ำ 200 ลิตร

2) การราดบนดิน โดยก่อนทำการราดสารนั้นต้องมีการทำความสะอาดรอบโคนต้นบริเวณที่ต้องการราดสารให้กว้างประมาณ 1 เมตร จากนั้นราดสารโพแทสเซียมคลอไรด์ จำนวน 6-8 กิโลกรัม โซเดียมคลอไรด์ จำนวน 1-2 กิโลกรัม และปุ๋ยสูตร 0-52-34 จำนวน 1 กิโลกรัม ผสมน้ำ 200 ลิตร พ่นรอบทรงพุ่มที่ต้นที่ โดยต้นลำไยขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางทรงพุ่ม 6-8 เมตร จะพ่นได้ 6-8 ดัน จากนั้น เป็นการพ่นทางใบโดยใช้โซเดียมจำนวน 500 กรัม ไทโอยูเรีย จำนวน 1 กิโลกรัม น้ำตาลทางด่วน จำนวน 1 กิโลกรัม ผสมน้ำ 200 ลิตร ฉีดพ่น 2 ครั้ง หลังราดสาร 3-5 วัน โดยพ่นห่างกัน 7 วัน ทั้งนี้หลังราดสารต้องดูแลโคนต้นให้มีความชื้นอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งต้องมีการควบคุมโรคและแมลงอย่าให้ระบาด แต่หากพบว่ามีแมลงระบาดให้ฉีดพ่นด้วยสารกำจัดศัตรูพืช

3) การดูแลต้นลำไยหลังราดสาร ช่วง 21-45 วัน ช่วงนี้ลำไยจะแตกช่อดอก หรือที่เรียกว่า เป็นดอกสะเรียบ ต้องควบคุมอย่าให้โรคแมลงระบาด และหากพบกรณีแตกใบอ่อนมากกว่าหรือแรงกว่าช่อดอก คือมีลักษณะดูเหมือนจะเป็นใบ เมื่อหลัง 30 วัน ให้พ่นเก็บใบอ่อน โดยมีสูตรแนะนำที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ 2 สูตร คือ สูตรแรก คือ โพแทสเซียมคลอไรด์ จำนวน 200 กรัม + ปุ๋ยสูตร 0-52-34 จำนวน 300 กรัม และสูตรที่สอง คือ ปุ๋ยสูตร 10-52-17 จำนวน 1 กิโลกรัม + อาหารเสริมประเภทอะมีโน จำนวน 200 ซีซี. เมื่อเลือกสูตรใดสูตรหนึ่งแล้ว ให้ผสมน้ำจำนวน 200 ลิตร แล้วทำการฉีดพ่น 2 ครั้ง โดยห่างกัน 5 วัน

นอกจากนี้ เมื่อเห็นช่อดอกยาวประมาณ 10 เซนติเมตรขึ้นไป ให้พ่นด้วย ฮอร์โมน+ปุ๋ยสูตร 13-0-36 (ปุ๋ยเกล็ด) จำนวน 1 กิโลกรัม ผสมน้ำ 200 ลิตร พ่นจำนวน 2-3 ครั้ง จนถึงระยะช่อบาน

7.6 การตัดแต่งช่อผล

การตัดแต่งช่อผล จะเป็นการตัดแต่งช่อผลที่ติดลูกมากไป โดยตัดแต่งให้เหลือเพียงช่อละ 60 – 70 ผล โดยในการตัดแต่งช่อนั้นจะใช้กรรไกร ที่มีลักษณะคล้ายกรรไกรตัดแต่งกิ่งในกรณีที่มีมือเอื้อมถึง แต่ถ้าเอื้อมไม่ถึง จะใช้กรรไกรตัดแต่งแบบด้ามยาวเข้ามาช่วย สำหรับหลักเกณฑ์ในการตัดแต่งช่อผลนั้น จะเลือกตัดช่อแขนงและช่อขนาดเล็กทิ้ง เหลือเฉพาะช่อก้านโตที่สมบูรณ์แข็งแรง โดยหลักเกณฑ์ในการตัดนั้นจะมีด้วยกัน 3 แบบ ดังนี้

- 1) ตัดช่อทิ้ง 30 เปอร์เซ็นต์ เหลือไว้ 70 เปอร์เซ็นต์
- 2) ตัดช่อทิ้ง 40 เปอร์เซ็นต์ เหลือไว้ 60 เปอร์เซ็นต์

3) ตัดข้อทิ้ง 50 เปอร์เซ็นต์ เหลือไว้ 50 เปอร์เซ็นต์

ทั้งนี้ ในส่วนของการตัดแต่งข้อผลมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ในส่วนของข้อดีนั้น ประกอบด้วย ทำให้ผลได้ขนาดใกล้เคียงกัน เช่น A - AA และ AAA อีกทั้งได้ลำไยที่มีสีผิวสวยงาม ข้อสวย ตรงกับความต้องการของตลาด พร้อมกันนี้ยังทำให้การเก็บเกี่ยวและการคัดเกรดได้ง่าย รวดเร็ว รวมถึงทำให้ราคาผลผลิตต่อต้นสูงขึ้นกว่าเดิมประมาณ 50 เปอร์เซ็นต์ ประหยัดค่าใช้จ่ายในการพ่นปุ๋ย ฮอร์โมนและยา เป็นต้น แต่ข้อเสียก็มีเช่นกัน คือ ต้องเสียค่าใช้จ่ายจากการตัดแต่งข้อ และเป็นวิธีการที่ต้องฝึกฝนด้วยตนเอง และสุดท้ายคือ ทำให้เกษตรกรเกิดข้อกังวลใจว่า อาจจะเป็นการทำให้ได้ผลผลิตลดลง

7.7 การเก็บเกี่ยว

สำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการการเกษตรแม่โจ้ (ม.ป.ป) กล่าวว่า ขั้นตอนการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวสามารถทำได้ ดังนี้

7.7.1 วิธีการเก็บเกี่ยว ควรทำด้วยความระมัดระวัง ใช้กรรไกรที่คม และสะอาด ตัดข้อผลจากต้น ควรตัดให้มีใบแรกติดข้อผลไปด้วย หลังจากนั้นรวบรวมข้อผลลำไยใส่ตะกร้าพลาสติก หรือเข่งไม้ไผ่ที่กรุภายในด้วยกระดาษหรือกระสอบปุ๋ยที่สะอาดหรือมีฟองน้ำรองกันตะกร้าหรือเข่ง เพื่อป้องกันมีให้ผลกระแทกชำ จากนั้นขนย้ายไปยังโรงเรือน หรือที่ร่มภายในสวน เพื่อเตรียมบรรจุตะกร้าลงจำหน่าย

7.7.2 การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว คัดแยกข้อผลที่เสียหายจากการเก็บเกี่ยว หรือมีตำหนิจากโรคแมลงออกก่อน จากนั้นตัดแต่งข้อผลให้ก้านข้อยาวไม่เกิน 15 เซนติเมตร และตัดผลที่มีขนาดเล็กหรือใหญ่เกินกว่าขนาดผลเฉลี่ยภายในช่อนั้นออก เพื่อให้ผลในช่อมีขนาดสม่ำเสมอ โดยยอมให้มีผลที่มีขนาดเล็กในช่อปนได้ไม่เกินร้อยละ 20 ของจำนวนผลในช่อ กรณีต้องการจำหน่ายเป็นลำไยช่อ และปนได้ไม่เกินร้อยละ 10 ของจำนวนผล กรณีต้องการจำหน่ายเป็นผลเดี่ยว หลังจากนั้นเรียงข้อผลใส่ในตะกร้าพลาสติก ที่มีแผ่นฟองน้ำบุอยู่ ให้ได้น้ำหนักสุทธิ 10-11 กิโลกรัมต่อตะกร้า หรือบรรจุกล่องกระดาษลูกฟูกโดยน้ำหนักสุทธิต่อกล่องประมาณ 10 หรือ 15 กิโลกรัมแล้วปิดทับด้วยแผ่นฟองน้ำก่อนปิดตะกร้า หรือฝากล่องพร้อมนำไปจำหน่าย

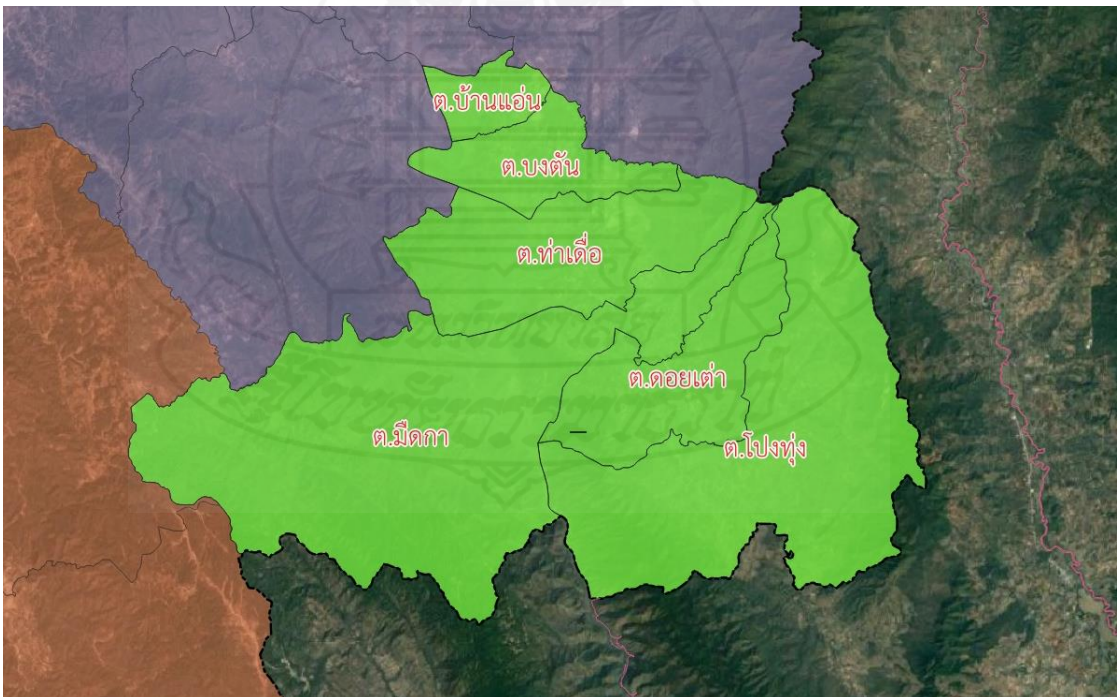
สรุปได้ว่า ลำไยเป็นไม้ผลที่สำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบัน โดยเกษตรกรและผู้ประกอบการจำเป็นต้องผลิตลำไยให้ได้คุณภาพตามความต้องการของตลาด การผลิตลำไยนอกฤดูจึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการแก้ปัญหาผลผลิตล้นตลาดของลำไยในฤดู ซึ่งส่งผลให้ราคาผลผลิตตกต่ำ และการผลิตลำไยนอกฤดูยังเป็นการกระจายผลผลิตให้ออกตลอดทั้งปี โดยการผลิตลำไยนอกฤดูแบ่งเป็น 7 ขั้นตอนหลัก ๆ ดังนี้ การเตรียมพื้นที่ปลูก การปลูกลำไย การดูแลรักษา การตัดแต่งกิ่ง การราดสารโพแทสเซียมคลอไรด์ การตัดแต่งข้อผล การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

8. บริบทของอำเภอดอยเต่า

อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ทางทิศเหนือตอนบนของประเทศไทย ห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่ไปทางทิศใต้ 125 กิโลเมตร เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2515 กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศฐานะขึ้นเป็นกิ่งอำเภอดอยเต่า ให้อยู่ในความปกครองของอำเภอฮอด ต่อมากิ่งอำเภอ ดอยเต่า มีประชากรเพิ่มมากขึ้น มีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สาธารณูปโภค และการคมนาคม ทำให้กิ่งอำเภอดอยเต่าเจริญขึ้น กระทรวงมหาดไทยได้มีพระ ราชกฤษฎีกายกฐานะกิ่งอำเภอดอยเต่า ขึ้นเป็นอำเภอดอยเต่า เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2522 ปัจจุบันอำเภอดอยเต่า มีเขตการปกครองทั้งหมด 6 ตำบล 43 หมู่บ้าน

8.1 สภาพทั่วไปของอำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

8.1.1 ที่ตั้งและอาณาเขต ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดเชียงใหม่ ห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่ 125 กิโลเมตร ตามทางหลวงหมายเลข 108 ถนนเชียงใหม่ - ฮอด และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1103 ถนนฮอด-แม่ตืน มีพื้นที่ประมาณ 803.918 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 502,448 ไร่ เป็นพื้นที่ภูเขา 659.2 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 82 ของพื้นที่ทั้งหมด

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

ภาพที่ 2.1 แผนที่อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

อาณาเขต

- ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลบ้านตาล อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่
- ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลนาทราย และตำบลแม่ลาน อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลแม่ดิน อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลยางเปียง อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ และอำเภอสามเงา จังหวัดตาก

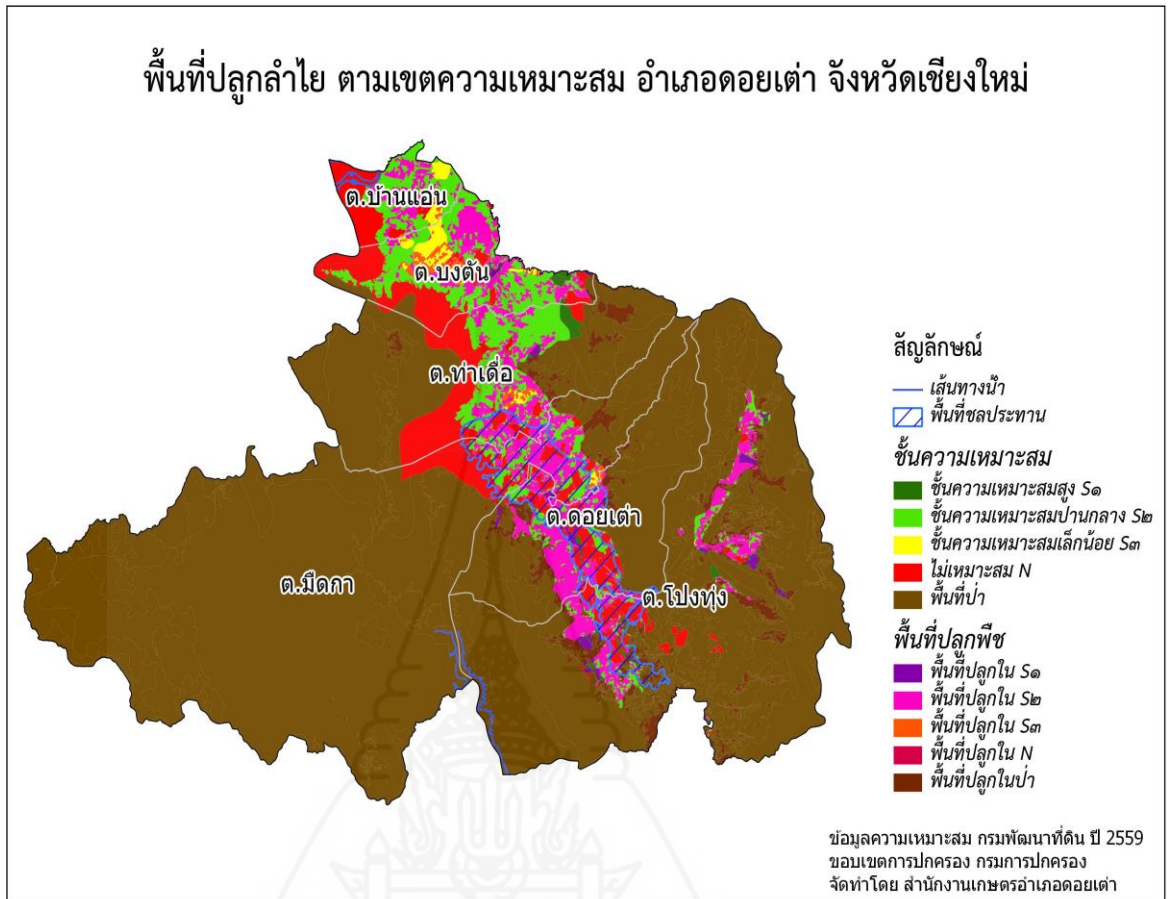
8.1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นภูเขาเตี้ย และเนินสูงสลับกัน ประกอบด้วยหุบเขาและลำห้วยมีภูเขาสูงโดยรอบ มีรูปทรงคล้ายอ่างเก็บน้ำเมื่อฝนตกน้ำตามลำห้วยจะไหลลงสู่แม่น้ำปิงอย่างรวดเร็ว และถ้ามีปริมาณน้ำฝนมากจะมีน้ำกักขังเป็นทะเลสาบดอยเต่า สภาพดินทั่วไปเป็นดินปนทรายไม่สามารถกักเก็บน้ำได้สภาพป่าเป็นป่าโปร่ง โดยอาจแบ่งลักษณะภูมิประเทศออกเป็น 3 ลักษณะ คือ **ลักษณะที่ 1** ช่วงใจกลาง เดิมเป็นที่ราบลุ่มอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากการสร้างเขื่อนภูมิพล จึงเกิดน้ำท่วม ส่งผลให้พื้นที่ดังกล่าวมีสภาพเป็นทะเลสาบซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่น้ำท่วมของ กฟผ. พื้นที่ประมาณ 58 ตารางกิโลเมตร หรือ 36,250 ไร่ มีระดับความลาดชันต่ำกว่า 260 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการสร้างเขื่อนภูมิพลเสร็จเรียบร้อยเมื่อปี พ.ศ. 2507

ลักษณะที่ 2 ส่วนริมฝั่งด้านตะวันออกเขตทะเลสาบ เป็นพื้นที่ภูเขาเตี้ยและเนินสูงสลับกันความลาดชันตั้งแต่ 260-350 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง เป็นที่ตั้งของแหล่งชุมชนและสถานที่ราชการต่าง ๆ สำหรับริมฝั่งด้านตะวันตกจะมีหมู่บ้านเพียง 1 หมู่บ้าน คือ บ้านหนองบัวคำ หมู่ที่ 5 ตำบลท่าเตือซึ่งในปัจจุบันราษฎรได้อพยพย้ายถิ่นฐานมาอยู่บริเวณด้านตะวันออก เช่นเดียวกันแหล่งชุมชนอื่น ๆ แต่ยังคงมีราษฎรส่วนหนึ่งอยู่อาศัยในบริเวณเดิมเป็นจำนวน 42 หลังคาเรือน

ลักษณะที่ 3 ส่วนบนขอบอ่าง มีระดับสูงกว่า 350 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง พื้นที่โดยรอบกว้างใหญ่มีถึงร้อยละ 82 ของพื้นที่ทั้งหมดหรือประมาณ 659.2 ตารางกิโลเมตร หรือ 412,000 ไร่ เป็นพื้นที่ป่าไม่มีเทือกเขาสลับซับซ้อน ไม่เหมาะต่อการเกษตร

จากลักษณะภูมิประเทศของอำเภอดอยเต่าทั้งสามลักษณะจะมีเพียงพื้นที่ **ลักษณะที่ 2** ที่เหมาะสมต่อการทำการเกษตรมากที่สุด เนื่องจากพื้นที่ใน **ลักษณะที่ 1** เป็นพื้นที่สำรองน้ำของ กฟผ. ส่วนใหญ่เป็นทุ่งหญ้าเหมาะสำหรับการทำปศุสัตว์ และพื้นที่ใน **ลักษณะที่ 3** เป็นพื้นที่ป่าซึ่งไม่มีความเหมาะสมในการทำการเกษตร โดยพื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกกล้วยจะอยู่ใน **ลักษณะที่ 2** คือส่วนริมฝั่งด้านตะวันออกเขตทะเลสาบ เป็นพื้นที่ภูเขาเตี้ยและเนินสูงสลับกันความลาดชันตั้งแต่ 260-350 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง

ภาพที่ 2.2 แผนที่ความเหมาะสมสำหรับการปลูกลำไยในอำเภอดอยเต่า

8.1.3 ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพอากาศโดยทั่วไปของอำเภอดอยเต่า มีอุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 24.85 องศาเซลเซียส ในฤดูร้อนจะร้อนจัด และมีพายุพัดรุนแรง เกิดวาตภัยเป็นประจำทุกปี ในฤดูหนาวอากาศหนาวจัด มีหมอกปกคลุม พื้นที่อุณหภูมิเคยต่ำสุดถึง 4 องศาเซลเซียส ส่วนฤดูร้อนจะร้อนจัด อุณหภูมิประมาณ 41.2 องศาเซลเซียส แห่งแล้งจัดในฤดูร้อน และฤดูหนาว (กลุ่มงานปกครองอำเภอดอยเต่า. 2561) โดยอุณหภูมิที่เหมาะสมในการผลิตลำไย คือ 20-30 องศาเซลเซียส และต้องการอุณหภูมิต่ำประมาณ 10-15 องศาเซลเซียส ในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงมกราคม (กรมวิชาการเกษตร.2020) ซึ่งลักษณะภูมิอากาศโดยรวมของอำเภอดอยเต่าค่อนข้างมีความเหมาะสมในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู

8.1.4 ข้อมูลชุดดินในพื้นที่อำเภอดอยเต่า

1) **กลุ่มชุดดินที่ 28** ชุดดินชัยบาดาล (Cd) ชุดดินดงลาน (DI) ชุดดินลพบุรี (Lb) ชุดดินน้ำเลน (Nal) และชุดดินวังชมภู (Wc) เป็นกลุ่มดินเหนียวลึกมากสีดำที่มีรอยแตกกระแหงกว้างและลึก ปฏิกริยาดินเป็นกลางถึงเป็นด่าง การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ปานกลางถึงสูง

2) **กลุ่มชุดดินที่ 29** ชุดดินปากช่อง (Pc) เป็นกลุ่มดินเหนียวลึกถึงลึกมากที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินเนื้อละเอียด ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัด การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

3) **กลุ่มชุดดินที่ 31** ชุดดินเลย (Lo) และชุดดินวังไผ่ (Wi) เป็นกลุ่มดินเหนียวลึกถึงลึกมากที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินเนื้อละเอียด ปฏิกริยาดินเป็นกลางหรือเป็นด่าง การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง

4) **กลุ่มชุดดินที่ 35** ชุดดินห่างฉัตร (Hang Chat series: Hc) เป็นดินลึกมาก ดินบนเป็นดินร่วนปนทรายถึงดินร่วนเหนียวปนทราย สีน้ำตาลเข้ม หรือสีน้ำตาลปนแดงเข้ม ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกลาง ดินล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายถึงดินเหนียวหรือดินเหนียวปนทราย สีแดงปนเหลืองถึงสีแดง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดจัด

5) **กลุ่มชุดดินที่ 36** ชุดดินเพชรบูรณ์ (Pe) ชุดดินปราณบุรี (Pr) และชุดดินสีคิ้ว (Si) เป็นกลุ่มดินร่วนละเอียดลึกถึงลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือวัตถุต้นกำเนิดดินเนื้อหยาบ ปฏิกริยาดินกลางหรือเป็นด่าง การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำถึงปานกลาง

6) **กลุ่มชุดดินที่ 40** ชุดดินสันป่าตอง (San Pa Tong series: Sp) เป็นดินลึกมาก ดินบนเป็นดินร่วนปนทรายหรือดินทรายปนดินร่วน สีน้ำตาลเข้มหรือสีน้ำตาลปนเทาเข้ม ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดเล็กน้อย ดินล่างเป็นดินร่วนปนทรายถึงดินร่วนเหนียวปนทรายในส่วนลึกๆ สีน้ำตาลซีดหรือสีน้ำตาลปนเหลืองอ่อน ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดจัด

7) **กลุ่มชุดดินที่ 56** ชุดดินลาดหญ้า (Ly) ชุดดินภูสะนา (Ps) และชุดดินโพนงาม (Png) เป็นกลุ่มดินลึกปานกลางถึงชั้นหินพื้น เศษหินหรือลูกรัง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัด การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

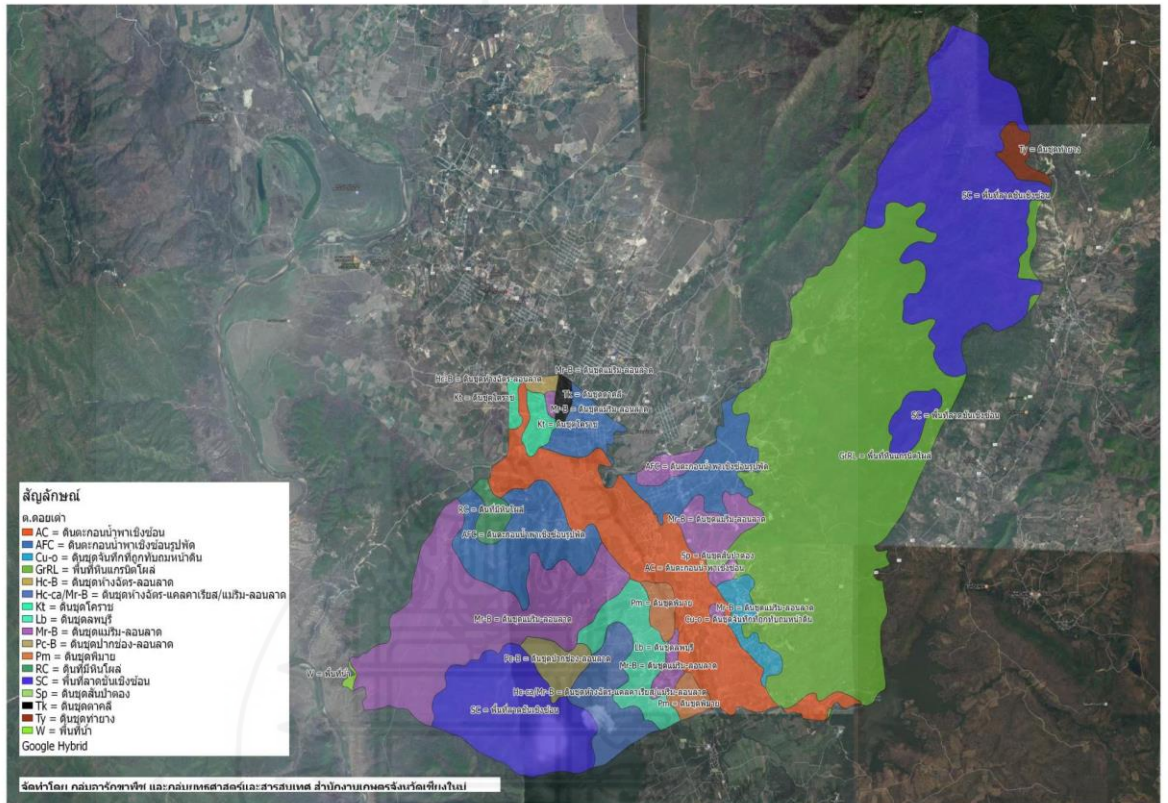
8) **กลุ่มชุดดินที่ 60** กลุ่มชุดดินในพื้นที่ดอน เขตดินแห้ง กลุ่มดินร่วนที่เกิดจากดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อน ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกลาง การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ (สำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดิน, 2548.)

กรมพัฒนาที่ดิน (2558) กล่าวว่า ดินบนพื้นที่ดอนแบ่งเป็น 2 เขต โดยใช้ปริมาณฝนหรือความชื้นของดินเป็นเกณฑ์ ได้แก่ ดินในเขตดินแห้ง และดินในเขตดินชื้น โดยพื้นที่ดอนในเขตดินแห้งไม่ผลที่แนะนำให้ปลูก ได้แก่ ลำไย ลิ้นจี่ มะม่วง ขนุน ส้ม มะพร้าว และกระถ่อน

เป็นต้น ซึ่งในพื้นที่อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มชุดดินที่เหมาะสมในการปลูกลำไย ได้แก่ กลุ่มชุดดินที่ 28 29 31 35 36 40 56 และ 60

DOAE แผนที่แสดงชุดดิน อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

ที่มา : กลุ่มอารักขาพืช สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่

ภาพที่ 2.3 แผนที่ชุดดินอำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

8.1.5 ลักษณะของแหล่งน้ำ

การใช้น้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่อำเภอดอยเต่า เกษตรกรส่วนมากทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนในช่วงฤดูการเพาะปลูก และจากลำน้ำธรรมชาติซึ่งมีอยู่ดังต่อไปนี้ ลำห้วยแม่ปี้บึง ลำห้วยแม่ก้องแก้ง ลำห้วยแม่หาด ลำห้วยแม่ตวบ อ่างเก็บน้ำแม่ตวบ อ่างเก็บน้ำแม่หาด อ่างเก็บน้ำขนาดเล็กบ้านฉิมพลี ทะเลสาบดอยเต่า โดยมีแม่น้ำสายสำคัญ 2 สาย คือ แม่ น้ำปิง และลำห้วยแม่หาด และมีการใช้น้ำจากการเจาะน้ำใต้ดินเพิ่มเติม ซึ่งทำให้ในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูในพื้นที่อำเภอดอยเต่านั้น มีน้ำเพียงพอตลอดของฤดูกาลผลิต

8.1.6 สถานการณ์การตลาดของลำไย

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2563) กล่าวว่า ในปี 2563 จังหวัดเชียงใหม่มีเนื้อที่ให้ผล 406,183ไร่ มีปริมาณผลผลิตลำไย 342,543 ตัน พื้นที่เพาะปลูกลำไยมี

แนวโน้มเพิ่มขึ้น เนื่องจากขายได้ราคาดี โดยเฉพาะผลผลิตที่บังคับให้ออกนอกฤดู ปัจจุบันมีตัวแทนหรือล้งชาวจีน และเวียดนามเข้ามารวบรวมและซื้อผลผลิตแล้วส่งไปจำหน่ายยังต่างประเทศ ปริมาณลำไยที่ใช้บริโภคภายในประเทศมีเพียงประมาณ 50,000 ตัน ส่วนที่เหลือส่งออกไปยังต่างประเทศทั้งในรูปแบบผลสด และอบแห้ง ตลาดสำคัญอยู่ที่ฮ่องกง จีน เวียดนาม และอินโดนีเซีย ส่วนสหรัฐอเมริกามีข้อแม้ว่า การนำเข้าประเทศต้องผ่านการฉายรังสีแกมมาเพื่อกำจัดแมลงศัตรูที่จะติดไปกับผลลำไยเสียก่อน ทั้งนี้ตลาดตะวันออกกลางและสหภาพยุโรปเป็นตลาดที่มีศักยภาพในการนำเข้าสูง ในพื้นที่อำเภอดอยเต๋ามีตัวแทนหรือล้งรับซื้อผลผลิตลำไยสดประมาณ 20 จุด

8.1.7 ประชากร

อำเภอดอยเต๋อ จังหวัดเชียงใหม่ มีประชากรจากทะเบียนราษฎร (ข้อมูลเดือนมกราคม 2564) มีประชากรทั้งสิ้น 27,267 คน แยกเป็นชาย 13,582 คน หญิง 13,685 คน จำนวนครัวเรือน 10,646 หลังคาเรือน ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 จำนวนประชากรและครัวเรือนเป็นปีรายตำบล

ตำบล	จำนวนประชากร (ราย)			จำนวนครัวเรือน
	ชาย	หญิง	รวม	
บ้านแอน	1,279	1,260	2,539	1,020
บงตัน	2,481	2,546	5,027	1,842
ท่าเดื่อ	1,674	1,669	3,343	1,637
มีดกา	1,604	1,690	3,294	1,235
ดอยเต๋อ	3,101	3,177	6,278	2,529
โป่งทุ่ง	3,443	3,343	6,786	2,383
รวม	13,582	13,685	27,267	10,646

ที่มา : ข้อมูลทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 14 มกราคม 2564

8.1.8 การประกอบอาชีพ

ประชากรในพื้นที่อำเภอดอยเต๋อ ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 85 มีอาชีพทำการเกษตร และมีรายได้หลักจากการประกอบอาชีพทางการเกษตร ที่เหลืออีกประมาณร้อยละ 15 ประกอบอาชีพ รับราชการ ค้าขาย และรับจ้างทั่วไป

8.2 สภาพการเกษตรของอำเภอดอยเต๋อ จังหวัดเชียงใหม่

ประชากรส่วนใหญ่ของอำเภอดอยเต๋อประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักถึงร้อยละ 85 พืชที่ปลูกมากที่สุด คือ ลำไย ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ หอมแดง กระเทียม ฯลฯ

นอกจากนี้ยังมีการประกอบอาชีพอื่น ๆ (กลุ่มงานปกครองอำเภอโดยเต่า 2563.) ดังตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 ข้อมูลการผลิตพืชที่สำคัญ ปี 2563 ของอำเภอโดยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

ชนิดพืช	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่	จำนวนครัวเรือนที่ปลูก
ลำไย	52,169	1,250	5,686
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	7,981	980	626
ข้าวนาปี	4,322	500	1,076
มะม่วง	747	1,200	127
หอมแดง	739	4,000	110
กระเทียม	104	650	35
มะนาว	48	3,000	20

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร, 2563

ตารางที่ 2.3 ข้อมูลการผลิตลำไยนอกฤดู ปี 2563 รายตำบล ของอำเภอโดยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

ตำบล	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)
โป่งทุ่ง	18,674	17,883	22,353
โดยเต่า	11,757	11,406	14,257
มีดกา	3,609	3,393	4,241
ท่าเตื่อ	6,803	6,548	8,185
บงตัน	7,121	6,899	8,623
บ้านแอน	4,205	3,989	4,986
รวม	52,169	50,118	62,645

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร, 2563

สำนักงานเกษตรอำเภอโดยเต่า (2563) ระบุว่า การผลิตลำไยในปี 2563 ของเกษตรกรอำเภอโดยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ มีพื้นที่ปลูกทั้งหมด 52,169 ไร่ พื้นที่เก็บเกี่ยว 50,118 ไร่ มีผลผลิตรวม 62,645 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 1,250 กิโลกรัมต่อไร่ โดยมีพื้นที่ปลูกใน 6 ตำบล ได้แก่ ตำบลโป่งทุ่ง ตำบลโดยเต่า ตำบลมีดกา ตำบลท่าเตื่อ ตำบลบงตัน และตำบลบ้านแอน ผลผลิตทั้งหมดเกษตรกรจะขายให้กับพ่อค้าคนกลาง ซึ่งจะตั้งจุดรับซื้อในพื้นที่อำเภอโดยเต่า

9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไย อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ จากการตรวจเอกสารมีการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

9.1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล

9.1.1 เพศ

บุหงา จินดาวานิชสกุล (2561, น. 58) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ในการผลิตลำไยนอกฤดู จังหวัดสระแก้ว กรณีศึกษาเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ลำไยนอกฤดู จังหวัดสระแก้ว จำนวน 95 คน พบว่าเกษตรกรที่ผู้ผลิตลำไยนอกฤดู ร้อยละ 55.8 เป็นเพศชาย และ ร้อยละ 44.2 เป็นเพศหญิง สอดคล้องกับ กิตติภูมิ ปินตาแจ่ม (2560, น. 21) ศึกษาการจัดการการผลิตลำไยในและนอกฤดูโดยเกษตรกรในตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรทั้งหมดเป็นเพศชาย ฤทธิ์ ตาลี (2559, น. 50) ศึกษาการใช้ไมโนโทแทสเซียมฟอสเฟตร่วมกับสารโพแทสเซียมคลอไรด์ในการผลิตลำไยนอกฤดูของเกษตรกรในตำบลบ้านตาล อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 92.2 เป็นเพศชาย และร้อยละ 7.8 เป็นเพศหญิง และจันทร์เพ็ญ จำวงศ์ (2558, น. 49) ศึกษาการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกรอำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 64.4 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 35.6 เป็นเพศชาย

9.1.2 อายุ

บุหงา จินดาวานิชสกุล (2561, น. 58) พบว่า เกษตรกรที่ผู้ผลิตลำไยนอกฤดู ร้อยละ 45.3 อายุระหว่าง 51-60 ปี รองลงมา ร้อยละ 24 อายุระหว่าง 61-70 ปี และมีส่วนน้อย ร้อยละ 3.3 มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 70 ปี โดยมีอายุต่ำสุด 37 ปี อายุสูงสุด 74 ปี และมีอายุเฉลี่ย 55.6 ปี สอดคล้องกับ กิตติภูมิ ปินตาแจ่ม (2560, น. 21) พบว่า โดยส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีอายุในช่วงระหว่าง 51-60 ปี ฤทธิ์ ตาลี (2559, น. 50) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 76.60 รองลงมา มีอายุในช่วง 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 13.12 อายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 9.57 และมีเพียงร้อยละ 0.71 ที่มีอายุมากกว่า 60 ปี ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุเฉลี่ย 46 ปี มีอายุสูงสุด 62 ปี ต่ำสุด 32 ปี และจันทร์เพ็ญ จำวงศ์ (2558, น. 49) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 41.6 มีอายุ 41-50 ปี รองลงมา ร้อยละ 32.2 มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี ร้อยละ 26.1 มีอายุ 51-60 ปี โดยเกษตรกรอายุน้อยที่สุดเท่ากับ 18 ปี อายุมากที่สุด เท่ากับ 59 ปี และมีอายุเฉลี่ย 43.32 ปี

9.1.3 ระดับการศึกษา

บุหงา จินดาวานิชสกุล (2561, น. 59) พบว่า เกษตรกรที่ผู้ผลิตลำไยนอกฤดู ร้อยละ 58 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมาร้อยละ 18.9 จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น/ปวช.หรือเทียบเท่า และมีส่วนน้อยร้อยละ 2.1 จบการศึกษาระดับปริญญาโท และไม่ได้รับการศึกษา สอดคล้องกับ ฤทธิ์ ตาลี (2559, น. 52) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 59.57 มีวุฒิการศึกษาสูงสุดระดับมัธยมศึกษา รองลงมาร้อยละ 20.92 มีวุฒิการศึกษาสูงสุดระดับ อนุปริญญา (ปวช., ปวส.) ร้อยละ 14.18 มีวุฒิการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา และมีเพียงร้อยละ 5.32 ที่มีวุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี จันทรเพ็ญ จำวงศ์ (2558, น. 49) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 61.7 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า รองลงมาร้อยละ 18.1 จบมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 14.8 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หรือเทียบเท่า ร้อยละ 4 ไม่ได้เรียนหนังสือ และร้อยละ 1.3 จบการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า และคณาธิป คำวัง (2553, น.47) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตลำไยนอกฤดูของเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรกลุ่มสวนลำไยขนาดเล็กส่วนมากมีการศึกษาระดับอุดมศึกษาร้อยละ 31.0 รองลงมามีการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 22.4 ระดับมัธยมปลายร้อยละ 19.0 ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 12.1 ระดับมัธยมต้นร้อยละ 10.3 และไม่ได้รับการศึกษาร้อยละ 5.2 เกษตรกรกลุ่มสวนลำไยขนาดใหญ่ส่วนมากมีการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 35.4 รองลงมามีการศึกษาระดับมัธยมปลายร้อยละ 20.0 ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 13.8 ระดับอุดมศึกษาร้อยละ 12.3 ระดับมัธยมต้นร้อยละ 10.8 และไม่ได้รับการศึกษาร้อยละ 7.7

9.1.4 สมาชิกสถาบันเกษตรกร

บุหงา จินดาวานิชสกุล (2561, น. 60) พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูทั้งหมดเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร ร้อยละ 78.9 เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน รองลงมา ร้อยละ 58.9 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธกส. และ ร้อยละ 12.6 เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร และจันทรเพ็ญ จำวงศ์ (2558, น. 51) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 67.1 เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพ โดยร้อยละ 39.6 เป็นสมาชิกกลุ่มผู้ปลูกลำไย รองลงมาร้อยละ 26.2 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธกส. ร้อยละ 22.8 เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 6.0 เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และร้อยละ 2.7 เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

9.1.5 ประสบการณ์ในการผลิตลำไย

บุหงา จินดาวานิชสกุล (2561, น. 60) พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดู ร้อยละ 40 มีประสบการณ์การปลูกลำไย 4-6 ปี รองลงมา ร้อยละ 22.2 มีประสบการณ์ในการปลูกลำไย 7-9 ปี และ มีส่วนน้อย ร้อยละ 8.5 มีประสบการณ์การปลูกลำไย 10-12 ปี โดยเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดู มีประสบการณ์การปลูกลำไยต่ำสุด 2 ปี ประสบการณ์การปลูกลำไยสูงสุด 20 ปี และมีประสบการณ์การปลูกลำไยเฉลี่ย 7.97 ปี ซึ่งสอดคล้องกับ ฤทธิ์ ตาลี (2559, น. 57) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 45.74 มีประสบการณ์ในการผลิตลำไยนอกฤดูอยู่ระหว่าง 5 - 6 ปี รองลงมาคือ ร้อยละ 28.37 มีประสบการณ์ในการผลิตลำไย

นอกฤดูอยู่ระหว่าง 7 - 8 ปี ร้อยละ 21.99 มีประสบการณ์ในการผลิตลำไยนอกฤดูอยู่ระหว่าง 9 - 10 ปี และมีเพียงร้อยละ 3.90 ที่มีประสบการณ์ในการผลิตลำไยนอกฤดูอยู่ระหว่าง 3 - 4 ปี ผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์ในการผลิตลำไยนอกฤดูเฉลี่ย 6.90 ปี มีประสบการณ์ในการผลิตลำไยนอกฤดูสูงสุด 10 ปี ต่ำสุด 3 ปี และ อีรพรรณ วังใน (2556, น. 33) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรภายใต้โครงการนำร่องเขตส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการผลิตลำไยมากกว่า 5 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 94 โดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรมีประสบการณ์ในการผลิตลำไยประมาณ 10 ปี

9.2 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

9.2.1 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

บุหงา จินดาวานิชสกุล (2561, น. 60) พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดู ร้อยละ 71.5 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4-6 คน รองลงมา ร้อยละ 25.3 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1-3 คน และมีส่วนน้อย ร้อยละ 3.2 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 7-9 คน โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่ำสุด 2 คน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนสูงสุด 9 คน และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.20 คน โดยกิตติภูมิ ปินดาแจ่ม (2560, น. 21) พบว่า มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 1-3 คน และ 4-6 คน เป็นสัดส่วนที่เท่ากัน คือ ร้อยละ 50 ส่วนฤทธิ์ ตาลี (2559, น. 51) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3 คน คิดเป็นร้อยละ 39.01 รองลงมามีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 2 คน คิดเป็นร้อยละ 28.72 จำนวนสมาชิกในครอบครัว 4 คน คิดเป็นร้อยละ 23.40 จำนวนสมาชิกในครอบครัว 5 คน คิดเป็นร้อยละ 7.80 และมีเพียงร้อยละ 1.06 ที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 6 คน มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 3.15 คน มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวสูงสุด 6 คน ต่ำสุด 2 คน จันทร์เพ็ญ จำวงศ์ (2558, น. 49) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 85.2 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-5 คน รองลงมา ร้อยละ 9.4 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 6-8 คน ร้อยละ 5.4 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 คน และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.98 คน และอีรพรรณ วังใน (2556, น. 33) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีสมาชิกในครัวเรือนขนาด 3-4 คนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 56 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนโดยเฉลี่ยเท่ากับ 4 คน

9.2.2 จำนวนแรงงานในครัวเรือน

บุหงา จินดาวานิชสกุล (2561, น. 62) พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดู ร้อยละ 63.2 มีแรงงาน 1-2 คน รองลงมา ร้อยละ 31.5 มีแรงงาน 3-4 คน และมีส่วนน้อย ร้อยละ 5.3 มีแรงงาน 5-6 คน โดยมีแรงงานในครัวเรือนต่ำสุด 1 คน แรงงานสูงสุด 6 คน และมีแรงงานเฉลี่ย 2.52 คน จันทร์เพ็ญ จำวงศ์ (2558, น. 51) พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 65.8 มีแรงงานด้านการเกษตรรวม 2 คน รองลงมา ร้อยละ 15.4 มีแรงงานด้านการเกษตร รวม 3

คน ร้อยละ 8.7 มีแรงงานด้านการเกษตร 4 คน ร้อยละ 8.1 มีแรงงานด้านการเกษตร 1 คน และร้อยละ 2 มีแรงงานด้านการเกษตร 5 คน โดยมีแรงงานด้านการเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 2.31 คน และคณาธิป คำวัง (2553, น. 47) พบว่า เกษตรกรกลุ่มสวนลำไยขนาดเล็ก มีแรงงานในการผลิตลำไยนอกฤดูเฉลี่ย 2.26 คน มีจำนวนแรงงานในการผลิตลำไยนอกฤดูสูงสุด 6 คน ต่ำสุด 1 คน เกษตรกรส่วนมากมีจำนวนแรงงานในการผลิตลำไยนอกฤดู 1-2 คน ร้อยละ 72.4 รองลงมา มีจำนวนแรงงานในการผลิตลำไยนอกฤดู 3-4 คน ร้อยละ 22.4 และจำนวนแรงงานในการผลิตลำไยนอกฤดู 5-6 คน ร้อยละ 5.2 เกษตรกรกลุ่มสวนลำไยขนาดใหญ่ มีแรงงานในการผลิตลำไยนอกฤดูเฉลี่ย 2.22 คน มีจำนวนแรงงานในการผลิตลำไยนอกฤดูสูงสุด 5 คน ต่ำสุด 1 คน เกษตรกรส่วนมากมีจำนวนแรงงานในการผลิตลำไยนอกฤดู 1-2 คน ร้อยละ 73.8 รองลงมา มีจำนวนแรงงานในการผลิตลำไยนอกฤดู 3-4 คน ร้อยละ 23.1 และจำนวนแรงงานในการผลิตลำไยนอกฤดู 5-6 คน ร้อยละ 3.1

9.2.3 ขนาดพื้นที่ปลูกลำไย

บุหงา จินดาวานิชสกุล (2561, น. 63) พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดู ร้อยละ 41 มีพื้นที่ปลูกลำไย 1-5 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 32.6 มีพื้นที่ปลูกลำไย 6-10 ไร่ และมีส่วนน้อย ร้อยละ 6.4 มีพื้นที่ปลูกลำไยมากกว่า 20 ไร่ โดยมีพื้นที่ปลูกลำไยต่ำสุด 1 ไร่ มีพื้นที่ปลูกลำไยสูงสุด 50 ไร่ และมีพื้นที่ปลูกลำไยเฉลี่ย 9.99 ไร่ สอดคล้องกับฤทธิ์ ตาลี (2559, น. 51) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 50.35 มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมด 11-15 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 20.57 มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมด 6-10 ไร่ ร้อยละ 12.77 มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรมากกว่า 25 ไร่ มีเพียงร้อยละ 9.22 ที่มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมด 16-20 ไร่ และร้อยละ 7.09 มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมด 21-25 ไร่ ผู้ตอบแบบสอบถามมีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 15.61 ไร่ มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมดสูงสุด 30 ไร่ และต่ำสุด 9 ไร่ จันทรเพ็ญ จำวงศ์ (2558, น. 54) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 35.6 มีขนาดพื้นที่ปลูกลำไย น้อยกว่าหรือเท่ากับ 3 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 31.5 มีขนาดพื้นที่ปลูกลำไย 3.1-6.0 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 17.4 มีขนาดพื้นที่ปลูกลำไย 9.1 ไร่ หรือมากกว่าโดยมีขนาดพื้นที่ปลูกลำไยเฉลี่ย 4.93 ไร่ และคณาธิป คำวัง (2553, น. 47) พบว่า เกษตรกรกลุ่มสวนลำไยขนาดเล็กมีขนาดพื้นที่การเกษตรเฉลี่ย 5.78 ไร่ ขนาดพื้นที่สูงสุด 15 ไร่ ต่ำสุด 1 ไร่ เกษตรกรส่วนมากมีขนาดพื้นที่ 1-13 ไร่ ร้อยละ 94.8 และขนาดพื้นที่ 14 ไร่ ขึ้นไป ร้อยละ 5.2 เกษตรกรกลุ่มสวนลำไยขนาดใหญ่มีขนาดพื้นที่การเกษตรเฉลี่ย 15 ไร่ ขนาดพื้นที่สูงสุด 40 ไร่ ต่ำสุด 6 ไร่ เกษตรกรส่วนมากมีขนาดพื้นที่ 14 ไร่ขึ้นไป ร้อยละ 52.3 และมีขนาดพื้นที่ 1-13 ไร่ ร้อยละ 47.6

9.2.4 ลักษณะการถือครองที่ดินในพื้นที่ปลูกลำไย

บุหงา จินดาวานิชสกุล (2561, น. 63) พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดู ร้อยละ 83.2 มีพื้นที่ถือครองในการปลูกลำไยเป็นของตนเอง รองลงมา ร้อยละ 15.8 มีพื้นที่ถือ

ครองในการปลูกลำไยเป็นของพ่อ-แม่/ญาติพี่น้อง และมีส่วนน้อย ร้อยละ 6.3 มีพื้นที่ถือครองในการปลูกลำไยเป็นที่เช่า

9.2.5 แหล่งเงินทุนการผลิต

บุหงา จินดาวานิชสกุล (2561, น. 65) พบว่า เกษตรกรที่ผลิตลำไยนอกฤดู ร้อยละ 42.1 ใช้แหล่งเงินทุนการผลิตจาก ธ.ก.ส. และ พ่อค้าคนกลาง (ล้ง) รองลงมา ร้อยละ 20.0 ใช้แหล่งเงินทุนการผลิตเป็นเงินทุนของตนเอง และมีส่วนน้อย ร้อยละ 4.2 ใช้แหล่งเงินทุนจากญาติ พี่น้อง

9.2.6 รายได้ทั้งหมด

บุหงา จินดาวานิชสกุล (2561, น. 65) พบว่า เกษตรกรที่ผลิตลำไยนอกฤดู ร้อยละ 65.2 เกษตรกรมีรายได้ทั้งหมดจากการจำหน่ายผลผลิตลำไย ระหว่าง 100,001- 500,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 26.3 เกษตรกรมีรายได้ทั้งหมดจากการจำหน่ายผลผลิตลำไย น้อยกว่าหรือเท่ากับ 100,000 บาท และมีส่วนน้อย ร้อยละ 2.1 เกษตรกรมีรายได้ทั้งหมดจากการจำหน่ายผลผลิตลำไย ในช่วง 500,001-700,000 บาท กุทธิ์ ตาลี (2559, น. 54) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 30.14 มีรายได้ทั้งหมดอยู่ระหว่าง 200,001 - 250,000 บาท/ปี รองลงมาคือร้อยละ 27.66 มีรายได้ทั้งหมดอยู่ระหว่าง 150,001 - 200,000 บาท/ปี ร้อยละ 21.99 มีรายได้ทั้งหมดอยู่ระหว่าง 100,001 - 150,000 บาท/ปี ร้อยละ 16.67 มีรายได้ทั้งหมดอยู่ระหว่าง 250,001 - 300,000 บาท/ปี มีเพียงร้อยละ 2.84 ที่มีรายได้ทั้งหมดมากกว่า 300,000บาท/ปี และร้อยละ 0.71 มีรายได้ทั้งหมดอยู่ระหว่าง 50,001 - 100,000 บาท/ปี ผู้ตอบแบบสอบถามมีรายได้ทั้งหมดเฉลี่ย 200,445 บาท/ปี มีรายได้ทั้งหมดสูงสุด 360,000 บาท/ปี ต่ำสุด 80,500บาท/ปี และจันทร์เพ็ญ จำวงศ์ (2558, น. 54)พบว่า รายได้จากการทำลำไยนอกฤดู เกษตรกรร้อยละ 47.0 มีรายได้ 10,001 – 20,000 บาทต่อปีต่อไร่ รองลงมาร้อยละ 37.6 มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท ร้อยละ 15.4 มีรายได้มากกว่าหรือเท่ากับ 20,001 บาท โดยเกษตรกรมีรายได้จากการทำลำไยนอกฤดูน้อยที่สุด เท่ากับ 3,000 บาท มีรายได้จากการทำลำไยนอกฤดูมากที่สุด เท่ากับ 60,000 บาทต่อปี และมีรายได้จากการทำลำไยนอกฤดูเฉลี่ย 15,181.28 บาทต่อไร่

9.3 ความรู้ แหล่งความรู้ในการผลิตลำไย

กุทธิ์ ตาลี (2559, น. 63-64) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับระบบการจัดการผลิตลำไยนอกฤดูในเรื่องการเตรียมความพร้อมก่อนการราดสาร โฟแทสเซียมคลอไรด์ที่ถูกต้อง โดยระบบการจัดการผลิตลำไยนอกฤดู ประเด็นหลักคือการลดต้นทุนการผลิต และผลผลิตที่ได้ต้องมีคุณภาพ เกษตรกรต้องเรียนรู้พัฒนาเทคนิคการปลูกให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ระบบการให้น้ำและการใช้สารกระตุ้นอย่างถูกวิธีเป็นความรู้ที่ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจถูกต้องมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 72.34 รองลงมาคือ ในการผลิตลำไยนอกฤดูการวางแผนการผลิต การตลาด คิดเป็นร้อยละ 70.92 ทำการป้องกันกำจัดแมลงช่วงต้นลำไยแตกใบอ่อนและทำการพ่นสารควบคุมการเจริญเติบโตพืช คิดเป็นร้อยละ 69.86 ทำการใส่

ปุ๋ยเคมี คิดเป็นร้อยละ 69.15 จันทร์เพ็ญ จำวงศ์ (2558, น. 57) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 77.8 มีความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูมาก รองลงมา ร้อยละ 18.8 มีความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูมากที่สุด ร้อยละ 3.4 มีความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูปานกลาง และคณาธิป คำวัง (2553, น. 57) พบว่า เกษตรกรกลุ่มสวนลำไยขนาดเล็กส่วนมากมีความรู้ว่าระบบการผลิตลำไยนอกฤดู ประเด็นหลัก คือ ต้องลดต้นทุนการผลิต และผลผลิตที่ได้ต้องมีคุณภาพ เกษตรกรมีการเรียนรู้พัฒนาเทคนิคการปลูกให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ระบบการให้น้ำและการใช้สารกระตุ้นอย่างถูกวิธี จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 91.4 มีเกษตรกรส่วนน้อย จำนวน 5 คน คิดเป็น ร้อยละ 8.6 ที่ไม่มีความรู้ ด้านเกษตรกรกลุ่มสวนลำไยขนาดใหญ่ส่วนมากมีความรู้ว่าระบบการผลิตลำไยนอกฤดูประเด็นหลัก คือ ต้องลดต้นทุนการผลิต และผลผลิตที่ได้ต้องมีคุณภาพ เกษตรกรมีการเรียนรู้พัฒนาเทคนิคการปลูกให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ระบบการให้น้ำ และการใช้สารกระตุ้นอย่างถูกวิธี จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 95.4 มีเกษตรกรส่วนน้อย จำนวน 3 คน คิดเป็น ร้อยละ 4.6 ที่ไม่มีความรู้

9.4 ความคิดเห็นในการผลิตลำไย

จันทร์เพ็ญ จำวงศ์ (2558, น. 70-71) พบว่า ด้านกายภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า ด้านกายภาพที่เกี่ยวข้องกับการผลิตลำไยนอกฤดูคุณภาพ มีระดับมากทั้งหมด ทั้ง 6 ประเด็นได้แก่ แหล่งน้ำ ปริมาณน้ำที่เพียงพอสำหรับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู สภาพอากาศ อุณหภูมิที่เหมาะสม ปริมาณน้ำฝน ความชื้นในอากาศที่เหมาะสม ปริมาณแสงที่เหมาะสม และระดับความสูงของพื้นที่ ตามลำดับ ด้านสังคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า ด้านสังคมที่เกี่ยวข้องกับการผลิตลำไยนอกฤดูคุณภาพ อยู่ในระดับมากทั้งหมด ทั้ง 4 ประเด็นได้แก่ การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ผลิตลำไยนอกฤดู การเข้ารับการอบรม ดูงาน แหล่งผลิตอื่นๆ การสนับสนุนของหน่วยงานราชการและเอกชน และงบประมาณและนโยบายของหน่วยราชการ ตามลำดับ ด้านเทคนิค โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า ด้านเทคนิคที่เกี่ยวข้องกับการผลิตลำไยนอกฤดูคุณภาพ อยู่ในระดับมากทั้งหมด ทั้ง 5 ประเด็นได้แก่ อัตราการใส่สารและช่วงการใส่สาร เทคนิคและวิธีการชักนำให้ลำไยออกดอกนอกฤดูโดยใช้สารโพแทสเซียมคลอไรด์ การตัดแต่งกิ่งและตัดแต่งซ่อผล ประสบการณ์ในการผลิตลำไยนอกฤดู และเทคโนโลยีในการผลิตลำไยนอกฤดู ตามลำดับ และรัฐเกียรติ โพธิ์รวงกูร (2546, น. 32-36) ศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยต่อมาตรการแก้ไขปัญหาลำไยในจังหวัดลำพูน พบว่า ความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย ไม่ค่อยแน่ใจต่อมาตรการแก้ไขปัญหาลำไยของรัฐบาล เพราะเป็นการปฏิบัติตามนโยบายที่ใหม่ เช่น การจัดคิวในการร่อนลำไย ความสะดวกในการร่อนรับใบประทวนหลังการร่อนลำไย ระยะเวลาในการร่อนรับเงินหลังจากนำใบประทวนมาขึ้นเงินที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และวงเงินในการจำนำลำไยอบแห้ง รายละ 250,000 บาท แต่มีบางประเด็นเท่านั้นที่กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกลำไยเห็นด้วย เช่น การออกมาทำบัตรเกษตรกรผู้ปลูกลำไย เกษตรกรต้องการให้ราคาประกันในการรับจำนำ

ลำไยอบแห้งสูงกว่าปี 2545 โดยกลุ่มเกษตรกรมีความประสงค์ให้รัฐบาลมีการประกันราคา ลำไยอบแห้ง และมีนโยบายช่วยเหลือเกษตรกรที่ตรงกับความต้องการของเกษตรกร

9.5 การจัดการโซ่อุปทาน

ยุวธิดา ปันปิ่น (2558, น. 38-40) ศึกษาการวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มเชิง เศรษฐศาสตร์ในห่วงโซ่อุปทานลำไยแปรรูป กรณีศึกษาจากการดำเนินกิจกรรมของชาวสวนลำไย จังหวัดลำพูน เพื่อให้ทราบถึงสภาพการดำเนินงานของต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ โดยเริ่ม จากเกษตรกรชาวสวนลำไย ผู้รวบรวมผลผลิต หรือ พ่อค้าคนกลาง และโรงงาน พบว่า ชาวสวนลำไยร้อยละ 85 จะทำการส่งผลผลิตให้ตามจุดรวบรวม ชาวสวนลำไยร้อยละ 13 จากการสัมภาษณ์จะทำการขายให้กับพ่อค้าคนกลาง โดยที่จะมีกลุ่มพ่อค้าคนกลางเข้าไปทำการซื้อ จากสวนลำไยในลักษณะการรับซื้อเหมาสวน หรือการรับซื้อแบบคละขนาด ซึ่งจะเป็นราคาที่ต่ำกว่าการนำไปขายให้ผู้รวบรวม หรือล้ง ซึ่งเกษตรกรบางรายก็ไม่มีความสะดวกในด้านการขนส่ง และด้านแรงงานในการเก็บเกี่ยวโดยการซื้อขายจะเป็นลักษณะการขายสด จึงทำให้เป็นแรงจูงใจ ในการเสนอซื้อ และมีชาวสวนลำไยเพียงร้อยละ 2 ที่มีการทำสัญญาซื้อขายกับโรงงาน เพราะ เกษตรกรไม่มีความมั่นใจกับราคาซื้อขายล่วงหน้า และมีการกำหนดปริมาณ และรหัส มัชฌิมานนท์ (2551, น. 118-119) ศึกษาการวิเคราะห์การจัดการโซ่อุปทานของผู้ประกอบการลำไยสด ด้วยการวิเคราะห์สายธารคุณค่าในจังหวัดเชียงใหม่ และลำพูน พบว่า ในการเก็บข้อมูลเพื่อที่นำมาสะท้อนให้เห็นถึงระบบการจัดการโซ่อุปทานของลำไยสด และรายละเอียดกิจกรรมที่เกิดขึ้นของผู้ประกอบการ ในส่วนของเกษตรกรเองให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ และเต็มใจที่ให้ความร่วมมือ แต่สำหรับภาคเอกชนนั้นมึนน้อยรายที่จะให้ความร่วมมือด้วยความเต็มใจ ซึ่งเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการเก็บข้อมูล

9.6 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

บุหงา จินดาวานิชสกุล (2561, น. 94-97) พบว่า ประเด็นปัญหาสามารถแบ่ง ออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิธีการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรมีปัญหาหลักเกณฑ์การเข้าร่วม แปลงใหญ่ ในระดับน้อย ด้านเนื้อหาการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรมีปัญหการถ่ายทอดความรู้ ให้เข้าใจง่าย กระชับ ในระดับน้อย ด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริม พบว่า เกษตรกรมีปัญหาเวลาในการ ตรวจเยี่ยมในพื้นที่น้อยเกินไป ในระดับน้อย และด้านผู้รับการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรมี ปัญหา ความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ ในระดับปานกลาง ข้อเสนอแนะ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัด สำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานเกษตรอำเภอ ควรมีการประชาสัมพันธ์ โครงการฯ ให้เกษตรกรทราบอย่างสม่ำเสมอ และทั่วถึง ตลอดจนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรส่งเสริมในรูปแบบการฝึกอบรมและเยี่ยมชมเยียน (T&V System) ควบคู่กับการสนับสนุนการ รวมกลุ่มสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่ม เพื่อให้เกิดการร่วมกันผลิต ร่วมกันจำหน่าย มีการบริหารจัดการ ร่วมกัน ให้สามารถลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต ผลผลิตมีคุณภาพได้ตามมาตรฐาน และ เกษตรกรควรนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้ในกระบวนการผลิตลำไยนอกฤดู เพื่อเป็นการ เรียนรู้จากทดลองปฏิบัติจริง และจันทร์เพ็ญ จำวงศ์ (2558, น. 75-81) พบว่า ปัญหาด้าน

กายภาพโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย = 3.67 เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า ปัญหาทุกประเด็นอยู่ในระดับมาก โดยปัญหาด้านความรู้ความเข้าใจในการปรับปรุงบำรุงดิน ความอุดมสมบูรณ์ของดินและธาตุอาหารที่จำเป็น ปัญหาภัยธรรมชาติ ศัตรูพืชลำไย และการป้องกันกำจัดโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.38 เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า ปัญหาด้านน้ำท่วม ฝนแล้ง ปัญหาด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันและกำจัดแมลง ปัญหาการผลิตและแรงงานในการผลิตลำไย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.84 เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า มีปัญหาในระดับมาก 4 ประเด็น ได้แก่ ป่วยราคาแพง หาซื้อได้ยาก ไม่มีคุณภาพ การลงทุนปัจจัยการผลิตต้นทุนสูง ฯลฯ มีปัญหาในระดับมากที่สุด คือ ความชำนาญของแรงงานในการผลิตมีน้อย

ปัญหาการบริหารจัดการสวน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.90 เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า ปัญหาทุกประเด็นอยู่ในระดับมาก โดยปัญหาด้านขาดความรู้เรื่อง การปลูกลำไย ขาดการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับพื้นที่ ขาดทักษะความชำนาญ/ประสบการณ์ ปัญหาการตลาดและคุณภาพผลผลิตลำไย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.09 เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า มีปัญหาในระดับมาก 4 ประเด็น ได้แก่ ราคาขึ้นอยู่กับข้อกำหนดของพ่อค้า คุณภาพของผลผลิตไม่ได้มาตรฐานตามความต้องการของตลาด ฯลฯ มีปัญหาในระดับมากที่สุด คือ ราคาผลผลิตเปลี่ยนแปลง/ไม่แน่นอน

ข้อเสนอแนะปัจจัยด้านกายภาพ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 56.4 เสนอแนะว่า ต้องการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดหาแหล่งน้ำให้เพียงพอต่อการผลิตลำไยนอกฤดู ร้อยละ 49.7 เสนอแนะว่า ควรจัดให้มีการอบรมการวิเคราะห์ดินและการใส่ปุ๋ยตามค่าการวิเคราะห์ดิน เพื่อลดต้นทุนการผลิต ร้อยละ 41.6 ควรมีการให้ความรู้ความเข้าใจในการปรับปรุงบำรุงดิน และร้อยละ 30.2 ควรมีการตรวจสอบถึงความสะอาดและปลอดภัยของแหล่งน้ำ ตามลำดับด้านภัยธรรมชาติ ศัตรูพืชลำไยและการป้องกันกำจัด พบว่า เกษตรกรร้อยละ 51.0 เสนอแนะว่า ควรจัดให้มีการอบรมการผลิตและการใช้สารชีวภัณฑ์ในการควบคุมโรค แมลงและศัตรูพืช ร้อยละ 40.3 เสนอแนะว่า ควรจัดให้มีแปลงสาธิตต้นแบบในการจัดการศัตรูพืช ตามลำดับด้านปัจจัยการผลิตและแรงงานในการผลิตลำไย พบว่า เกษตรกรร้อยละ 53.0 เสนอแนะว่า ควรมีการลดต้นทุนการผลิต เช่น การทำปุ๋ยหมัก, ปุ๋ยสั่งตัด ร้อยละ 34.9 เสนอแนะว่า ควรมีเครื่องมือนวัตกรรมใหม่ที่จะช่วยในการเก็บเกี่ยวลำไย เพื่อลดการใช้แรงงานคน ร้อยละ 24.2 เสนอแนะว่า ควรจัดหาแรงงานต่างด้าวช่วยเก็บเกี่ยวผลผลิตลำไย ตามลำดับ

ด้านการบริหารจัดการสวน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 43.6 เสนอแนะว่า ควรมีการศึกษาถึงเทคนิคการผลิตลำไยนอกฤดูในแต่ละขั้นตอนมาปรับใช้ประยุกต์ใช้ใหม่ ร้อยละ 43.0 เสนอแนะว่า ควรจัดศึกษา ดูงานแปลงเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ ตามลำดับ ด้านการตลาดและคุณภาพผลผลิตลำไย พบว่า เกษตรกรร้อยละ 57.0 เสนอแนะว่า ควรมีการควบคุมผลผลิตให้ออกสู่ตลาดในช่วงเวลาที่ตลาดมีความต้องการสูง เช่น ตรุษจีน, วันชาติจีน, เทศกาลปีใหม่ ร้อยละ 49.7 เสนอแนะว่า โครงการและงบประมาณที่ส่งเสริมการเกษตรด้าน

ลำไยให้แก่เกษตรกรควรมีความต่อเนื่องและยั่งยืน ร้อยละ 46.3 เสนอแนะว่า ควรมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมให้คำแนะนำได้อย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 46.0 เสนอแนะว่า ควรตลาดโดยตรงกับผู้บริโภค และร้อยละ 45.0 เสนอแนะว่า ควรรวมกลุ่มวางแผนการผลิตและการขายลำไยนอกฤดู ตามลำดับ

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นทั้งแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่า สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร สังคมและเศรษฐกิจ เกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร ประสบการณ์ในการผลิตลำไย จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในการทำการเกษตร ขนาดพื้นที่ปลูกลำไย ลักษณะการถือครองที่ดิน แหล่งเงินทุนในการผลิต และรายได้ทั้งหมด ความรู้ แหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไย ความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตลำไย การจัดการโซ่อุปทาน ปัญหาและข้อเสนอแนะ ล้วนมีผลต่อแนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไย อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผลการวิจัยเหล่านี้ทำให้สามารถนำไปเป็นแนวทางวางแผนการส่งเสริมให้เกษตรกรในพื้นที่เห็นความสำคัญของการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู และคนในชุมชนได้ตระหนักถึงความปลอดภัย และผลผลิตดียิ่งขึ้นต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไย อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอน และวิธีการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยมีรายละเอียดตามหัวข้อ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เกษตรกรแปลงใหญ่ลำไยในอำเภอดอยเต่า ทั้งหมด 3 กลุ่ม ได้แก่ แปลงใหญ่ลำไย หมู่ 1 ตำบลท่าเตื่อ มีสมาชิกทั้งหมด 32 ราย แปลงใหญ่ลำไย หมู่ 1 ตำบลบ้านแ่อน มีสมาชิกทั้งหมด 67 ราย และแปลงใหญ่ลำไย หมู่ 10 ตำบลดอยเต่า มีสมาชิกทั้งหมด 51 ราย รวมจำนวน 150 ราย

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 ในการสัมภาษณ์ ทำการเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด 150 ราย โดย ไม่มีการสุ่มตัวอย่าง

1.2.2 ในการสนทนากลุ่ม ทำการคัดเลือกจากคณะกรรมการ กลุ่ม ๆ ละ 5 คน ทั้ง 3 กลุ่ม รวมเป็น 15 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ ที่มีคำถามแบบปลายปิด และแบบปลายเปิด และประเด็นการสนทนากลุ่ม มีวิธีการขั้นตอน ดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์

2.1.1 วิธีการสร้างเครื่องมือ

- 1) ศึกษาทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำกรวิจัย แล้วนำข้อมูลมาสร้างแบบสัมภาษณ์โดยยึดตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้
- 2) กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และจัดทำเครื่องมือวิจัยฉบับร่าง เขียนคำถามฉบับร่างตามกรอบตัวแปรของเครื่องมือที่กำหนดประเด็น จัดเรียงหัวข้อและรายละเอียดคำถาม กำหนดวิธีการตรวจนับผลการประเมินและสรุปผลการตอบ จัดทำคำชี้แจงในการตอบข้อคำถาม
- 3) นำเครื่องมือวิจัยฉบับร่างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาให้ข้อคิดเห็นว่ามี ความสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการเก็บข้อมูลหรือไม่ จากนั้นจึงนำเครื่องมือดังกล่าวมาดำเนินการแก้ไข

2.1.2 รายละเอียดของเครื่องมือ

- 1) การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์ มีรายละเอียดคำถาม 2 แบบ คือแบบปลายปิด และปลายเปิด จำนวน 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา
2. สภาพทางสังคม ได้แก่ การนับถือศาสนา การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ตำแหน่งทางสังคม และลักษณะการถือครองที่ดิน
3. สภาพทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ขนาดพื้นที่ปลูก จำนวนแรงงานในการประกอบอาชีพเกษตร จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้จากการขายลำไยในรอบปีที่ผ่านมา ปริมาณผลผลิตปีที่ผ่านมา หนี้สิน และแหล่งเงินทุน

ตอนที่ 2 ความรู้ แหล่งความรู้ และความคิดเห็นของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู

1. ความรู้ของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู ซึ่งรูปแบบของคำถามในแบบทดสอบจะเป็นคำถามแบบถูกผิด จำนวน 15 ข้อ เพื่อวัดความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ตอบถูก 1 คะแนน

ตอบผิด 0 คะแนน

2. แหล่งที่ได้รับความรู้ของเกษตรกร จากสื่อความรู้ต่างๆ ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อกลุ่ม สื่อมวลชน และสื่อออนไลน์ คำถามแต่ละประเด็นสามารถกำหนดได้โดยเกษตรกร เลือกตอบตามมาตรวัดลิเคิร์ต (Likert type scale) วัดแหล่งความรู้ที่ได้รับ 5 ระดับ ดังนี้

5 คะแนน สำหรับ ความคิดเห็นระดับมากที่สุด

4	คะแนน	สำหรับ	ความคิดเห็นระดับมาก
3	คะแนน	สำหรับ	ความคิดเห็นระดับปานกลาง
2	คะแนน	สำหรับ	ความคิดเห็นระดับน้อย
1	คะแนน	สำหรับ	ความคิดเห็นระดับน้อยที่สุด

3. ความคิดเห็นของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู เป็นคำถามให้เกษตรกรเลือกตอบเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อความเหมาะสมในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู ได้แก่ การตัดแต่งกิ่ง การตัดแต่งช่อผล การให้น้ำ การลดการใช้สารเคมี การพัฒนาคุณภาพให้ได้มาตรฐาน (GAP) รวมจำนวนทั้งหมด 15 ข้อ โดยแบ่งความคิดเห็น ออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

5	คะแนน	สำหรับ	ความคิดเห็นระดับมากที่สุด
4	คะแนน	สำหรับ	ความคิดเห็นระดับมาก
3	คะแนน	สำหรับ	ความคิดเห็นระดับปานกลาง
2	คะแนน	สำหรับ	ความคิดเห็นระดับน้อย
1	คะแนน	สำหรับ	ความคิดเห็นระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 การใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร

เป็นคำถามให้เกษตรกรเลือกตอบเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู ได้แก่ การตัดแต่งกิ่ง การตัดแต่งช่อผล การให้น้ำ การราดสารโพแทสเซียม คลอเรต และการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน รวมจำนวนทั้งหมด 10 ข้อ โดยแบ่งเป็นการนำไปปฏิบัติ และระดับความคิดเห็น ซึ่งระดับความคิดเห็นได้แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

5	คะแนน	สำหรับ	ความคิดเห็นระดับมากที่สุด
4	คะแนน	สำหรับ	ความคิดเห็นระดับมาก
3	คะแนน	สำหรับ	ความคิดเห็นระดับปานกลาง
2	คะแนน	สำหรับ	ความคิดเห็นระดับน้อย
1	คะแนน	สำหรับ	ความคิดเห็นระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 การจัดการโซ่อุปทานการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู และจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค

เป็นการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการโซ่อุปทานการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไย อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ (ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ) ทั้งการดำเนินการปฏิบัติงาน ความคิดเห็น ความต้องการ ปัญหา ข้อเสนอแนะ และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก

ตอนที่ 5 ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู

ปัญหาและข้อเสนอแนะในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านการผลิต ด้านเทคโนโลยี ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม ด้านราคาและการตลาด เป็นคำถามทั้ง 2 แบบ คือปลายปิดและปลายเปิด ให้เลือกตอบ ตามมาตรวัดลิเคิร์ต (Likert type scale) วัดระดับต่างๆ 5 ระดับ เกี่ยวกับความเป็นปัญหา/ ความคิดเห็น ดังนี้

5	คะแนน	สำหรับ	ความคิดเห็นระดับมากที่สุด
4	คะแนน	สำหรับ	ความคิดเห็นระดับมาก
3	คะแนน	สำหรับ	ความคิดเห็นระดับปานกลาง
2	คะแนน	สำหรับ	ความคิดเห็นระดับน้อย
1	คะแนน	สำหรับ	ความคิดเห็นระดับน้อยที่สุด

2.1.3 การทดสอบเครื่องมือ

1) การหาค่าความตรง (Validity)

หลังจากที่ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างแล้ว เพื่อให้การวิจัยมีความสมบูรณ์ เหมาะสม ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์เสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พิจารณา ความเหมาะสม ให้คำแนะนำ แนวทางแก้ไข และทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ จากนั้นจึงนำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างที่ปรับปรุงแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา 3 ท่าน พิจารณาว่า ข้อคำถามวัดได้ตรงและครอบคลุมเนื้อหา และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของเรื่องที่ศึกษา หลังจากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาได้ตรวจสอบ และให้ข้อคิดเห็น ผู้วิจัยนำข้อเสนอไปปรับปรุงแก้ไข และทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ซึ่งการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์ (IOC) มีผู้ให้ความหมาย ดังนี้

ไพบูรณ์ คะเชนทรพรรค (2561, น. 42 - 43) ได้อธิบายว่า การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยทั่วไปจะให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวนประมาณ 5 คน หรืออย่างน้อย 3 คนเป็นผู้พิจารณาตรวจสอบความตรงของเนื้อหา ผู้เชี่ยวชาญในที่นี้หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ในเรื่องการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู การตรวจสอบความตรงของเนื้อหานั้น ผู้เชี่ยวชาญจะตรวจสอบด้วยการเปรียบเทียบข้อคำถามกับเนื้อหาที่จะวัด โดยผู้วิจัยได้จัดทำแบบฟอร์มให้ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นต่อข้อคำถามแต่ละข้อ โดยกำหนดคะแนนผลการพิจารณา ดังนี้

- ให้ +1 คะแนน ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดตรงกับเนื้อหาที่

กำหนด

- กำหนด - ให้ 0 คะแนน ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อความวัดตรงกับเนื้อหาที่กำหนด
- กำหนด - ให้ -1 คะแนน ถ้าแน่ใจว่าข้อความวัดไม่ตรงกับเนื้อหาที่กำหนด

เมื่อผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแล้ว ก็นำคะแนนของผู้เชี่ยวชาญในแต่ละข้อมาหาค่าเฉลี่ยที่เรียกว่าการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item Objective Congruence) โดยใช้สูตรดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

โดยที่	IOC	หมายถึง	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับเนื้อหาที่ต้องการวัด
	R	หมายถึง	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน
	$\sum R$	หมายถึง	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทุกคนในแต่ละข้อ
	N	หมายถึง	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ 3 คน

การพิจารณาว่า ข้อคำถามแต่ละข้อวัดได้ตรงตามเนื้อหาหรือไม่นั้นให้ใช้เกณฑ์ว่า ถ้าค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับหรือมากกว่า 0.50 แสดงว่า ข้อคำถามนั้นวัดตรงกับเนื้อหาที่กำหนด ถ้าค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า 0.50 แสดงว่า ข้อคำถามนั้นวัดไม่ตรงกับเนื้อหาที่กำหนด ผู้สร้างเครื่องมือวิจัยต้องปรับปรุงแก้ไขจนข้อความมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ไปหาค่าความตรง ได้ดังนี้

$$\text{ค่า IOC} = \frac{92.33}{95} = 0.97$$

สรุปผลการหาค่าความตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน มีค่าเท่ากับ 0.97 แสดงว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงจุดประสงค์ หรือตรงตามเนื้อหา และข้อคำถามนั้นสามารถนำไปใช้ได้

2) การหาค่าความเที่ยง (Reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์มาทดสอบกับเกษตรกรผู้ปลูกลำไยในพื้นที่อำเภออดอยเต่า จำนวน 30 ราย ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง นำผลการสัมภาษณ์ ทำการทดสอบเพื่อ

หาค่าความเที่ยง (reliability consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient of alpha หรือ Cronbach)

ไพบูรณ์ คะเชนทรพรรค (2561, น. 48) ได้อธิบายว่า การหาค่าความเที่ยงของเครื่องมือโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของ (Cronbach) ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left[\frac{\sum Si^2}{St^2} \right]$$

แทนสัญลักษณ์

α หมายถึง ค่าความเที่ยงของเครื่องมือวัด

K หมายถึง จำนวนข้อคำถาม

$\sum Si^2$ หมายถึง ผลรวมของค่าความแปรปรวนของแต่ละข้อคำถาม

St^2 หมายถึง ความแปรปรวนทั้งฉบับ

ได้ค่าความเที่ยง (Reliability) ดังนี้

1) แหล่งความรู้ของเกษตรกร	เท่ากับ 0.916
2) ความคิดเห็นของเกษตรกร	เท่ากับ 0.834
3) การใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไย	เท่ากับ 0.754
4) ปัญหา	เท่ากับ 0.774
5) ข้อเสนอแนะ	เท่ากับ 0.767

สรุปภาพรวมของแบบสัมภาษณ์ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟามีค่า เท่ากับ 0.809 สำหรับค่าความเที่ยงที่เหมาะสมนั้น ไพบูรณ์ คะเชนทรพรรค (2561, น. 48) อธิบายว่าโดยทั่วไปแล้วเกณฑ์ค่าความเที่ยงของเครื่องมือวิจัยควรมีค่าสูงกว่า 0.700 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า แบบสัมภาษณ์เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีความเที่ยง และผู้วิจัยสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้

2.2 ประเด็นการสนทนากลุ่ม ทำการคัดเลือกจากคณะกรรมการกลุ่มๆละ 5 คน ทั้ง 3 กลุ่ม รวมเป็น 15 คน เก็บข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการโซ่อุปทานการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ (ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ) ทั้งการดำเนินการปฏิบัติงาน ความคิดเห็น ความต้องการ ปัญหา ข้อเสนอแนะ และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ที่ผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู จำนวน 150 คน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ แล้วนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ ในระหว่างเดือนพฤษภาคม 2564 – กันยายน 2564

3.2 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากประเด็นการสนทนากลุ่ม โดยทำการคัดเลือกตัวแทนเกษตรกรกลุ่มลำไยแปลงใหญ่ทั้งหมดจำนวน 15 ราย เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ซึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสองส่วน มีการดำเนินงาน ดังนี้

1. *ประสานงานผู้ที่เกี่ยวข้อง* ผู้วิจัยดำเนินการประสานงานขอความร่วมมือจากสมาชิกแปลงใหญ่ลำไยในอำเภอโดยเต่า เพื่อชี้แจงรายละเอียดการวิจัย และแจ้งนัดหมายสถานที่ วัน เวลา เพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์แก่กลุ่มเกษตรกร
2. *ชี้แจงรายละเอียดการวิจัย* เพื่อให้สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ทราบรายละเอียด วัตถุประสงค์ และที่มาของงานวิจัย
3. *ผู้วิจัยอธิบายขั้นตอนการดำเนินการวิจัยแก่สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย* และแจ้งข้อคำถาม ปัญหา วิธีการต่างๆ เกี่ยวกับการวิจัย และขอความอนุเคราะห์ในการตอบคำถามตามแบบสัมภาษณ์
4. *ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล* ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์ หากข้อมูลบกพร่อง หรือไม่สมบูรณ์ต้องนำมาทำการสัมภาษณ์ข้อมูลใหม่จากเกษตรกรผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลก่อนนำมาวิเคราะห์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบรายละเอียดของข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาบันทึกข้อมูลลงรหัสแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคม และสภาพเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ลำไยคุณภาพนอกฤดู

วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดลำดับ

ตอนที่ 2 ความรู้ แหล่งความรู้ และความคิดเห็นของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู

ตอนย่อยที่ 2.1 ความรู้ของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ โดยวัดความรู้จากเกษตรกร ข้อที่ตอบถูกให้ 1 คะแนน และ ข้อที่ตอบผิด ให้ 0 คะแนน จำนวน 15 ข้อ โดยจัดช่วงคะแนน ดังนี้

$$\text{ช่วงคะแนน} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$\text{ช่วงคะแนน} = \frac{15 - 0}{3} = 3$$

สำหรับการจัดช่วงระดับความรู้ของเกษตรกรตามเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

1 - 3 คะแนน	หมายถึง	มีความรู้ในระดับน้อยที่สุด
4 - 6 คะแนน	หมายถึง	มีความรู้ในระดับน้อย
7 - 9 คะแนน	หมายถึง	มีความรู้ในระดับปานกลาง
10 - 12 คะแนน	หมายถึง	มีความรู้ในระดับมาก
13 - 15 คะแนน	หมายถึง	มีความรู้ในระดับมากที่สุด

ตอนย่อยที่ 2.2 แหล่งที่ได้รับความรู้ของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู ได้จากการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{5 - 1}{5} = 0.80 \end{aligned}$$

สำหรับการจัดช่วงคะแนนเฉลี่ยแหล่งที่ได้รับความรู้ของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู แบ่งออกเป็นช่วงๆ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.00 - 1.80	หมายถึง	ได้รับความรู้ที่ระดับน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.81 - 2.60	หมายถึง	ได้รับความรู้ที่ระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	2.61 - 3.40	หมายถึง	ได้รับความรู้ที่ระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	3.41 - 4.20	หมายถึง	ได้รับความรู้ที่ระดับมาก
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	4.21 - 5.00	หมายถึง	ได้รับความรู้ที่ระดับมากที่สุด

ตอนย่อยที่ 2.3 ความคิดเห็นของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู จะวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

$$\text{ช่วงคะแนน} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$\text{ช่วงคะแนน} = \frac{5 - 1}{5} = 0.80$$

สำหรับการจัดช่วงคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู แบ่งออกเป็นช่วงๆ ดังนี้ คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.80 หมายถึง ความคิดเห็นระดับน้อยที่สุด
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 - 2.60 หมายถึง ความคิดเห็นที่ระดับน้อย
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 - 3.40 หมายถึง ความคิดเห็นที่ระดับปานกลาง
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 - 4.20 หมายถึง ความคิดเห็นที่ระดับมาก
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 - 5.00 หมายถึง ความคิดเห็นที่ระดับมากที่สุด

ตอนที่ 3 การใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร

การใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกรแบ่งออกเป็น การนำไปปฏิบัติ และระดับความคิดเห็นซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{5 - 1}{5} = 0.80 \end{aligned}$$

สำหรับการจัดช่วงคะแนนเฉลี่ยการใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร แบ่งออกเป็นช่วงๆ ดังนี้ คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.80 หมายถึง ความเห็นด้วยที่ระดับน้อยที่สุด
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 - 2.60 หมายถึง ความเห็นด้วยที่ระดับน้อย
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 - 3.40 หมายถึง ความเห็นด้วยที่ระดับปานกลาง
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 - 4.20 หมายถึง ความเห็นด้วยที่ระดับมาก
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 - 5.00 หมายถึง ความเห็นด้วยที่ระดับมากที่สุด

ตอนที่ 4 การจัดการโซ่อุปทานการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู และจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค

ประเด็นการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจัดทำประเด็นการสนทนากลุ่ม การจัดการข้อมูลเพื่อหาการผลิตรายของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ เพื่อรวบรวมข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก

ตอนที่ 5 ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู

ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{5 - 1}{5} = 0.80 \end{aligned}$$

สำหรับการจัดช่วงคะแนนเฉลี่ยปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูแบ่งออกเป็นช่วงๆ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.80 หมายถึง ความคิดเห็นด้วยกับ
ปัญหา/ข้อเสนอแนะที่ระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 - 2.60 หมายถึง ความคิดเห็นด้วยกับ
ปัญหา/ข้อเสนอแนะที่ระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 - 3.40 หมายถึง ความคิดเห็นด้วยกับ
ปัญหา/ข้อเสนอแนะที่ระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 - 4.20 หมายถึง ความคิดเห็นด้วยกับ
ปัญหา/ข้อเสนอแนะที่ระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 - 5.00 หมายถึง ความคิดเห็นด้วยกับ
ปัญหา/ข้อเสนอแนะที่ระดับมากที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไย อำเภอค้อยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาเป็น 5 ตอนตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคม และสภาพเศรษฐกิจของเกษตรกร

ตอนที่ 2 ความรู้ แหล่งความรู้ และความคิดเห็นในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร

ตอนที่ 3 การใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร

ตอนที่ 4 การจัดการโซ่อุปทานการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู และจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค

ตอนที่ 5 ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู

โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคม และสภาพเศรษฐกิจของเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู ปรากฏตามตารางที่ 4.1 ถึงตารางที่ 4.3 ดังนี้

1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร

จากการศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล

N = 150

สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	81	54.0
หญิง	69	46.0

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

N = 150

สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2. อายุ (ปี)		
น้อยกว่า 31	3	2.0
31-40	14	9.3
41-50	38	25.3
51-60	56	37.3
มากกว่า 60	39	26.1
ต่ำสุด = 25 ปี สูงสุด = 80 ปี		
ค่าเฉลี่ย = 53.52 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 10.605		
3. สถานภาพการสมรส		
โสด	13	8.7
สมรส	117	78.0
หย่าร้าง	3	2.0
หม้าย	15	10.0
แยกกันอยู่	2	1.3
4. ระดับการศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	6	4.0
ประถมศึกษา 1-6	72	48.0
มัธยมศึกษาตอนต้น	24	16.0
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.)	35	23.3
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.)	3	2.0
ปริญญาตรี	9	6.0
ปริญญาโท	1	0.7

จากตารางที่ 4.1 การวิเคราะห์สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู ปรากฏผล ดังนี้

เพศ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 54.0 เป็นเพศชาย และร้อยละ 46.0 เป็นเพศหญิง

อายุ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 37.3 มีอายุระหว่าง 51 - 60 ปี รองลงมาร้อยละ 26.1 มีอายุมากกว่า 60 ปี ร้อยละ 25.3 มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี ร้อยละ 8.7 มีอายุระหว่าง 30 - 40 ปี และร้อยละ 2.0 มีอายุน้อยกว่า 30 ปี ตามลำดับ โดยมีอายุเฉลี่ย 53.52 ปี

สถานภาพสมรส พบว่า เกษตรกรร้อยละ 78.0 มีสถานภาพสมรส รองลงมาร้อยละ 10.0 มีสถานภาพหม้าย ร้อยละ 8.7 มีสถานภาพโสด ร้อยละ 2.0 มีสถานภาพหย่าร้าง และร้อยละ 1.3 มีสถานภาพแยกกันอยู่

ระดับการศึกษา พบว่า เกษตรกรร้อยละ 48.0 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมา ร้อยละ 23.3 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.) ร้อยละ 16.0 จบการมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 6.0 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 4.0 ไม่ได้รับการศึกษา ร้อยละ 2.0 จบการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.) และร้อยละ 0.7 จบการศึกษาระดับปริญญาโท

1.2 สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกร

จากการศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกร ได้แก่ การนับถือศาสนา การเป็นผู้นำ/ตำแหน่งในชุมชน ประสบการณ์ในการผลิตลำไย การเป็นสมาชิกกลุ่ม และลักษณะการถือครองที่ดิน ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.2 สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกร

N = 150		
สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. การนับถือศาสนา		
พุทธ	150	100.0
2. การเป็นผู้นำ/ตำแหน่งในชุมชน		
ไม่เป็น	98	65.3
เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	52	34.7
กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	12	8.0
สมาชิก อบต./เทศบาล	2	1.3
คณะกรรมการหมู่บ้าน/กลุ่ม/สหกรณ์	17	11.3
อาสาสมัครเกษตร	5	3.3
หมอดินอาสา	4	2.7
เกษตรกรรุ่นใหม่ (YSF)	2	1.3

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

N = 150

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อสม.	14	9.3
อื่นๆ (ประธานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไย ประธานกลุ่มดอกไม้ ประดิษฐ์ เลขานุการนายกเทศมนตรี ชรบ.)	6	4.0
3. ประสบการณ์ในการผลิตลำไย (ปี)		
น้อยกว่า 6	23	15.3
6-10	52	34.7
11-15	17	11.3
16-20	31	20.7
มากกว่า 20	27	18.0
ต่ำสุด = 2 ปี สูงสุด = 40 ปี		
ค่าเฉลี่ย = 14.78 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.197		
4. การเป็นสมาชิกกลุ่ม		
เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
กลุ่มเกษตรกร	150	100.0
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	6	4.0
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร	29	19.3
กลุ่มสหกรณ์การเกษตร	25	16.7
กลุ่มลูกค้า ทรคส.	69	46.0
กลุ่มอื่นๆ (กลุ่ม วสช.)	2	1.3
5. ลักษณะการถือครองที่ดิน		
ตนเอง	147	98.0
เช่า	3	2.0

จากตารางที่ 4.2 การวิเคราะห์สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยคุณภาพ
นอกฤดูปรากฏผล ดังนี้

การนับถือศาสนาของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 100.0 นับถือศาสนาพุทธ

การเป็นผู้นำ/ตำแหน่งในชุมชน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 11.3 มีตำแหน่งเป็น คณะกรรมการหมู่บ้าน/กลุ่ม/สหกรณ์ รองลงมาร้อยละ 9.3 มีตำแหน่งเป็น อสม. ร้อยละ 8.0 มีตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 4.0 ดำรงตำแหน่งอื่น (ประธานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไย ประธานกลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ เลขานุการนายกเทศมนตรี ชรบ.) ร้อยละ 3.3 มีตำแหน่งเป็นอาสาสมัครเกษตร ร้อยละ 2.7 มีตำแหน่งเป็นหมอดินอาสา และร้อยละ 1.3 มีตำแหน่งเป็นสมาชิก อบต./เทศบาล และเกษตรกรรุ่นใหม่ (YSF) ตามลำดับ

ประสบการณ์ในการผลิตลำไย พบว่า เกษตรกรร้อยละ 34.7 มีประสบการณ์ในการผลิตลำไย 6-10 ปี รองลงมาร้อยละ 20.7 มีประสบการณ์ในการผลิตลำไย 16-20 ปี ร้อยละ 18.0 มีประสบการณ์ในการผลิตลำไยมากกว่า 20 ปี ร้อยละ 15.3 มีประสบการณ์ในการผลิตลำไ้น้อยกว่า 5 ปี และร้อยละ 11.3 มีประสบการณ์ในการผลิตลำไย 11-15 ปี โดยเกษตรกรมีประสบการณ์ในการผลิตลำไยเฉลี่ย 14.78 ปี

การเป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 100.0 เป็นสมาชิกกลุ่ม โดยเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ร้อยละ 100.0 รองลงมาร้อยละ 46.0 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ชกส. ร้อยละ 19.3 เป็นสมาชิกกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร ร้อยละ 16.7 เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 4.0 เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และร้อยละ 1.3 เป็นสมาชิกกลุ่มอื่นๆ (กลุ่ม วสช.) ตามลำดับ

ลักษณะการถือครองที่ดิน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 98.0 มีการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง และรองลงมาร้อยละ 2.0 เป็นพื้นที่เช่า

1.3 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

จากการศึกษาสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ได้แก่ การประกอบอาชีพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร ขนาดของพื้นที่ปลูกลำไย ผลผลิตลำไย ราคาขายผลผลิตลำไยเฉลี่ย รายได้รวมของครัวเรือน หนี้สิน แหล่งเงินทุน การถือครองที่ดิน วิธีการจำหน่ายผลผลิตลำไยนอกฤดู และช่องทางการจำหน่ายผลผลิต ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.3 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

N = 150

สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. การประกอบอาชีพ		
อาชีพหลัก (ตอบได้เพียง 1 ข้อ)		
เกษตรกรรวม	137	91.3
รับราชการ	2	1.3

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

N = 150

สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ลูกจ้าง/พนักงานของรัฐ	5	3.3
รับจ้างทั่วไป	1	0.7
ธุรกิจส่วนตัว	1	0.7
ค้าขาย	4	2.7
อาชีพรอง (สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ไม่มีอาชีพรอง	41	27.3
มีอาชีพรอง	109	72.7
เกษตรกรรม	13	8.7
รับจ้างทั่วไป	75	50.0
ธุรกิจส่วนตัว	6	4.0
ค้าขาย	13	8.7
อื่นๆ (นักวิจัยอิสระ พนง.การเมืองท้องถิ่น)	2	1.3
2. จำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด (คน)		
1	5	3.3
2	19	12.7
3	37	24.7
4	50	33.3
มากกว่า 4	39	26.0
ต่ำสุด = 1 คน สูงสุด = 8 คน		
ค่าเฉลี่ย = 3.82 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.376		
3. จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร		
3.1 แรงงานครัวเรือน (คน)		
ไม่มีแรงงานในครัวเรือน	1	0.7
มีแรงงานในครัวเรือน	149	99.3
1	29	19.3
2	80	53.3

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

N = 150

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3	23	15.3
4	16	10.7
มากกว่า 4	1	0.7
ต่ำสุด = 1 คน สูงสุด = 5 คน		
ค่าเฉลี่ย = 2.18 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.913		
3.2 แรงงานจ้างประจำ (คน)		
ไม่มีแรงงานจ้างประจำ	132	88.0
มีแรงงานจ้างประจำ	18	12.0
1	12	8.0
2	5	3.3
3	1	0.7
ต่ำสุด = 1 คน สูงสุด = 3 คน		
ค่าเฉลี่ย = 1.39 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.608		
3.3 แรงงานจ้างรายวัน (คน)		
ไม่มีแรงงานจ้างรายวัน	115	76.7
มีแรงงานจ้างรายวัน	35	23.4
1	11	7.3
2	10	6.7
3	6	4.0
4	1	0.7
มากกว่า 4	7	4.7
ต่ำสุด = 1 คน สูงสุด = 22 คน		
ค่าเฉลี่ย = 2.51 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.483		

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

N = 150

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. ขนาดของพื้นที่ปลูกกล้วยทั้งหมด (ไร่)		
น้อยกว่า 11	93	62.1
11 - 20	35	23.3
21 - 30	17	11.3
31 - 40	2	1.3
มากกว่า 40	3	2.0
ต่ำสุด = 1 ไร่ สูงสุด = 100 ไร่		
ค่าเฉลี่ย = 11.81 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 11.485		
ขนาดพื้นที่ให้ผลผลิตแล้ว (ไร่)		
ไม่มีพื้นที่ให้ผล	2	1.3
มีพื้นที่ให้ผล	148	98.7
น้อยกว่า 11	101	67.3
11 - 20	34	22.7
21 - 30	9	6.0
31 - 40	2	1.3
มากกว่า 40	2	1.3
ต่ำสุด = 1 ไร่ สูงสุด = 80 ไร่		
ค่าเฉลี่ย = 10.24 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.920		
5. ผลผลิตลำไยปีที่ผ่านมาทั้งหมด (กิโลกรัม/ไร่)		
ไม่มีผลผลิตในปีที่ผ่านมา	6	4.0
มีผลผลิตในปีที่ผ่านมา	144	96.0
น้อยกว่า 501	17	11.3
501 -1000	73	48.7
1001-1500	44	29.3
1501-2000	9	6.0
มากกว่า 2000	1	0.7

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

N = 150

สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำสุด = 500 กก/ไร่ สูงสุด = 4000 กก/ไร่ ค่าเฉลี่ย = 1,147.83 กก/ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 610.714		
6. ราคาขายผลผลิตลำไยเฉลี่ยปีที่ผ่านมา (บาท/กก.)		
ไม่มีราคาขาย	6	4.0
มีราคาขาย	144	96.0
น้อยกว่า 16	13	8.7
16 - 20	72	48.0
21 - 25	33	22.0
26 - 30	23	15.3
มากกว่า 30	3	2.0
ต่ำสุด = 10 บาท/กก สูงสุด = 40 บาท/กก ค่าเฉลี่ย = 21.29 บาท/กก ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.506		
7. รายได้รวมของครัวเรือนปีที่ผ่านมา (บาท/ปี)		
7.1 รายได้รวมในภาคการเกษตรปีที่ผ่านมา (บาท/ปี)		
ไม่มีรายได้ในภาคการเกษตร	6	4.0
มีรายได้ในภาคการเกษตร	144	96.0
น้อยกว่า 50,001	24	16.0
50,001 – 100,000	31	20.7
100,001 – 150,000	34	22.6
150,001 – 200,000	19	12.7
มากกว่า 200,000	36	24.0
ค่าต่ำสุด = 12,000 บาท ค่าสูงสุด = 2,000,000 บาท ค่าเฉลี่ย = 195,732.00 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 228,368.843		

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

N = 150

สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
7.2 รายได้รวมนอกภาคการเกษตรปีที่ผ่านมา (บาท)		
ไม่มีรายได้นอกภาคการเกษตร	55	36.7
มีรายได้นอกภาคการเกษตร	95	63.3
น้อยกว่า 10,001	20	13.3
10,001 – 60,000	49	32.7
60,001 – 110,000	10	6.7
110,001 – 160,000	5	3.3
มากกว่า 160,000	11	7.3
ค่าต่ำสุด = 3,000 บาท ค่าสูงสุด = 500,000 บาท		
ค่าเฉลี่ย = 41,688.80 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 72,109.339		
8. หนี้สินรวมของครัวเรือน (บาท)		
ไม่มีหนี้สิน	28	18.7
มีหนี้สิน	122	81.3
น้อยกว่า 50,001	14	9.3
50,001 – 100,000	14	9.3
100,001 – 150,000	2	1.3
150,001 – 200,000	16	10.7
มากกว่า 200,000	76	50.7
ค่าต่ำสุด = 20,000 บาท ค่าสูงสุด = 5,500,000 บาท		
ค่าเฉลี่ย = 368,333.33 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 574,629.639		
9. แหล่งเงินทุน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ตนเอง	75	50.0
ภาครัฐ	12	8.0
ชกส.	101	67.3
กองทุนหมู่บ้าน/กลุ่มออมทรัพย์	58	38.7
กู้ยืมญาติ	13	8.7

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

N = 150

สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
บริษัทสินเชื่อ	9	6.0
เอกชน	1	0.7
ธนาคารพาณิชย์	4	2.7
อื่นๆ (สหกรณ์การเกษตร กลุ่มเกษตรกรทำสวน สหกรณ์ การเกษตรนิคมสร้างตนเอง)	8	5.3
10. เอกสารสิทธิ์การถือครองที่ดิน		
ไม่มี	9	6.0
มี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	141	94.0
โฉนดที่ดิน	88	58.7
น.ส.3ก	42	28.0
น.ค.3	17	11.3
ส.ป.ก	27	18.0
อื่นๆ (สทก.)	2	1.3
11. วิธีการจำหน่ายผลผลิตลำไยนอกฤดู		
ตระกร้าขาว	150	100.0
12. ช่องทางการจำหน่ายผลผลิต (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
12.1 ขายผ่านล้งในพื้นที่/พ่อค้าคนกลาง	147	95.3
12.2 นำไปขายเอง	7	4.7
12.3 ขายออนไลน์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	4	2.7
ผ่านเฟซบุ๊ก (Facebook)	3	2.0
ผ่านไลน์ (Line)	2	1.3
ผ่านไปรษณีย์	1	0.7
ผ่านขนส่งเอกชน	3	2.0

จากตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิต
ลำไยคุณภาพนอกฤดูปรากฏผล ดังนี้

อาชีพหลัก พบว่า เกษตรกรร้อยละ 91.3 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รองลงมาร้อยละ 3.3 ประกอบอาชีพลูกจ้าง/พนักงานของรัฐ ร้อยละ 2.7 ประกอบอาชีพค้าขาย ร้อยละ 1.3 รับราชการ ร้อยละ 0.7 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป และทำธุรกิจส่วนตัว ตามลำดับ

อาชีพรอง พบว่า เกษตรกรร้อยละ 50.0 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป รองลงมาร้อยละ 27.3 ไม่มีอาชีพรอง ร้อยละ 8.7 ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและค้าขาย ร้อยละ 4.0 ทำธุรกิจส่วนตัว และร้อยละ 1.3 ประกอบอาชีพอื่นๆ (นักวิจัยอิสระ พนง.การเมืองท้องถิ่น) ตามลำดับ

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 33.3 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4 คน รองลงมาร้อยละ 26.0 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 4 คน ร้อยละ 24.7 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3 คน ร้อยละ 12.7 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 2 คนและร้อยละ 3.3 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1 คน ตามลำดับ โดยมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.82 คน

จำนวนแรงงานครัวเรือน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 53.3 มีจำนวนแรงงานครัวเรือน 2 คน รองลงมาร้อยละ 19.3 มีจำนวนแรงงานครัวเรือน 1 คน ร้อยละ 15.3 มีจำนวนแรงงานครัวเรือน 3 คน ร้อยละ 10.7 มีจำนวนแรงงานครัวเรือน 4 คน ร้อยละ 0.7 มีจำนวนแรงงานมากกว่า 4 คน และร้อยละ 0.7 ไม่มีแรงงานในครัวเรือน ตามลำดับ โดยมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.18 คน

จำนวนแรงงานจ้างประจำ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 88.0 ไม่มีแรงงานจ้างประจำ รองลงมาร้อยละ 8.0 มีจำนวนแรงงานจ้างประจำ 1 คน ร้อยละ 3.3 มีจำนวนแรงงานจ้างประจำ 2 คน และร้อยละ 0.7 มีจำนวนแรงงานจ้างประจำ 3 คน ตามลำดับ โดยมีจำนวนแรงงานจ้างประจำเฉลี่ย 1.39 คน

จำนวนแรงงานจ้างรายวัน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 76.7 ไม่มีแรงงานจ้างรายวัน รองลงมาร้อยละ 7.3 มีแรงงานจ้างรายวัน 1 คน ร้อยละ 6.7 มีแรงงานจ้างรายวัน 2 คน ร้อยละ 4.7 มีแรงงานจ้างรายวันมากกว่า 4 คน ร้อยละ 4.0 มีแรงงานจ้างรายวัน 3 คน และร้อยละ 0.7 มีแรงงานจ้างรายวัน 4 คน ตามลำดับ โดยมีจำนวนแรงงานจ้างรายวันเฉลี่ย 2.51 คน

ขนาดของพื้นที่ปลูกลำไยทั้งหมด พบว่า ร้อยละ 62.0 มีขนาดของพื้นที่ปลูกลำไยน้อยกว่า 11 ไร่ รองลงมาร้อยละ 23.3 มีขนาดของพื้นที่ปลูกลำไยอยู่ระหว่าง 11-20 ไร่ ร้อยละ 11.3 มีขนาดของพื้นที่ปลูกลำไยอยู่ระหว่าง 21-30 ไร่ ร้อยละ 2.0 มีขนาดของพื้นที่ปลูกลำไยมากกว่า 40 ไร่ และร้อยละ 1.3 มีขนาดของพื้นที่ปลูกลำไยอยู่ระหว่าง 31-40 ไร่ ตามลำดับ โดยมีขนาดของพื้นที่ปลูกลำไยเฉลี่ย 11.81 ไร่

ขนาดพื้นที่ให้ผลผลิตแล้ว พบว่า ร้อยละ 67.3 มีขนาดพื้นที่ให้ผลผลิตน้อยกว่า 11 ไร่ รองลงมาร้อยละ 22.7 มีขนาดพื้นที่ให้ผลผลิตแล้วอยู่ระหว่าง 11-20 ไร่ ร้อยละ 6.0 มีขนาดพื้นที่ให้

ผลผลิตแล้วอยู่ระหว่าง 21-30 ไร่ ร้อยละ 1.3 ยังไม่มีพื้นที่ให้ผล และร้อยละ 1.3 มีขนาดพื้นที่ให้ผลผลิตแล้วอยู่ระหว่าง 31-40 และมากกว่า 40 ไร่ ตามลำดับ โดยมีขนาดพื้นที่ให้ผลผลิตแล้วเฉลี่ย 10.24 ไร่

ผลผลิตลำไยปีที่ผ่านมทั้งหมด พบว่า ร้อยละ 48.7 มีผลผลิตลำไยอยู่ระหว่าง 501-1,000 กก./ไร่ รองลงมาร้อยละ 29.3 มีผลผลิตลำไยอยู่ระหว่าง 1,001-1,500 กก./ไร่ ร้อยละ 11.3 มีผลผลิตลำไยน้อยกว่า 501 กก./ไร่ ร้อยละ 6.0 มีผลผลิตอยู่ระหว่าง 1,501-2,000 กก./ไร่ ร้อยละ 0.7 มีผลผลิตลำไยมากกว่า 2,000 กก./ไร่ และร้อยละ 4.0 ยังไม่มีผลผลิตลำไยในปีที่ผ่านมา ตามลำดับ โดยมีผลผลิตลำไยเฉลี่ย 1,147.83 กก./ไร่

ราคาขายผลผลิตลำไยเฉลี่ยปีที่ผ่านม พบว่า ร้อยละ 48.0 มีราคาขายผลผลิตลำไยระหว่าง 16-20 บาท/กก. รองลงมาร้อยละ 22.0 มีราคาขายผลผลิตลำไยระหว่าง 21-25 บาท/กก. ร้อยละ 15.3 มีราคาขายผลผลิตลำไยระหว่าง 26-30 บาท/กก. ร้อยละ 8.7 มีราคาขายผลผลิตลำไยน้อยกว่า 15 บาท/กก. ร้อยละ 4.0 ไม่มีราคาขายผลผลิตลำไย และร้อยละ 2.0 มีราคาขายผลผลิตลำไยมากกว่า 30 บาท/กก. ตามลำดับ โดยมีราคาขายผลผลิตลำไยเฉลี่ย 21.29 บาท/กก.

รายได้รวมในภาคการเกษตรปีที่ผ่านม พบว่า ร้อยละ 24.0 มีรายได้ในภาคการเกษตรมากกว่า 200,000 บาท รองลงมาร้อยละ 22.6 มีรายได้ในภาคการเกษตรอยู่ระหว่าง 100,001 – 150,000 บาท ร้อยละ 20.7 มีรายได้ในภาคการเกษตรอยู่ระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท ร้อยละ 16.0 มีรายได้ในภาคการเกษตรน้อยกว่า 50,001 บาท ร้อยละ 12.7 มีรายได้ในภาคการเกษตรอยู่ระหว่าง 150,001 – 200,000 และร้อยละ 4.0 ไม่มีรายได้ในภาคการเกษตร ตามลำดับ โดยมีรายได้ในภาคการเกษตรเฉลี่ย 195,732.00 บาท

รายได้รวมนอกภาคการเกษตรปีที่ผ่านม พบว่า ร้อยละ 36.7 ไม่มีรายได้นอกภาคการเกษตร รองลงมาร้อยละ 32.7 มีรายได้นอกภาคการเกษตรอยู่ระหว่าง 10,001 – 60,000 บาท ร้อยละ 13.3 มีรายได้นอกภาคการเกษตรน้อยกว่า 10,001 บาท ร้อยละ 7.3 มีรายได้นอกภาคการเกษตรมากกว่า 160,000 ร้อยละ 6.7 มีรายได้นอกภาคการเกษตรอยู่ระหว่าง 60,001 – 110,000 บาท และร้อยละ 3.3 มีรายได้นอกภาคการเกษตรอยู่ระหว่าง 110,001 – 160,000 บาท ตามลำดับ โดยมีรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 41,688.80 บาท

หนี้สินรวมของครัวเรือน พบว่า ร้อยละ 50.7 มีหนี้สินรวมของครัวเรือนมากกว่า 200,000 บาท รองลงมาร้อยละ 18.7 ไม่มีหนี้สิน ร้อยละ 10.7 มีหนี้สินรวมของครัวเรือนอยู่ระหว่าง 150,001 – 200,000 บาท ร้อยละ 9.3 มีหนี้สินรวมของครัวเรือนน้อยกว่า 50,001 บาท และอยู่ระหว่าง 50,001 – 100,000 และร้อยละ 1.3 มีหนี้สินรวมของครัวเรือนอยู่ระหว่าง 100,001 – 150,000 บาท โดยมีหนี้สินรวมของครัวเรือนเฉลี่ย 368,333.33 บาท

แหล่งเงินทุน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 67.3 มีแหล่งเงินทุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรฯ รองลงมาร้อยละ 50.0 มีแหล่งลงทุนของตนเอง ร้อยละ 38.7 มีแหล่งเงินทุนจากกองทุนหมู่บ้าน/กลุ่มออมทรัพย์ ร้อยละ 8.7 มีแหล่งเงินทุนจากการกู้ยืมญาติ ร้อยละ 8.0 มีแหล่งเงินทุนจากภาครัฐ ร้อยละ 6.0 มีแหล่งเงินทุนจากบริษัทสินเชื่อ ร้อยละ 5.3 มีแหล่งเงินทุนจากที่อื่น (สหกรณ์การเกษตร กลุ่มเกษตรกรทำสวน สหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเอง) ร้อยละ 2.7 มีแหล่งเงินทุนจากธนาคารพาณิชย์ และร้อยละ 0.7 มีแหล่งเงินทุนจากภาคเอกชน ตามลำดับ

เอกสารสิทธิ์การถือครองที่ดิน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 58.7 มีเอกสารสิทธิ์การถือครองที่ดินเป็นโฉนด รองลงมาร้อยละ 28.0 มีเอกสารสิทธิ์การถือครองที่ดินเป็น น.ส.3ก ร้อยละ 18.0 มีเอกสารสิทธิ์การถือครองที่ดินเป็น ส.ป.ก ร้อยละ 11.3 มีเอกสารสิทธิ์การถือครองที่ดินเป็น น.ค.3 ร้อยละ 6.0 ไม่มีเอกสารสิทธิ์การถือครองที่ดิน และร้อยละ 1.3 มีเอกสารสิทธิ์การถือครองที่ดินเป็นแบบอื่นๆ (สทก.) ตามลำดับ

วิธีการจำหน่ายผลผลิตลำไยนอกฤดู พบว่า เกษตรกรร้อยละ 100.0 มีวิธีการจำหน่ายผลผลิตลำไยนอกฤดูแบบตะกร้าขาว

ช่องทางการจำหน่ายผลผลิต พบว่า เกษตรกรร้อยละ 95.3 มีช่องทางการจำหน่ายโดยผ่านสั่งในพื้นที่พ่อค้าคนกลาง รองลงมาร้อยละ 4.7 มีช่องทางการจำหน่ายโดยการนำไปขายเอง และร้อยละ 2.7 มีช่องทางการจำหน่ายโดยการขายออนไลน์ โดยการขายออนไลน์มีการขายผ่านเฟซบุ๊ก และขนส่งเอกชน ร้อยละ 2.0 มีการขายผ่านไลน์ ร้อยละ 1.3 และขายผ่านไปรษณีย์ ร้อยละ 0.7 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ความรู้ แหล่งความรู้ และความคิดเห็นของเกษตรกร ในการผลิตลำไยคุณภาพ นอกฤดู

ตอนที่ 2.1 ความรู้ของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู

ตารางที่ 4.4 ความรู้ของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู

ข้อ	ประเด็นความรู้	เฉลย	ผู้ตอบถูก		ลำดับ ที่ถูก
			จำนวน	ร้อยละ	
N = 150					
(คน)					
การตัดแต่งกิ่ง					
1	การตัดแต่งกิ่งลำไยควรทำช่วงหลังการเก็บเกี่ยว	ถูก	149	99.3	1
2	การตัดแต่งกิ่งลำไยควรตัดแต่งกิ่งให้เหลือกิ่งอยู่ประมาณร้อยละ 60 ของทรงพุ่ม	ถูก	137	91.3	2
การตัดแต่งข้อผล					
1	ระยะการตัดแต่งข้อผลที่เหมาะสม ควรตัดในระยะที่ผลลำไยมีขนาดไม่เกิน 0.5 เซนติเมตร	ถูก	108	72.0	1
2	การตัดแต่งข้อผลต้องเก็บผลไว้ไม่เกิน 100 ผลต่อข้อ (เฉลย คือ ประมาณ 50 ผลต่อข้อ)	ผิด	81	54.0	2
การดูแลรักษา					
1	ระยะเวลาในการผลิตลำไยนอกฤดูในหนึ่งรอบการผลิตคือ 1 ปี (เฉลย คือ ประมาณ 7 เดือน)	ผิด	111	74.0	6
2	การผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูไม่จำเป็นต้องใช้ปุ๋ยเคมี (เฉลย คือ จำเป็นต้องใช้ปุ๋ยเคมี)	ผิด	125	83.3	4
3	การใส่ปุ๋ยอินทรีย์ควรใส่ในอัตรา 10 - 20 กิโลกรัมต่อต้น หรือตามขนาดของต้น	ถูก	83	55.3	8
4	การชักนำการออกดอกจะใช้สารโพแทสเซียมคลอไรด์บริสุทธิ์ร้อยละ 99	ถูก	133	88.7	3
5	การใส่สารโพแทสเซียมคลอไรด์ควรใช้ใน ช่วงที่มีฝนตกชุก (เฉลย คือ ควรใช้เมื่อ ไม่มีฝนตกชุก)	ผิด	121	80.7	5

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

N = 150

ข้อ	ประเด็นความรู้	เฉลย	ผู้ตอบถูก		ลำดับ ที่ถูกต้อง
			จำนวน (คน)	ร้อยละ	
6	วิธีการให้สารโพแทสเซียมคลอไรด์นิยมนำ 2 แบบ คือ ทางดิน (ราด/หว่าน) และทางใบ (การพ่น)	ถูก	144	96.0	1
7	การให้น้ำต้องให้แบบระบบสปริงเกอร์เท่านั้น (เฉลย คือ ให้น้ำได้หลายวิธี เช่น ทางท่อ สปริงเกอร์)	ผิด	109	72.7	7
8	หลังการใส่สารโพแทสเซียมคลอไรด์ ควรให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ	ถูก	137	91.3	2
9	การใช้สารกำจัดศัตรูพืชสามารถใช้เมื่อไหร่ก็ได้ ตามความต้องการของเกษตรกร (เฉลย คือ ใช้เมื่อเจอศัตรูพืชระบาดระดับเศรษฐกิจ)	ผิด	70	46.7	9
การเก็บเกี่ยว					
1	การเก็บเกี่ยวลำไยนอกฤดู คือ ช่วงเดือนมิถุนายนถึงสิงหาคม (เฉลย คือ ลำไยนอกฤดูเก็บเกี่ยวช่วงประมาณเดือนตุลาคมถึงปลายกุมภาพันธ์)	ผิด	131	87.3	1
2	การเก็บเกี่ยวควรทำด้วยความระมัดระวัง เช่น ใช้กรรไกรที่คมและสะอาด ตัดข้อผลจากต้น ระวังไม่ให้ผลชำ เป็นต้น	ถูก	68	45.3	2

จากตารางที่ 4.4 ความรู้ของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู ด้านการตัดแต่งกิ่ง พบว่า มีความรู้ความเข้าใจ จากคำถามที่ตอบได้ถูกต้องมากที่สุด ได้แก่ การตัดแต่งกิ่งลำไยควรทำช่วงหลังการเก็บเกี่ยว (ร้อยละ 99.3) รองลงมา ได้แก่ การตัดแต่งกิ่งลำไยควรตัดแต่งกิ่งให้เหลือกิ่งอยู่ประมาณร้อยละ 60 ของทรงพุ่ม (ร้อยละ 91.3)

ด้านการตัดแต่งข้อผล พบว่า มีความรู้ความเข้าใจ จากคำถามที่ตอบได้ถูกต้องมากที่สุด ได้แก่ ระยะเวลาตัดแต่งข้อผลที่เหมาะสม ควรตัดในระยะที่ผลลำไยมีขนาดไม่เกิน 0.5

เซนติเมตร (ร้อยละ 72.0) รองลงมา ได้แก่ การตัดแต่งข้อผลต้องเก็บผลไว้ไม่เกิน 100 ผลต่อข้อ (เฉลี่ย คือ ประมาณ 50 ผลต่อข้อ) (ร้อยละ 54.0)

ด้านการดูแลรักษา พบว่า มีความรู้ความเข้าใจ จากคำถามที่ตอบได้ถูกต้องมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ วิธีการให้สารโปแตสเซียมคลอไรด์นิยมนำ 2 แบบ คือ ทางดิน (ราก/หว่าน) และทางใบ (การพ่น) (ร้อยละ 96.0) หลังการใส่สารโปแตสเซียมคลอไรด์ ควรให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ (ร้อยละ 91.3) และการชักนำการออกดอกจะใช้สารโปแตสเซียมคลอไรด์ บริสุทธิ์ร้อยละ 99 (ร้อยละ 88.7) ส่วนคำถามที่เกษตรกรตอบผิดมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การใช้สารกำจัดศัตรูพืชสามารถใช้เมื่อไหร่ก็ได้ ตามความต้องการของเกษตรกร (เฉลี่ย คือ ใช้เมื่อเจอศัตรูพืชระดับเศรษฐกิจ) (ร้อยละ 46.7) การใส่ปุ๋ยอินทรีย์ควรใส่ในอัตรา 10 - 20 กิโลกรัมต่อต้น หรือตามขนาดของต้น (ร้อยละ 55.3) และการให้น้ำต้องให้แบบระบบสปริงเกอร์เท่านั้น (เฉลี่ย คือ ให้น้ำได้หลายวิธี เช่น ทางท่อ สปริงเกอร์) (ร้อยละ 72.7)

ด้านการเก็บเกี่ยว พบว่า มีความรู้ความเข้าใจ จากคำถามที่ตอบได้ถูกต้องมากที่สุด ได้แก่ การเก็บเกี่ยวลำไยนอกฤดู คือ ช่วงเดือนมิถุนายนถึงสิงหาคม (เฉลี่ย คือ ลำไยนอกฤดูเก็บเกี่ยวช่วงประมาณเดือนตุลาคมถึงปลายกุมภาพันธ์) (ร้อยละ 87.3) รองลงมา ได้แก่ การเก็บเกี่ยวควรทำด้วยความระมัดระวัง เช่น ใช้กรรไกรที่คมและสะอาด ตัดข้อผลจากต้น ระวังไม่ให้ผลชำ เป็นต้น (ร้อยละ 45.3)

2.1 ระดับความรู้ของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู

ตารางที่ 4.5 ระดับความรู้โดยรวมเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไยอำเภอค้อยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ โดยพิจารณาจากจำนวนคะแนนที่ตอบถูก

N = 150

คะแนน	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ความหมาย
1-3	0	0	มีความรู้ในระดับน้อยที่สุด
4-6	0	0	มีความรู้ในระดับน้อย
7-9	19	12.7	มีความรู้ในระดับปานกลาง
10-12	88	58.6	มีความรู้ในระดับมาก
13-15	43	28.7	มีความรู้ในระดับมากที่สุด
ค่าต่ำสุด 7	ข้อ	ค่าสูงสุด 15 ข้อ	
ค่าเฉลี่ย 11.38	ข้อ	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.656	

จากตารางที่ 4.5 ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู พบว่า เกษตรกรตอบ ได้ถูกต้องเฉลี่ย 11.38 ข้อ โดยเกษตรกรร้อยละ 58.6 ตอบได้ถูกต้อง 10-12 ข้อ รองลงมา ร้อยละ 28.7 ตอบได้ถูกต้อง 13-15 ข้อ และร้อยละ 12.7 ตอบได้ถูกต้อง 7-9 ข้อ โดย เกษตรกรตอบได้ถูกต้องเฉลี่ย 11.38 ข้อ ซึ่งอยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 2.2 แหล่งความรู้ของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู
ตารางที่ 4.6 แหล่งความรู้ของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู

N = 150

แหล่งความรู้	ระดับการได้รับความรู้ (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)			
สื่อบุคคล						2.95 (0.600)	ปานกลาง	2
1. เจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร	2 (1.3)	7 (4.7)	59 (39.3)	58 (38.7)	24 (16.0)	3.63 (0.855)	มาก	1
2. เจ้าหน้าที่ อบต./ เทศบาล	31 (20.7)	68 (45.3)	41 (27.3)	8 (5.3)	2 (1.3)	2.21 (0.879)	น้อย	8
3. เจ้าหน้าที่กรมวิชา เกษตร	2 (1.3)	15 (10.0)	55 (36.7)	68 (45.3)	10 (6.7)	3.46 (0.816)	มาก	2
4. เจ้าหน้าที่ภาคเอกชน	31 (20.7)	66 (44.0)	42 (28.0)	9 (6.0)	2 (1.3)	2.23 (0.893)	น้อย	7
5. ปราชญ์ชาวบ้าน	10 (6.7)	35 (23.3)	71 (47.3)	23 (15.3)	11 (7.3)	2.93 (0.974)	ปานกลาง	5
6. อาสาสมัครเกษตรกร	14 (9.3)	32 (21.3)	84 (56.0)	16 (10.7)	4 (2.7)	2.76 (0.865)	ปานกลาง	6
7. เกษตรกรต้นแบบ (SF)	8 (5.3)	23 (15.3)	73 (48.7)	35 (23.3)	11 (7.3)	3.12 (0.941)	ปานกลาง	4
8. เกษตรกรรุ่นใหม่ (YSF)	6 (4.0)	22 (14.7)	59 (39.3)	50 (33.3)	13 (8.7)	3.28 (0.956)	ปานกลาง	3

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

N = 150

แหล่งความรู้	ระดับการได้รับความรู้ (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
สื่อกลุ่ม						3.16 (0.740)	ปานกลาง	1
1. การประชุม	0 (0.0)	19 (12.7)	64 (42.7)	52 (34.7)	15 (10.0)	3.42 (0.838)	มาก	2
2. การฝึกอบรม	1 (0.7)	12 (8.0)	65 (43.3)	53 (35.3)	19 (12.7)	3.51 (0.841)	มาก	1
3. การสัมมนา	3 (2.0)	46 (30.7)	66 (44.0)	27 (18.0)	8 (5.3)	2.94 (0.884)	ปานกลาง	5
4. การศึกษาดูงาน	5 (3.3)	44 (29.3)	56 (37.3)	31 (20.7)	14 (9.3)	3.03 (1.006)	ปานกลาง	4
5. การแลกเปลี่ยน เรียนรู้	2 (1.3)	35 (23.3)	60 (40.0)	41 (27.3)	12 (8.0)	3.17 (0.925)	ปานกลาง	3
6. การจัดนิทรรศการ	11 (7.3)	44 (29.3)	56 (37.3)	30 (20.0)	9 (6.0)	2.88 (1.009)	ปานกลาง	6
สื่อมวลชน						2.78 (0.685)	ปานกลาง	3
1. หนังสือ	11 (7.3)	43 (28.7)	71 (47.3)	22 (14.7)	3 (2.0)	2.75 (0.867)	ปานกลาง	3
2. วารสาร	15 (10.0)	54 (36.0)	62 (41.3)	18 (12.0)	1 (0.7)	2.57 (0.854)	น้อย	7
3. เอกสารแผ่นพับ	7 (4.7)	54 (36.0)	69 (46.0)	19 (12.7)	1 (0.7)	2.69 (0.778)	ปานกลาง	6
4. วิทยุกระจายเสียง	18 (12.0)	41 (27.3)	55 (36.7)	35 (23.3)	1 (0.7)	2.73 (0.974)	ปานกลาง	5
5. เสียงตามสาย	19 (12.7)	46 (30.7)	43 (28.7)	39 (26.0)	3 (2.0)	2.74 (1.045)	ปานกลาง	4
6. โทรทัศน์	8 (5.3)	40 (26.7)	54 (36.0)	34 (22.7)	14 (9.3)	3.04 (1.042)	ปานกลาง	1

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

N = 150

แหล่งความรู้	ระดับการได้รับความรู้ (จำนวน/ร้อยละ)					$\frac{\mu}{\sigma}$	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
7. การรณรงค์ ประชาสัมพันธ์	13 (8.7)	38 (25.3)	53 (35.3)	40 (26.7)	6 (4.0)	2.92 (1.013)	ปานกลาง	2
สื่อออนไลน์						2.75 (0.950)	ปานกลาง	4
1. เว็บไซต์ เช่น ยูทูป กูเกิล เป็นต้น	19 (12.7)	24 (16.0)	65 (43.3)	26 (17.3)	16 (10.7)	2.97 (1.129)	ปานกลาง	1
2. เฟซบุ๊ก (Facebook)	21 (14.0)	34 (22.7)	58 (38.7)	27 (18.0)	10 (6.7)	2.81 (1.097)	ปานกลาง	2
3. ไลน์ (Line)	27 (18.0)	31 (20.7)	61 (40.7)	22 (14.7)	9 (6.0)	2.70 (1.110)	ปานกลาง	3
4. แอปพลิเคชัน (Application)	29 (19.3)	38 (25.3)	63 (42.0)	16 (10.7)	4 (2.7)	2.52 (1.008)	น้อย	4
เฉลี่ยรวมทั้งหมด						2.91 (0.557)	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.6 ผลการศึกษาแสดงแหล่งความรู้การได้รับความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.91) เมื่อพิจารณาแยกออกเป็นแหล่งความรู้ที่ได้ พบว่า

สื่อบุคคล ของเกษตรกรที่ได้รับความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.95) โดยได้รับความรู้ในระดับมากจำนวน 2 แหล่ง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.63) รองลงมา ได้แก่ เจ้าหน้าที่กรมวิชาเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.46) ได้รับความรู้ในระดับปานกลางจำนวน 4 แหล่ง ได้แก่ เกษตรกรรุ่นใหม่ (YSF) (ค่าเฉลี่ย 3.28) รองลงมาจาก เกษตรกรต้นแบบ (SF) (ค่าเฉลี่ย 3.12) ปราชญ์ชาวบ้าน (ค่าเฉลี่ย 2.93) และอาสาสมัครเกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 2.76) ได้รับความรู้ในระดับน้อยจำนวน 2 แหล่ง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ภาคเอกชน (ค่าเฉลี่ย 2.23) และจากเจ้าหน้าที่ อบต./เทศบาล (ค่าเฉลี่ย 2.21) ตามลำดับ

สื่อกลุ่ม ของเกษตรกรที่ได้รับความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.16) โดยได้รับความรู้ในระดับปานกลางทั้งหมด ได้แก่ การ

ฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย 3.51) รองลงมา ได้แก่ การประชุม (ค่าเฉลี่ย 3.42) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.17) การศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ย 3.03) การสัมมนา (ค่าเฉลี่ย 2.94) และการจัดนิทรรศการ (ค่าเฉลี่ย 2.88) ตามลำดับ

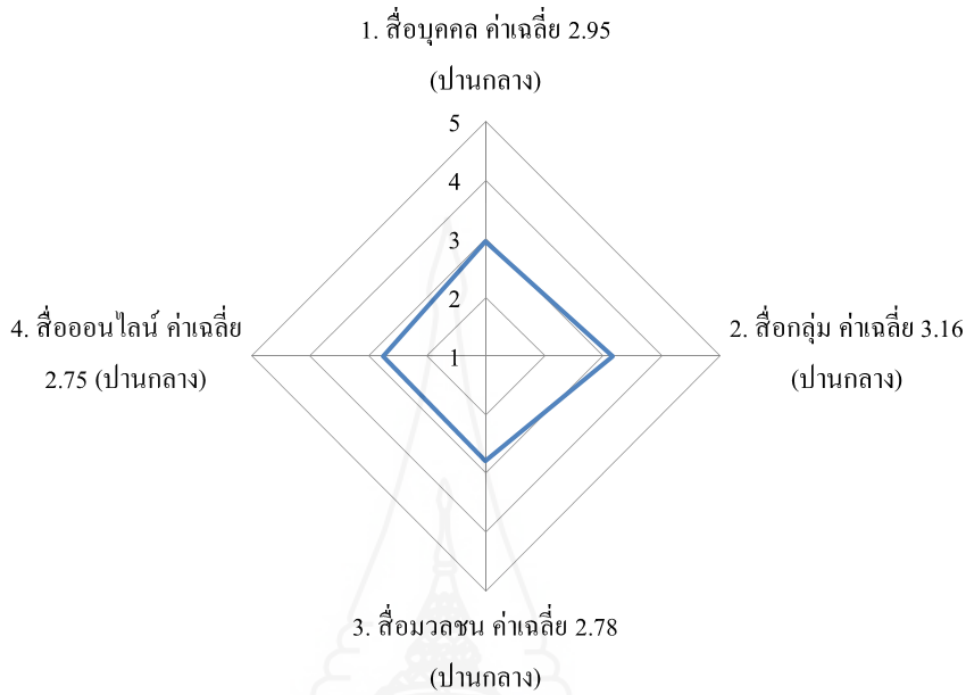
สื่อมวลชน ของเกษตรกรที่ได้รับความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.78) โดยได้รับความรู้ในระดับปานกลาง จำนวน 6 แห่ง ได้แก่ โทรทัศน์ (ค่าเฉลี่ย 3.04) รองลงมา ได้แก่ การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ (ค่าเฉลี่ย 2.92) หนังสือ (ค่าเฉลี่ย 2.75) วิทยุกระจายเสียง (ค่าเฉลี่ย 2.73) เอกสารแผ่นพับ (ค่าเฉลี่ย 2.69) และวารสาร (ค่าเฉลี่ย 2.57) ได้รับความรู้ในระดับน้อย จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ เสียงตามสาย (ค่าเฉลี่ย 2.74)

สื่อออนไลน์ ของเกษตรกรที่ได้รับความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.75) โดยได้รับความรู้ในระดับปานกลางทั้งหมด ได้แก่ เว็บไซต์ เช่น ยูทูป กูเกิล เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 2.97) รองลงมา ได้แก่ เฟซบุ๊ก (Facebook) (ค่าเฉลี่ย 2.81) ไลน์ (Line) (ค่าเฉลี่ย 2.70) และแอปพลิเคชัน (Application) (ค่าเฉลี่ย 2.52) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 สรุปแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร

N = 150				
แหล่งความรู้	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. สื่อบุคคล	2.95	0.600	ปานกลาง	2
2. สื่อกลุ่ม	3.16	0.740	ปานกลาง	1
3. สื่อมวลชน	2.78	0.685	ปานกลาง	3
4. สื่อออนไลน์	2.75	0.950	ปานกลาง	4
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	2.91	0.557	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.7 สรุปได้ว่า เกษตรกรได้รับความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมดจำนวน 4 แห่ง ได้แก่ สื่อกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.16) รองลงมาสื่อบุคคล (ค่าเฉลี่ย 2.95) สื่อมวลชน (ค่าเฉลี่ย 2.78) และสื่อออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 2.75) ตามลำดับ

ภาพที่ 4.1 สรุปแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร

2.3 ความคิดเห็นของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู

ตารางที่ 4.8 ความคิดเห็นของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู

N = 150

ความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					$\frac{\mu}{\sigma}$	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
1.การผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูมีการตัดแต่งกิ่งซึ่งทำให้ช่วยป้องกันโรคและแมลง	0	11	37	60	42	3.89	มาก	14
2.การผลิตลำไยนอกฤดูมีการตัดแต่งกิ่งทำให้การเจริญเติบโต และการออกดอกติดผลดี	(0.0)	(7.3)	(24.7)	(40.0)	(28.0)	(0.901)		
2.การผลิตลำไยนอกฤดูมีการตัดแต่งกิ่งทำให้การเจริญเติบโต และการออกดอกติดผลดี	0	1	19	69	61	4.27	มากที่สุด	7
	(0.0)	(0.7)	(12.7)	(46.0)	(40.7)	(0.702)		

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

N = 150

ความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					$\frac{\mu}{\sigma}$	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
3.การตัดแต่งกิ่งในการผลิตลำไยคุณภาพทำให้เกิดการควบคุมขนาดความสูง และสะดวกต่อการป้องกันกำจัดโรคแมลงศัตรูพืช	0 (0.0)	4 (2.7)	22 (14.7)	72 (48.0)	52 (34.7)	4.15 (0.763)	มาก	10
4.การตัดแต่งกิ่งในการผลิตลำไยคุณภาพทำให้เก็บเกี่ยวผลผลิตได้ง่ายและช่วยลดค่าใช้จ่ายในเรื่องไม้ค้ำยันกิ่ง	1 (0.7)	6 (4.0)	25 (16.7)	67 (44.7)	51 (34.0)	4.07 (0.852)	มาก	12
5. การผลิตลำไยที่มีการตัดแต่งข้อผลทำให้ผลผลิตลำไยมีคุณภาพ	0 (0.0)	4 (2.7)	20 (13.3)	54 (36.0)	72 (48.0)	4.29 (0.799)	มากที่สุด	6
6. การตัดแต่งข้อผลช่วยให้มีปริมาณผลผลิตเกรด AA เพิ่มมากขึ้น	0 (0.0)	5 (3.3)	20 (13.3)	56 (37.3)	69 (46.0)	4.26 (0.815)	มากที่สุด	8
7.การผลิตลำไยคุณภาพทำให้มีการใช้น้ำอย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นการประหยัดน้ำ	0 (0.0)	1 (0.7)	8 (5.3)	30 (20.0)	111 (74.0)	4.67 (0.608)	มากที่สุด	1
8.การผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูมีการรวดสารทำให้เพิ่มโอกาสในการสร้างดอกของลำไย	1 (0.7)	2 (1.3)	18 (12.0)	47 (31.3)	82 (54.7)	4.38 (0.800)	มากที่สุด	5
9.การให้น้ำลำไยอย่างสม่ำเสมอในการผลิตลำไยคุณภาพ ทำให้ผลผลิตไม่แตกเสียหาย	1 (0.7)	1 (0.7)	12 (8.0)	42 (28.0)	94 (62.7)	4.51 (0.730)	มากที่สุด	2

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

N = 150

ความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					$\frac{\mu}{\sigma}$	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
10.การลดสารเคมีในการผลิตลำไยคุณภาพทำให้สามารถลดต้นทุนการผลิตลงได้	2 (1.3)	6 (4.0)	23 (15.3)	62 (41.3)	57 (38.0)	4.11 (0.899)	มาก	11
11.การใช้สารชีวภัณฑ์ในการผลิตลำไยคุณภาพทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายด้านสารเคมี	0 (0.0)	5 (3.3)	43 (28.7)	60 (40.0)	42 (28.0)	3.93 (0.836)	มาก	13
12.การใช้สารชีวภัณฑ์ในการผลิตลำไยคุณภาพทำให้ป้องกันโรคและแมลงศัตรูพืชได้ดีขึ้น	0 (0.0)	5 (3.3)	52 (34.7)	65 (43.3)	28 (18.7)	3.77 (0.787)	มาก	15
13. ผลผลิตที่ได้จากการผลิตลำไยคุณภาพตามมาตรฐาน GAP ทำให้ปลอดภัยจากการปนเปื้อนของสารเคมี	1 (0.7)	4 (2.7)	20 (13.3)	56 (37.3)	69 (46.0)	4.25 (0.837)	มากที่สุด	9
14.การผลิตลำไยคุณภาพที่ได้รับมาตรฐาน GAP ทำให้ผลผลิตเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค	0 (0.0)	3 (2.0)	12 (8.0)	52 (34.7)	83 (55.3)	4.43 (0.727)	มากที่สุด	4
15. ผลผลิตในการทำลำไยคุณภาพที่ได้รับ GAP ทำให้เป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ	0 (0.0)	2 (1.3)	18 (12.0)	42 (28.0)	88 (58.7)	4.44 (0.755)	มากที่สุด	3
เฉลี่ยรวมทั้งหมด						4.23 (0.544)	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.8 ความคิดเห็นของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู พบว่า โดยภาพรวมระดับความคิดเห็นในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.23) เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู ในระดับมากที่สุด 9 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การผลิตลำไยคุณภาพทำให้มีการใช้น้ำอย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นการประหยัดน้ำ (ค่าเฉลี่ย 4.67) รองลงมา ได้แก่ การให้น้ำลำไยอย่างสม่ำเสมอในการผลิตลำไยคุณภาพ ทำให้ผลผลิตไม่แตกเสียหาย (ค่าเฉลี่ย 4.51) ผลผลิตในการทำลำไยคุณภาพที่ได้รับ GAP ทำให้เป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ (ค่าเฉลี่ย 4.44) การผลิตลำไยคุณภาพที่ได้รับมาตรฐาน GAP ทำให้ผลผลิตเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค (4.43) การผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูมีการรณรงค์ทำให้เพิ่มโอกาสในการสร้างดอกของลำไย (ค่าเฉลี่ย 4.38) การผลิตลำไยที่มีการตัดแต่งช่อผลทำให้ผลผลิตลำไยมีคุณภาพ (ค่าเฉลี่ย 4.29) การผลิตลำไยนอกฤดูมีการตัดแต่งกิ่งทำให้การเจริญเติบโต และการออกดอกติดผลดี (ค่าเฉลี่ย 4.27) การตัดแต่งช่อผลช่วยให้มีปริมาณผลผลิตเกรด AA เพิ่มมากขึ้น (ค่าเฉลี่ย 4.26) และผลผลิตที่ได้จากการผลิตลำไยคุณภาพตามมาตรฐาน GAP ทำให้ปลอดภัยจากการปนเปื้อนของสารเคมี (ค่าเฉลี่ย 4.25) ตามลำดับ

เกษตรกรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู ในระดับมาก 6 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การตัดแต่งกิ่งในการผลิตลำไยคุณภาพทำให้เกิดการควบคุมขนาดความสูง และสะดวกต่อการป้องกันกำจัด โรคแมลงศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 4.15) รองลงมา ได้แก่ การลดสารเคมีในการผลิตลำไยคุณภาพทำให้สามารถลดต้นทุนการผลิตลงได้ (ค่าเฉลี่ย 4.11) การตัดแต่งกิ่งในการผลิตลำไยคุณภาพทำให้เก็บเกี่ยวผลผลิตได้ง่าย และช่วยลดค่าใช้จ่ายในเรื่องไม้ค้ำยันกิ่ง (ค่าเฉลี่ย 4.07) การใช้สารชีวภัณฑ์ในการผลิตลำไยคุณภาพทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายด้านสารเคมี (ค่าเฉลี่ย 3.93) การผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูมีการตัดแต่งกิ่งจึงทำให้ช่วยป้องกันโรคและแมลง (ค่าเฉลี่ย 3.89) และ การใช้สารชีวภัณฑ์ในการผลิตลำไยคุณภาพทำให้ป้องกันโรคและแมลงศัตรูพืชได้ดีขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.77) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร

3.1 ความเห็นด้วยต่อการใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร

ตารางที่ 4.9 การใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร

N = 150

ประเด็น	ระดับความเห็นด้วย (จำนวน/ร้อยละ)					$\frac{\mu}{\sigma}$	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)			
ด้านการตัดแต่งกิ่ง						4.09 (0.682)	มาก	3
1. หลังการเก็บเกี่ยว ต้องตัดแต่งกิ่งลำไยเพื่อ ควบคุมทรงพุ่มของ ลำไย และกระตุ้นการ ออกดอกของลำไย	0 (0.0)	1 (0.7)	22 (14.7)	73 (48.7)	54 (36.0)	4.20 (0.705)	มาก	1
2. ทรงเปิดกลางพุ่ม เป็นการตัดแต่งกิ่งที่อยู่ กลางทรงพุ่มออก 2-3 กิ่ง เพื่อให้ต้นลำไย โปร่งโล่ง	0 (0.0)	3 (2.0)	43 (28.7)	59 (39.3)	45 (30.0)	3.97 (0.819)	มาก	2
ด้านการตัดแต่งข้อผล						3.40 (0.878)	ปานกลาง	5
1. การตัดแต่งข้อผลควร ให้เหลือผลประมาณ 50 ผลต่อข้อ	3 (2.0)	22 (14.7)	65 (43.3)	36 (24.0)	24 (16.0)	3.37 (0.987)	ปานกลาง	2
2. การตัดแต่งข้อผลควร ตัดแต่งช่วงที่ลำไยมี ขนาด 0.5 เซนติเมตร	2 (1.3)	21 (14.0)	56 (37.3)	52 (34.7)	19 (12.7)	3.43 (0.930)	มาก	1
ด้านการให้น้ำ						4.31 (0.662)	มากที่สุด	2
1. เมื่อมีฝนในช่วงควรมี การให้น้ำเพื่อไม่ให้ ลำไยชะงักการ เจริญเติบโต	2 (1.3)	2 (1.3)	11 (7.3)	30 (20.0)	105 (70.0)	4.56 (0.798)	มากที่สุด	1

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

N = 150

ประเด็น	ระดับความเห็นด้วย (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
2. ลำไยเริ่มติดดอก ควร เริ่มให้น้ำเมื่อลำไยแทง ช่อดอกมากกว่า 60 เปอร์เซ็นต์ขึ้นไปโดย เริ่มให้น้ำในปริมาณ น้อยๆ แล้วค่อยๆเพิ่ม ปริมาณขึ้น	0 (0.0)	3 (2.0)	30 (20.0)	71 (47.3)	46 (30.7)	4.07 (0.766)	มาก	2
ด้านการราดสาร					4.40	มากที่สุด	1	
โพแทสเซียมคลอเรต					(0.684)			
1. การชักนำการออก ดอกจะใช้สาร	1 (0.7)	2 (1.3)	21 (14.0)	58 (38.7)	68 (45.3)	4.27 (0.800)	มากที่สุด	2
โพแทสเซียมคลอเร ตบริสุทธิ์ร้อยละ 99								
2. หลังจากตัดแต่งกิ่ง แล้วรอให้ลำไยแตก	0 (0.0)	2 (1.3)	13 (8.7)	39 (26.0)	96 (64.0)	4.53 (0.711)	มากที่สุด	1
ใบอ่อนประมาณ 3 ชุด แล้วก็จะเริ่มใส่ สารโพแทสเซียมคลอ เรต								
ด้านการใช้ปุ๋ยตามค่า วิเคราะห์ดิน						3.53	มาก	4
วิเคราะห์ดิน						(0.968)		
1. เก็บตัวอย่างดิน เพื่อ นำมาวิเคราะห์ธาตุ อาหารหลัก (ไนโตรเจน (N) ฟอสฟอรัส (P) โพแทสเซียม (K))	8 (5.3)	24 (16.0)	43 (28.7)	32 (21.3)	43 (28.7)	3.52 (1.214)	มาก	2

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

N = 150

ประเด็น	ระดับความเห็นด้วย (จำนวน/ร้อยละ)					$\frac{\mu}{\sigma}$	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
2. ผลสมปฏิตใช้เองตามค่าวิเคราะห์ดิน เพื่อใช้ปุ๋ยให้ถูกต้องตามความต้องการของพืชและช่วยลดต้นทุนในการผลิต	5	16	54	43	32	3.54	มาก	1
	(3.3)	(10.7)	(36.0)	(28.7)	(21.3)	(1.047)		
เฉลี่ยรวมทั้งหมด						3.95 (0.557)	มาก	

จากตารางที่ 4.9 การใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร พบว่าโดยภาพรวมระดับความเห็นด้วยเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.95) แต่เมื่อพิจารณาระดับความเห็นด้วยเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูแต่ละประเด็นหลักแล้ว พบว่า เกษตรกรมีการใช้เทคโนโลยีในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูมากที่สุด ได้แก่ ด้านการราดสารโพแทสเซียมคลอไรด์ (ค่าเฉลี่ย 4.40) รองลงมา ได้แก่ ด้านการให้น้ำ (ค่าเฉลี่ย 4.31) ด้านการตัดแต่งกิ่ง (ค่าเฉลี่ย 4.09) ด้านการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน (ค่าเฉลี่ย 3.53) และด้านการตัดแต่งช่อผล (ค่าเฉลี่ย 3.40) ตามลำดับ รายละเอียดแต่ละประเด็นมีดังนี้

ด้านการตัดแต่งกิ่ง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.09) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งหมด ได้แก่ หลังการเก็บเกี่ยวต้องตัดแต่งกิ่งลำไยเพื่อควบคุมทรงพุ่มของลำไย และกระตุ้นการออกดอกของลำไย (ค่าเฉลี่ย 4.20) และทรงเปิดกลางพุ่ม เป็นการตัดแต่งกิ่งที่อยู่กลางทรงพุ่มออก 2-3 กิ่ง เพื่อให้ต้นลำไยโปร่งโล่ง (ค่าเฉลี่ย 3.97) ตามลำดับ

ด้านการตัดแต่งช่อผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.40) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การตัดแต่งช่อผลควรตัดแต่งช่วงที่ลำไยมีขนาด 0.5 เซนติเมตร (ค่าเฉลี่ย 3.43) และอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การตัดแต่งช่อผลควรให้เหลือผลประมาณ 50 ผลต่อช่อ (3.37) ตามลำดับ

ด้านการให้น้ำ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.31) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ เมื่อมีฝนทิ้งช่วงควรมีการให้น้ำเพื่อไม่ให้ลำไยชะงักการเจริญเติบโต (ค่าเฉลี่ย 4.56) และอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ลำไยเริ่มติดดอก ควรเริ่มให้น้ำเมื่อลำไยแทงช่อดอกมากกว่า 60 เปอร์เซ็นต์ขึ้นไป โดยเริ่มให้น้ำในปริมาณน้อยๆ แล้วค่อยๆเพิ่มปริมาณขึ้น (ค่าเฉลี่ย 4.07)

ด้านการราดสารโพแทสเซียมคลอไรด์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.40) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งหมด ได้แก่ หลังจากตัดแต่งกิ่งแล้วรอให้ลำไยแตกใบอ่อนประมาณ 3 ชูด แล้วก็เริ่มใส่สารโพแทสเซียมคลอไรด์ (ค่าเฉลี่ย 4.53) และการชักนำการออกดอกจะใช้สารโพแทสเซียมคลอไรด์บริสุทธิ์ร้อยละ 99 (ค่าเฉลี่ย 4.27) ตามลำดับ

ด้านการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.53) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งหมด ได้แก่ ผสมปุ๋ยใช้เองตามค่าวิเคราะห์ดิน เพื่อใช้ปุ๋ยให้ถูกต้องตามความต้องการของพืช และช่วยลดต้นทุนในการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.54) และเก็บตัวอย่างดิน เพื่อนำมาวิเคราะห์ธาตุอาหารหลัก (ไนโตรเจน (N) ฟอสฟอรัส (P) โพแทสเซียม (K)) (ค่าเฉลี่ย 3.52)

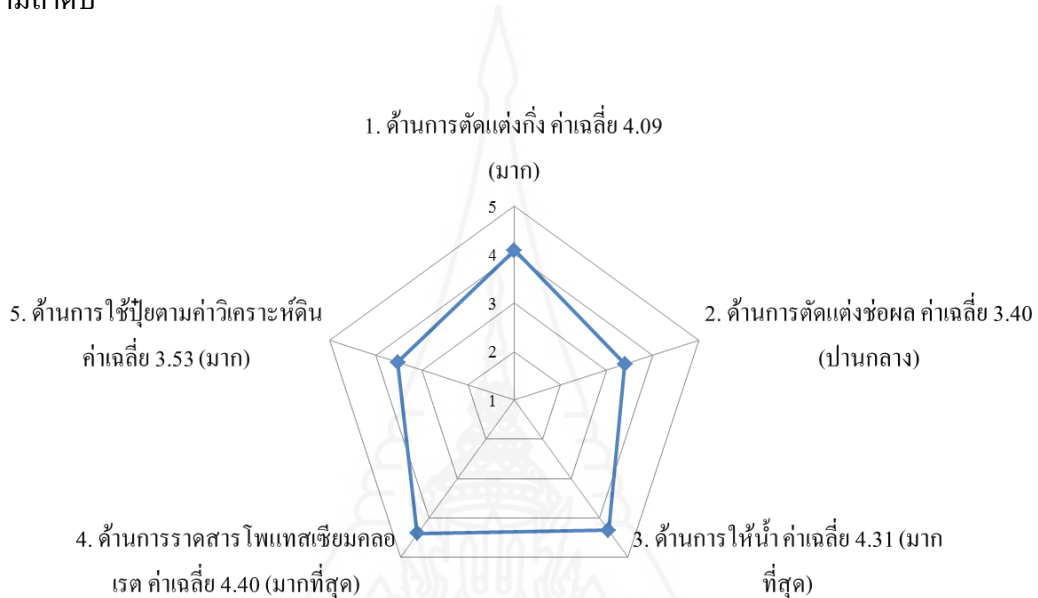
ตารางที่ 4.10 สรุปความเห็นด้วยต่อการใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร

N = 150

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. ด้านการตัดแต่งกิ่ง	4.09	0.682	มาก	3
2. ด้านการตัดแต่งช่อผล	3.40	0.878	ปานกลาง	5
3. ด้านการให้น้ำ	4.31	0.662	มากที่สุด	2
4. ด้านการราดสารโพแทสเซียมคลอไรด์	4.40	0.684	มากที่สุด	1
5. ด้านการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน	3.53	0.968	มาก	4
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	3.95	0.557	มาก	

จากตารางที่ 4.10 การใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.95) แต่เมื่อพิจารณาระดับความเห็นด้วยเกี่ยวกับการใช้

เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูแต่ละประเด็นหลักแล้ว พบว่า เกษตรกรมีการใช้เทคโนโลยีในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูมากที่สุด ได้แก่ ด้านการราดสารโพแทสเซียมคลอไรด์ (ค่าเฉลี่ย 4.40) รองลงมา ได้แก่ ด้านการให้น้ำ (ค่าเฉลี่ย 4.31) ด้านการตัดแต่งกิ่ง (ค่าเฉลี่ย 4.09) ด้านการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน (ค่าเฉลี่ย 3.53) และด้านการตัดแต่งช่อผล (ค่าเฉลี่ย 3.40) ตามลำดับ

ภาพที่ 4.2 สรุปการใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร

3.2 การใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร

ตารางที่ 4.11 การใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร

ประเด็นการปฏิบัติตามเทคโนโลยี	ผู้ปฏิบัติ		ลำดับที่
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	
N = 150			
ด้านการตัดแต่งกิ่ง			
1. หลังการเก็บเกี่ยวต้องตัดแต่งกิ่งลำไยเพื่อควบคุมทรงพุ่มของลำไย และกระตุ้นการออกดอกของลำไย	149	99.3	1
2. ทรงเปิดกลางพุ่ม เป็นการตัดแต่งกิ่งที่อยู่กลางทรงพุ่มออก 2-3 กิ่ง เพื่อให้ต้นลำไยโปร่งโล่ง	140	93.3	2
ด้านการตัดแต่งช่อผล			
1. การตัดแต่งช่อผลควรให้เหลือผลประมาณ 50 ผลต่อช่อ	67	44.7	1
2. การตัดแต่งช่อผลควรตัดแต่งช่วงที่ลำไยมีขนาด 0.5 เซนติเมตร	49	32.7	2

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

ประเด็นการปฏิบัติตามเทคโนโลยี	ผู้ปฏิบัติ		ลำดับที่
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	
N = 150			
ด้านการให้น้ำ			
1. เมื่อมีฝนทิ้งช่วงควรมีการให้น้ำเพื่อไม่ให้ลำไยชะงักการเจริญเติบโต	143	95.3	2
2. ลำไยเริ่มติดดอก ควรเริ่มให้น้ำเมื่อลำไยแทงช่อดอกมากกว่า 60 เปอร์เซ็นต์ขึ้นไปโดยเริ่มให้น้ำในปริมาณน้อยๆ แล้วค่อยๆเพิ่มปริมาณขึ้น	149	99.3	1
ด้านการราดสารโปแตสเซียมคลอไรด์			
1. การชักนำการออกดอกจะใช้สารโปแตสเซียมคลอไรด์บริสุทธิ์ ร้อยละ 99	148	98.7	2
2. หลังจากตัดแต่งกิ่งแล้วรอให้ลำไยแตกใบอ่อนประมาณ 3 ชุดแล้วก็จะเริ่มใส่สารโปแตสเซียมคลอไรด์	149	99.3	1
ด้านการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน			
1. เก็บตัวอย่างดิน เพื่อนำมาวิเคราะห์ธาตุอาหารหลัก (ไนโตรเจน (N) ฟอสฟอรัส (P) โปแตสเซียม (K))	70	46.7	2
2. ผลมปุ๋ยใช้เองตามค่าวิเคราะห์ดิน เพื่อใช้ปุ๋ยให้ถูกต้องตามความต้องการของพืช และช่วยลดต้นทุนในการผลิต	93	62.0	1

จากตารางที่ 4.11 การใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร มีรายละเอียดแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านการตัดแต่งกิ่ง พบว่า มีการนำเทคโนโลยีด้านการตัดแต่งกิ่งมาปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ หลังการเก็บเกี่ยวต้องตัดแต่งกิ่งลำไยเพื่อควบคุมทรงพุ่มของลำไย และกระตุ้นการออกดอกของลำไย (ร้อยละ 99.3) รองลงมา ได้แก่ ทรงเปิดกลางพุ่ม เป็นการตัดแต่งกิ่งที่อยู่กลางทรงพุ่มออก 2-3 กิ่ง เพื่อให้ต้นลำไยโปร่งโล่ง (ร้อยละ 93.3)

ด้านการตัดแต่งช่อผล พบว่า มีการนำเทคโนโลยีด้านการตัดแต่งช่อผลมาปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ การตัดแต่งช่อผลควรให้เหลือผลประมาณ 50 ผลต่อช่อ (ร้อยละ 44.7) รองลงมา ได้แก่ การตัดแต่งช่อผลควรตัดแต่งช่วงที่ลำไยมีขนาด 0.5 เซนติเมตร (ร้อยละ 32.7)

ด้านการให้น้ำ พบว่า มีการนำเทคโนโลยีด้านการให้น้ำมาปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ลำไย เริ่มติดดอก ควรเริ่มให้น้ำเมื่อลำไยแทงช่อดอกมากกว่า 60 เปอร์เซ็นต์ขึ้นไป โดยเริ่มให้น้ำในปริมาณน้อยๆ แล้วค่อยๆเพิ่มปริมาณขึ้น (ร้อยละ 99.3) รองลงมา ได้แก่ เมื่อมีฝนทิ้งช่วงควรมีการให้น้ำเพื่อไม่ให้ลำไยชะงักการเจริญเติบโต (ร้อยละ 95.3)

ด้านการราดสารโพแทสเซียมคลอไรด์ พบว่า มีการนำเทคโนโลยีด้านการราดสารโพแทสเซียมคลอไรด์มาปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ หลังจากตัดแต่งกิ่งแล้วรอให้ลำไยแตกใบอ่อนประมาณ 3 ชูด แล้วก็เริ่มใส่สารโพแทสเซียมคลอไรด์ (ร้อยละ 99.3) รองลงมา ได้แก่ การชักนำการออกดอกจะใช้สารโพแทสเซียมคลอไรด์บริสุทธิ์ร้อยละ 99 (ร้อยละ 98.7)

ด้านการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน พบว่า มีการนำเทคโนโลยีด้านการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน มาปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ผสมปุ๋ยใช้เองตามค่าวิเคราะห์ดิน เพื่อใช้ปุ๋ยให้ถูกต้องตามความต้องการของพืช และช่วยลดต้นทุนในการผลิต (ร้อยละ 62.0) รองลงมา ได้แก่ เก็บตัวอย่างดินเพื่อนำมาวิเคราะห์ธาตุอาหารหลัก (ไนโตรเจน (N) ฟอสฟอรัส (P) โพแทสเซียม (K)) (ร้อยละ 46.7) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 การจัดการโซ่อุปทานการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู และจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค

จากการจัดกลุ่มสนทนาคู่ตัวแทนกลุ่มแปลงใหญ่ลำไย จำนวน 3 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน รวม 15 คน เพื่อทำการวิเคราะห์การจัดการโซ่อุปทาน และการวิเคราะห์ SWOT จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไย อำเภออดอยเต่า ดังนี้

4.1 การจัดการโซ่อุปทานการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู โดยมีการแบ่งการผลิตออกเป็น ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ มีรายละเอียด ดังนี้

4.1.1 การจัดการต้นน้ำ : การเตรียมต้นก่อนการผลิตลำไย

1) การตัดแต่งกิ่งหลังการเก็บเกี่ยว จะแบ่งออกเป็น 2 แบบ ได้แก่ การตัดแต่งกิ่งแบบผ่าซีกหาง โดยการใช้สตีล เลื่อย และกรรไกร การตัดแต่งกิ่งแบบผ่าซีกหางเป็นการเปิดทรงพุ่มตรงกลางออก และตัดกิ่งกระโดงให้มีความยาวไม่เกิน 5 นิ้ว การตัดแต่งกิ่งแบบธรรมดาทั่วไปเป็นการตัดแต่งทรงพุ่มให้โล่ง โดยให้เหลือกิ่งประมาณ 60 เปอร์เซ็นต์ อุปกรณ์ที่ใช้ส่วนใหญ่จะใช้มีดในการตัดแต่งกิ่งดังกล่าว เมื่อตัดแต่งกิ่งเสร็จจะใส่ปุ๋ยสูตร 30 - 0 - 0 หรือ 25 - 7 - 7 เพื่อบำรุงต้น

ที่มา : ถ่ายภาพวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2563

ภาพที่ 4.3 การตัดแต่งกิ่งแบบฝาช้างาย

ที่มา : ถ่ายภาพวันที่ 27 พฤศจิกายน 2564

ภาพที่ 4.4 การตัดแต่งกิ่งแบบธรรมชาติทั่วไป

2) การบำรุงดูแลรักษาก่อนการราดสาร โฟแทสซีมคลอเรต โดยใส่ปุ๋ยทางดินสูตร 15 -15 - 15 ผสมกับปุ๋ยอินทรีย์ในอัตราส่วน 2 ต่อ 1 และใส่ปุ๋ยทางใบสูตร 8 - 24 - 24 หรือ 0 - 52 - 34 ผสมกับน้ำตาลทางด่วน ฟันสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช ประมาณ 2 - 3 ครั้งต่อเดือน สำหรับการให้น้ำสามารถให้ได้ 2 ระบบ ได้แก่ ระบบสปริงเกอร์ จะให้น้ำประมาณ 3-5 วันต่อครั้ง โดยแต่ละครั้งจะให้น้ำประมาณครั้งละ 2 ชั่วโมง และการให้น้ำระบบท่อ จะให้น้ำประมาณ 7-10 วันต่อครั้ง การพ่นฮอร์โมนเสริมจะใช้แคลเซียมโบรอนและน้ำตาลทางด่วน เพื่อสะสมอาหาร

ที่มา : ถ่ายภาพวันที่ 15 เมษายน 2563

ภาพที่ 4.5 การใส่ปุ๋ยเพื่อบำรุงต้นก่อนการราดสารโพแทสเซียมคลอเรต

ที่มา : ถ่ายภาพวันที่ 24 ธันวาคม 2563

ภาพที่ 4.6 การให้น้ำแบบระบบท่อและระบบสปริงเกอร์

3) การราดสารโพแทสเซียมคลอเรต ทำได้ 2 วิธี ได้แก่ 1. ทางดิน สามารถทำได้ทั้งการหว่านและการพ่นลงดิน กรณีลำไยทรงพุ่มประมาณ 3-5 เมตร จะหว่านสารโพแทสเซียมคลอเรต 2 กิโลกรัมต่อต้น สำหรับการพ่นลงดินจะใช้เป็นสารน้ำแบบสำเร็จนำมาผสมแล้วพ่น 2. การพ่นใบ จะพ่น 2 ครั้ง โดยครั้งแรกพ่นหลังจากราดสารทางดิน 5 วัน มีส่วนผสมคือ โซเดียม 1 กิโลกรัม และไทโอยูเรีย 1 กิโลกรัมต่อน้ำ 200 ลิตร และถัดมาอีก 5 วัน จะพ่นทางใบรอบสอง มีส่วนผสมคือ โซเดียม 0.5 กิโลกรัม ไทโอยูเรีย 1 กิโลกรัม และปุ๋ยสูตร 0 - 52 - 34 ปริมาณ 0.5 กิโลกรัมต่อน้ำ 200 ลิตร

ที่มา : ถ่ายภาพวันที่ 18 เมษายน 2564

ภาพที่ 4.7 การราดสารโปแตสเซียมคลอไรด์ทางดิน

ที่มา : ถ่ายภาพวันที่ 23 เมษายน 2564

ภาพที่ 4.8 การพ่นสารโปแตสเซียมคลอไรด์ทางใบ

4.1.2 การจัดการกลางน้ำ : การดูแลหลังการราดสารโปแตสเซียมคลอไรด์
มีรายละเอียด ดังนี้

1) ทำการเปิดตาดอกรอบแรกช่วงระหว่าง 15-21 วัน หลังการราดสารโปแตสเซียมคลอไรด์ โดยเว้นระยะห่าง 7 วัน ในการเปิดตาดอกรอบที่สอง และเว้นระยะห่างอีก 7 วัน เพื่อเปิดตาดอกรอบที่สาม ในการเปิดตาดอกเกษตรกรบางรายทำการเปิดตาดอกสองครั้ง หรือเกษตรกรบางรายอาจจะทำการเปิดตาดอกสามครั้ง

2) ช่วงลำไยแทงช่อดอก พ่นฮอร์โมนบำรุงช่อ เพื่อยึดช่อดอกลำไย และต้องให้น้ำควบคู่อย่างสม่ำเสมอ

3) ช่วงดอกบาน พ่นฮอร์โมนเพื่อช่วยผสมเกสร หรือเกษตรกรบางรายเลี้ยงผึ้งในสวนลำไยเพื่อใช้ผึ้งช่วยผสมเกสร

4) ช่วงลำไยติดผลขนาดเท่าหัวไม้ขีดไฟ พ่นแคลเซียมโบรอนผสมกับสารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช และใส่ปุ๋ยสูตร 15 - 0 - 0 หรือ สูตร 25 - 7 - 7 ร่วมกับ

ปุ๋ยอินทรีย์ และในช่วงผลขนาดเท่าหัวไม้ขีดไฟหรือขนาดไม่เกิน 0.5 เซนติเมตร จะทำการตัดแต่งช่อผล ให้เหลือประมาณ 50 - 60 ผลต่อช่อ

5) ช่วงลำไยติดผลขนาดเท่ามะเจี๊พวงใส่ปุ๋ยสูตร 15 - 15 - 15 ร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ และฟอสฟอรัสเพื่อบำรุงผล 10 - 15 วันต่อครั้ง จนผลลำไยขนาดเมล็ดในคำหรือขนาดเท่าเหรียญบาท

6) เมื่อลำไยใกล้ช่วงเก็บเกี่ยวใส่ปุ๋ยทางดินสูตร 13- 13- 21 หรือสูตร 8- 24-24 และฟอสฟอรัสเพื่อบำรุงผลพร้อมกับการพ่นทำสีลำไย

7) เกษตรกรต้องหมั่นตรวจแปลงอย่างสม่ำเสมอ หากเจอโรคหรือแมลงศัตรูพืชจะได้ป้องกันกำจัดตั้งแต่ต้น หรือในการพ่นสารเคมีทุกครั้ง หากเจอโรคหรือแมลงศัตรูพืชสามารถผสมแล้วพ่นพร้อมกันกับสารเคมีได้เลย

ที่มา : ถ่ายภาพวันที่ 24 กันยายน 2564

ภาพที่ 4.9 การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

ที่มา : ถ่ายภาพวันที่ 18 กรกฎาคม 2562

ภาพที่ 4.10 การตัดแต่งช่อผล

ที่มา : ถ่ายภาพวันที่ 15 ธันวาคม 2564

ภาพที่ 4.11 การสำรวจโรคและแมลงศัตรูพืช

4.1.3 การจัดการปลายน้ำ : การเก็บเกี่ยว การจำหน่าย และการแปรรูป

การเก็บเกี่ยว และการจำหน่ายผลผลิตลำไยของเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไย อำเภอ
ดอยเต่า มีรายละเอียด ดังนี้

1) เก็บตะกร้าขาว และตะกร้าชมพู จะแบ่งออกเป็น 2 กรณี ได้แก่ ขายเหมายก
สวน จะเป็นการขายโดยผ่านนายหน้า เมื่อถึงเวลาเก็บเกี่ยวนายหน้าจะนำคนงานเข้ามาเก็บเกี่ยวเอง
และกรณีที่สองเกษตรกรจะเก็บผลผลิตเอง โดยจะนำไปขายผ่านพ่อค้าคนกลาง การเก็บผลผลิตเอง
ต้องใส่ผลผลิตในตะกร้าแบบมีคุณภาพ

ที่มา : ถ่ายภาพวันที่ 22 ธันวาคม 2562

ภาพที่ 4.12 การเก็บเกี่ยวลำไยตะกร้าขาวและตะกร้าชมพู

2) ตะกร้าโคลงเคลง หรือมัดปึก มีทั้งขายเหมาสวนและเกษตรกรเก็บผลผลิตเอง แล้วนำไปขายให้กับพ่อค้าคนกลาง ในการทำลำไยมัดปึกจะขึ้นอยู่กับราคาและคุณภาพของผลผลิตในช่วงนั้นๆ หากลำไยตะกร้าขาวราคาถูกและผลผลิตลำไยไม่ค่อยได้คุณภาพตามความต้องการของตลาด การทำลำไยมัดปึกก็จะเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของเกษตรกร

ที่มา : ถ่ายภาพวันที่ 3 ธันวาคม 2564

ภาพที่ 4.13 การเก็บเกี่ยวลำไยแบบมัดปึก

3) การร่อนร่วง จะทำเมื่อผลผลิตลำไยไม่ได้คุณภาพ หรือเป็นลำไยที่เหลือหลังจากการเก็บเกี่ยว โดยเกษตรกรจะเก็บผลผลิตเอง แล้วนำไปร่อนขายให้กับพ่อค้าคนกลางที่มีจุดรับซื้อในพื้นที่

4) การขายตรง หรือการขายออนไลน์ เป็นอีกทางเลือกสำหรับเกษตรกร โดยการขายตรงหรือขายออนไลน์ เกษตรกรจะเก็บผลผลิตเอง นำไปส่งให้กับลูกค้าเอง ทำให้เกษตรกรสามารถกำหนดราคาได้เอง ไม่โดนกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง

ที่มา : YSF อำเภอโคกเย่า

ภาพที่ 4.14 การขายออนไลน์

การแปรรูป เนื่องจากผลผลิตลำไยในอำเภอคอยเต่าเป็นลำไยนอกฤดูคุณภาพ ส่วนใหญ่จึงเป็นการขายเหมาสวนให้กับนายหน้า ทำให้ไม่มีผลผลิตที่จะนำมาแปรรูป ประกอบกับที่ผ่านมายังไม่เกิดการรวมกลุ่มเครือข่ายผู้ปลูกลำไยในพื้นที่ และรัฐไม่ได้สนับสนุนงานปลายทางเท่าที่ควร การแปรรูปลำไยในพื้นที่อำเภอคอยเต่าจึงไม่เกิดขึ้น ในปี 2564 กลุ่มแปลงใหญ่ลำไยในพื้นที่จำนวนทั้งหมด 3 แปลง ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ ในการรวมกลุ่มเพื่อจัดทำโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด โดยแต่ละแปลงมีแผนในการแปรรูปลำไย เป็นลำไยอบแห้งทั้งเปลือก ลำไยอบแห้งสีทอง น้ำลำไย และอื่นๆ

ที่มา : ถ่ายภาพวันที่ 15 ธันวาคม 2564

ภาพที่ 4.15 การแปรรูปลำไยอบแห้งเนื้อสีทอง

4.2 จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไย อำเภอดอยเต่า

จากการสนทนากลุ่มตัวแทนกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยจำนวน 15 คน วิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ ตารางที่ 4.12 จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู

จุดแข็ง (S)	จุดอ่อน (W)
1. ได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP	1. ขาดแคลนแรงงานในภาคการผลิต
2. ผลผลิตลำไยมีคุณภาพ	2. ค่าแรงงานสูง
3. ผลผลิตลำไยนอกฤดูมีราคาสูงกว่าผลผลิตลำไยในฤดู	3. น้ำไม่เพียงพอในฤดูแล้ง
4. มีรสชาติที่โดดเด่น (กรอบ เนื้อหนา เมล็ดเล็ก)	4. ขาดองค์ความรู้ด้านการแปรรูป
5. การใช้ระบบน้ำสปริงเกอร์ เป็นการช่วยลดต้นทุนด้านแรงงาน และช่วยประหยัดน้ำ	5. ขาดมุมมองด้านช่องทางการตลาด
โอกาส (O)	อุปสรรค (T)
1. สภาพพื้นที่มีความเหมาะสมในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู	1. ปัจจัยการผลิตราคาสูง
2. ได้รับการสนับสนุนจากทางภาครัฐ (ด้านการรวมกลุ่ม)	2. ราคาผลผลิตมีความไม่แน่นอน
3. ได้รับการสนับสนุนด้านความรู้จากภาครัฐ และเอกชน	3. ไม่มีเทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยวในการเก็บผลผลิต
	4. ปัญหาด้านระบบไฟฟ้า ไฟฟ้าดับบ่อยครั้ง
	5. ถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง
	6. ไม่มีตลาดกลางในการรองรับผลผลิต

ตอนที่ 5 ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร

ตอนที่ 5.1 ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร

ตารางที่ 4.13 ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร

N = 150

ประเด็นปัญหา	เห็นด้วยกับปัญหาในระดับ (จำนวน/ร้อยละ)					$\frac{\mu}{\sigma}$	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
ด้านการผลิต						3.54 (0.627)	มาก	3
1. โรคและแมลงศัตรูพืชระบาด	2 (1.3)	5 (3.3)	66 (44.0)	56 (37.3)	21 (14.0)	3.59 (0.820)	มาก	2
2. ต้นทุนในการผลิตลำไยราคาสูงโดยเฉพาะปุ๋ยและสารเคมี	1 (0.7)	1 (0.7)	17 (11.3)	58 (38.7)	73 (48.7)	4.34 (0.758)	มากที่สุด	1
3. ขาดองค์ความรู้ในการผลิตลำไยให้ได้คุณภาพตามที่ตลาดต้องการ	3 (2.0)	10 (6.7)	67 (44.7)	49 (32.7)	21 (14.0)	3.50 (0.888)	มาก	3
4. ผลผลิตลำไยไม่มีคุณภาพ	4 (2.7)	28 (18.7)	54 (36.0)	41 (27.3)	23 (15.3)	3.34 (1.035)	ปานกลาง	5
5. ขาดแคลนแรงงานเพื่อการผลิต	2 (1.3)	20 (13.3)	60 (40.0)	53 (35.3)	15 (10.0)	3.39 (0.889)	ปานกลาง	4
6. ประสพภัยธรรมชาติ (วาตภัย, ภัยแล้ง, อุทกภัย ฯลฯ)	5 (3.3)	42 (28.0)	52 (34.7)	39 (26.0)	12 (8.0)	3.07 (0.997)	ปานกลาง	6
ด้านเทคโนโลยี						3.11 (0.880)	ปานกลาง	4
1. ขาดความรู้ทางเทคโนโลยี เช่น การปลูกลำไยระยะชิด	4 (2.7)	36 (24.0)	69 (46.0)	32 (21.3)	9 (6.0)	3.04 (0.897)	ปานกลาง	2
2. การผลิตลำไยคุณภาพไม่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่	8 (5.3)	31 (20.7)	52 (34.7)	44 (29.3)	15 (10.0)	3.18 (1.043)	ปานกลาง	1

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

N = 150

ประเด็นปัญหา	เห็นด้วยกับปัญหาในระดับ (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
ด้านการบริหาร จัดการกลุ่ม						3.58 (0.845)	มาก	2
1.ขาดการรวมกลุ่ม เพื่อรวบรวมผลผลิต ในการจำหน่าย	9 (6.0)	11 (7.3)	54 (36.0)	47 (31.3)	29 (19.3)	3.51 (1.073)	มาก	2
2.กลุ่มไม่มีความ เข้มแข็ง	9 (6.0)	21 (14.0)	61 (40.7)	39 (26.0)	20 (13.3)	3.27 (1.053)	ปานกลาง	3
3.การขายผลผลิตเน้น ขายผลสด "ไม่มีกร รวมกลุ่มในการแปร รูปผลผลิต	7 (4.7)	7 (4.7)	29 (19.3)	50 (33.3)	57 (38.0)	3.95 (1.089)	มาก	1
ด้านราคาและ การตลาด						4.37 (0.745)	มากที่สุด	1
1.ราคาผลผลิตที่ตกต่ำ	4 (2.7)	4 (2.7)	15 (10.0)	45 (30.0)	82 (54.7)	4.31 (0.949)	มากที่สุด	3
2.ถูกพ่อค้าคนกลาง กดราคาไม่สามารถ จำหน่ายในราคาที่ กำหนดได้	2 (1.3)	6 (4.0)	12 (8.0)	42 (28.0)	88 (58.7)	4.39 (0.896)	มากที่สุด	2
3.ช่องทางการตลาด ของผลผลิตลำไยใน ต่างประเทศมีน้อย โดยเฉพาะลำไยสด	2 (1.3)	10 (6.7)	24 (16.0)	45 (30.0)	69 (46.0)	4.13 (0.999)	มาก	4
4.ผลกระทบจากโรค ระบาดไวรัสโคโรนา	2 (1.3)	1 (0.7)	8 (5.3)	25 (16.7)	114 (76.0)	4.65 (0.733)	มากที่สุด	1

จากตารางที่ 4.13 ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร พบว่า โดยภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับปัญหาในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.65) เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า เกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูมากที่สุด ได้แก่ ด้านราคาและการตลาด (ค่าเฉลี่ย 4.37) รองลงมาได้แก่ ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.58) ด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.54) และปัญหาด้านเทคโนโลยี (ค่าเฉลี่ย 3.11) ตามลำดับ รายละเอียดแต่ละประเด็นมีดังนี้

ด้านการผลิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.54) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น ได้แก่ ต้นทุนในการผลิตลำไยราคาสูง โดยเฉพาะปุ๋ยและสารเคมี (ค่าเฉลี่ย 4.34) อยู่ในระดับปานกลาง 5 ประเด็น ได้แก่ โรคและแมลงศัตรูพืชระบาด (ค่าเฉลี่ย 3.59) ขาดองค์ความรู้ในการผลิตลำไยให้ได้คุณภาพตามที่ตลาดต้องการ (ค่าเฉลี่ย 3.50) ขาดแคลนแรงงานเพื่อการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.39) ผลผลิตลำไยไม่มีคุณภาพ (ค่าเฉลี่ย 3.34) และประสบภัยธรรมชาติ (วาตภัย, ภัยแล้ง, อุทกภัย ฯลฯ) (ค่าเฉลี่ย 3.07) ตามลำดับ

ด้านเทคโนโลยี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.11) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด ได้แก่ การผลิตลำไยคุณภาพไม่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ (ค่าเฉลี่ย 3.18) และขาดความรู้ทางเทคโนโลยี เช่น การปลูกลำไยระยะชิด (ค่าเฉลี่ย 3.04) ตามลำดับ

ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.58) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น ได้แก่ การขายผลผลิตเน้นขายผลสด ไม่มีการรวมกลุ่มในการแปรรูปผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.95) อยู่ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ ขาดการรวมกลุ่มเพื่อรวบรวมผลผลิตในการจำหน่าย (ค่าเฉลี่ย 3.51) และกลุ่มไม่มีความเข้มแข็ง (ค่าเฉลี่ย 3.27) ตามลำดับ

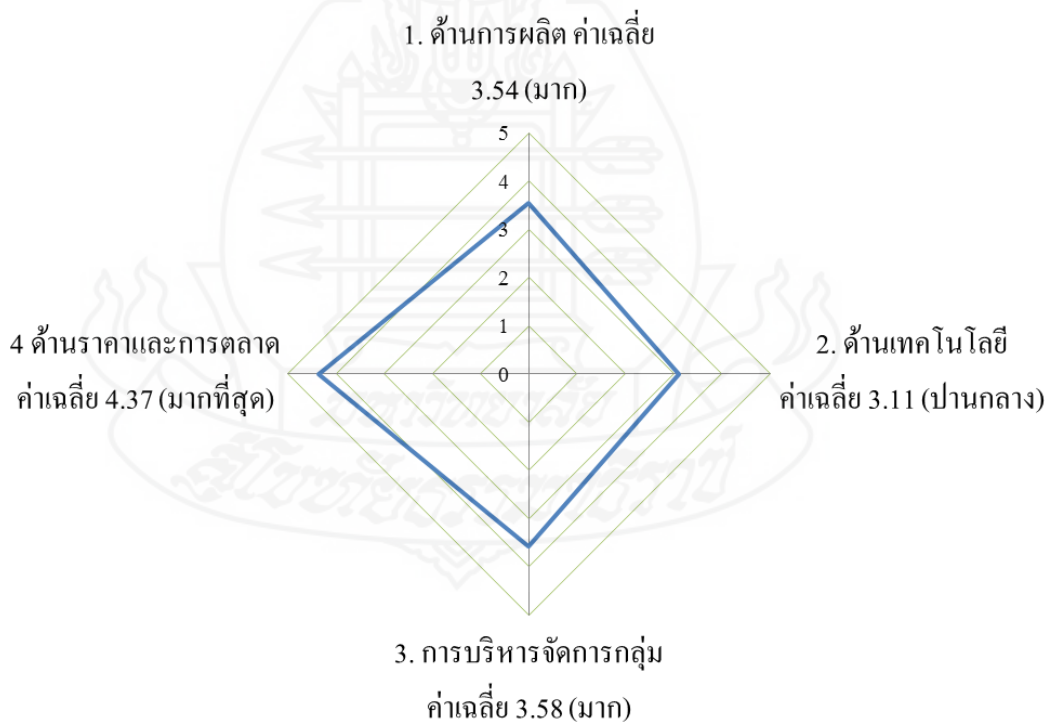
ด้านราคาและการตลาด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.37) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งหมด ได้แก่ ผลกระทบจากโรคระบาดไวรัสโคโรนา 2019 (ค่าเฉลี่ย 4.65) ถูกพ่อค้าคนกลางกดราคาไม่สามารถจำหน่ายในราคาที่กำหนดได้ (ค่าเฉลี่ย 4.39) ราคาผลผลิตที่ตกต่ำ (ค่าเฉลี่ย 4.31) และช่องทางการตลาดของผลผลิตลำไยในต่างประเทศมีน้อยโดยเฉพาะลำไยสด (ค่าเฉลี่ย 4.13) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.14 สรุปปัญหาเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร

N = 150

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. ด้านการผลิต	3.54	0.627	มาก	3
2. ด้านเทคโนโลยี	3.11	0.880	ปานกลาง	4
3. การบริหารจัดการกลุ่ม	3.58	0.845	มาก	2
4 ด้านราคาและการตลาด	4.37	0.745	มากที่สุด	1
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	3.65	0.576	มาก	

ตารางที่ 4.14 ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.65) เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า เกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูมากที่สุด ได้แก่ ด้านราคาและการตลาด (ค่าเฉลี่ย 4.37) รองลงมามีปัญหาในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.58) ด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.54) และด้านเทคโนโลยี (ค่าเฉลี่ย 3.11) ตามลำดับ

ภาพที่ 4.16 สรุปปัญหาเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร

ตอนที่ 5.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร
ตารางที่ 4.15 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร

N = 150

ประเด็นเสนอแนะ	เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในระดับ (จำนวน/ร้อยละ)					$\frac{\mu}{\sigma}$	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
ด้านการผลิต						3.75 (0.653)	มาก	2
1. ใช้สารเคมีและสารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช	2 (1.3)	7 (4.7)	66 (44.0)	51 (34.0)	24 (16.0)	3.59 (0.861)	มาก	5
2. ใช้เทคโนโลยีเข้ามาบริหารจัดการเพื่อลดต้นทุน เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน	3 (2.0)	21 (14.0)	67 (44.7)	32 (21.3)	27 (18.0)	3.39 (1.003)	ปานกลาง	6
3. สนับสนุนให้มีหน่วยงานเข้ามาส่งเสริมองค์ความรู้ให้กับเกษตรกรเพิ่มขึ้น	0 (0.0)	2 (1.3)	46 (30.7)	64 (42.7)	38 (25.3)	3.92 (0.782)	มาก	2
4. เน้นผลิตลำไยให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานเป็นที่ต้องการของตลาด	0 (0.0)	0 (0.0)	40 (26.7)	43 (28.7)	67 (44.7)	4.18 (0.828)	มาก	1
5. ลดการใช้สารเคมีเพื่อลดต้นทุนในการผลิต	3 (2.0)	5 (3.3)	63 (42.0)	55 (36.7)	24 (16.0)	3.61 (0.865)	มาก	4
6. ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมมาตรการเยียวยาเกษตรกรกรณีประสบภัยธรรมชาติ	3 (2.0)	14 (9.3)	30 (20.0)	61 (40.7)	42 (28.0)	3.83 (1.006)	มาก	3

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

N = 150

ประเด็นเสนอแนะ	เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในระดับ (จำนวน/ร้อยละ)					$\frac{\mu}{\sigma}$	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
ด้านเทคโนโลยี						3.64 (0.911)	มาก	4
1. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้และศึกษาดูงานแปลงเกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จ	3 (2.0)	12 (8.0)	48 (32.0)	59 (39.3)	28 (18.7)	3.65 (0.942)	มาก	1
2. ปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตลำไยคุณภาพโดยมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการผลิต	3 (2.0)	19 (12.7)	40 (26.7)	55 (36.7)	33 (22.0)	3.64 (1.025)	มาก	2
ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม						3.66 (0.848)	มาก	3
1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมและให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่ม	1 (0.7)	11 (7.3)	51 (34.0)	61 (40.7)	26 (17.3)	3.67 (0.872)	มาก	1
2. จัดตั้งกองทุนเพื่อระดมหุ้นของสมาชิกกลุ่ม	5 (3.3)	8 (5.3)	50 (33.3)	57 (38.0)	30 (20.0)	3.66 (0.968)	มาก	2
ด้านราคาและการตลาด						3.91 (0.902)	มาก	1
1. จัดกิจกรรมฝึกอบรมเกษตรกรให้ความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปผลผลิตลำไยเพิ่มมากขึ้น	5 (3.3)	16 (10.7)	43 (28.7)	54 (36.0)	32 (21.3)	3.61 (1.041)	มาก	5

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

N = 150

ประเด็นเสนอแนะ	เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในระดับ (จำนวน/ร้อยละ)					$\frac{\mu}{\sigma}$	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
2.รัฐบาลต้องขยายตลาดลำไยในต่างประเทศให้มากขึ้น โดยรัฐทำหน้าที่เป็นผู้ประสานระหว่างตัวแทนผู้สั่งซื้อจากต่างประเทศกับองค์กรเกษตรกร	7 (4.7)	13 (8.7)	16 (10.7)	53 (35.3)	61 (40.7)	3.99 (1.135)	มาก	2
3.รวมกลุ่มเพื่อรวบรวมผลผลิตในการจำหน่ายเพื่อต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลางได้	7 (4.7)	12 (8.0)	20 (13.3)	51 (34.0)	60 (40.0)	3.97 (1.132)	มาก	3
4. จัดหาช่องทางในการจัดจำหน่ายผลผลิตลำไยทั้งผลสดและลำไยอบแห้งให้หลากหลายช่องทาง	6 (4.0)	8 (5.3)	24 (16.0)	49 (32.7)	63 (42.0)	4.03 (1.077)	มาก	1
5. ปรับเปลี่ยนช่วงเวลาการผลิตลำไยให้สอดคล้องตามสถานการณ์	2 (1.3)	6 (4.0)	31 (20.7)	71 (47.3)	40 (26.7)	3.94 (0.869)	มาก	4

จากตารางที่ 4.15 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกรพบว่า โดยภาพรวมระดับความเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.74) เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิต

ลำไยคุณภาพนอกฤดูดีมาก ได้แก่ ด้านราคาและการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.91) รองลงมาได้แก่ ด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.75) การบริหารจัดการกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.66) และด้านเทคโนโลยี (ค่าเฉลี่ย 3.64) ตามลำดับ รายละเอียดแต่ละประเด็นมีดังนี้

ด้านการผลิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.75) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมาก 5 ประเด็น ได้แก่ เน้นผลิตลำไยให้ได้คุณภาพตามมาตรฐาน เป็นที่ต้องการของตลาด (ค่าเฉลี่ย 4.18) สนับสนุนให้มีหน่วยงานเข้ามาส่งเสริมองค์ความรู้ให้กับเกษตรกรเพิ่มขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.92) และประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมมาตรการเยียวยาเกษตรกรกรณีประสบภัยธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย 3.83) ลดการใช้สารเคมีเพื่อลดต้นทุนในการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.61) และใช้สารเคมีและสารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.59) อยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ ใช้เทคโนโลยีเข้ามาบริหารจัดการเพื่อลดต้นทุน เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน (ค่าเฉลี่ย 3.39) ตามลำดับ

ด้านเทคโนโลยี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.64) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งหมด ได้แก่ จัดอบรมถ่ายทอดความรู้และศึกษาดูงานแปลงเกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จ (ค่าเฉลี่ย 3.65) และปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตลำไยคุณภาพโดยมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.64) ตามลำดับ

ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.66) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งหมด ได้แก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมและให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.67) และจัดตั้งกองทุนเพื่อระดมทุนของสมาชิกกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.66) ตามลำดับ

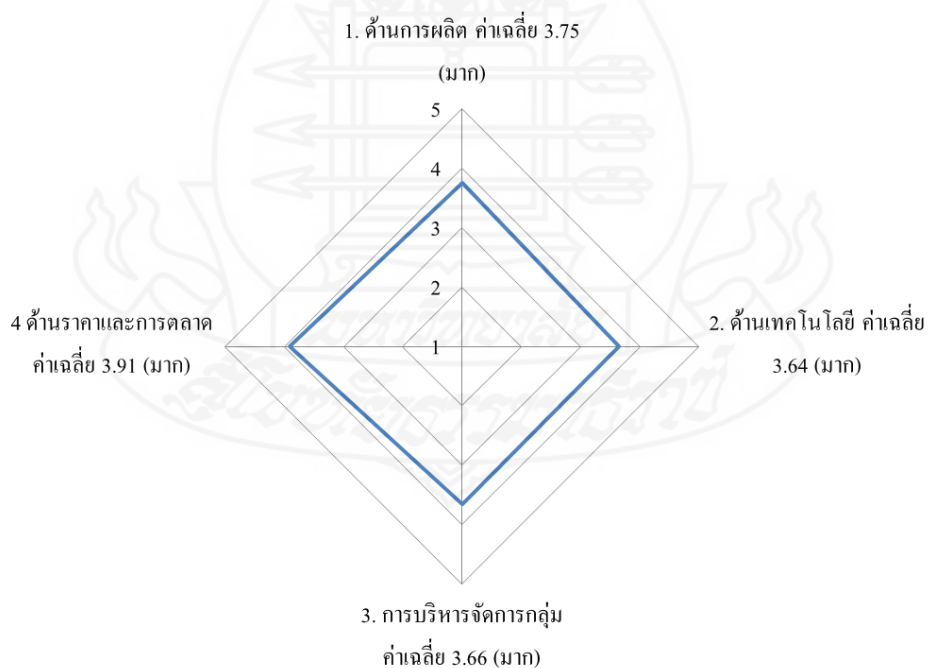
ด้านราคาและการตลาด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.91) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ จัดหาช่องทางในการจัดจำหน่ายผลผลิตลำไยทั้งผลสดและลำไยอบแห้งให้หลากหลายช่องทาง (ค่าเฉลี่ย 4.03) รัฐบาลต้องขยายตลาดลำไยในต่างประเทศให้มากขึ้น โดยรัฐทำหน้าที่เป็นผู้ประสานระหว่างตัวแทนผู้สั่งซื้อจากต่างประเทศกับองค์กรเกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 3.99) และรวมกลุ่มเพื่อรวบรวมผลผลิตในการจำหน่ายเพื่อต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลางได้ (ค่าเฉลี่ย 3.97) อยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ ปรับเปลี่ยนช่วงเวลาการผลิตลำไยให้สอดคล้องตามสถานการณ์ (ค่าเฉลี่ย 3.94) และจัดกิจกรรมฝึกอบรมเกษตรกรให้ความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปผลผลิตลำไยเพิ่มมากขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.61) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.16 สรุปข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร

N = 150

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. ด้านการผลิต	3.75	0.653	มาก	2
2. ด้านเทคโนโลยี	3.64	0.911	มาก	4
3. การบริหารจัดการกลุ่ม	3.66	0.848	มาก	3
4 ด้านราคาและการตลาด	3.91	0.902	มาก	1
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	3.74	0.716	มาก	

ตารางที่ 4.16 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร พบว่า โดยภาพรวมระดับความเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.74) เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูมากที่สุด ได้แก่ ด้านราคาและการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.91) รองลงมาได้แก่ ด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.75) ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.66) และด้านเทคโนโลยี (ค่าเฉลี่ย 3.64) ตามลำดับ

ภาพที่ 4.17 สรุปข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไย อำเภอคอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญ โดยจำแนกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไย อำเภอคอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ วัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความรู้ แหล่งความรู้ และความคิดเห็นในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร 2) การใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร 3) การจัดการโซ่อุปทาน สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร 4) ปัญหา และข้อเสนอแนะในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากร ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เกษตรกรแปลงใหญ่ลำไยในอำเภอคอยเต่า ทั้งหมด 3 กลุ่ม จำนวน 150 ราย ทำการเก็บข้อมูลจากเกษตรกรทั้งหมด โดยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง และทำการคัดเลือกคณะกรรมการกลุ่มๆละ 5 คน ทั้ง 3 กลุ่ม รวมเป็น 15 คน เพื่อทำการสนทนากลุ่ม

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence, IOC) ซึ่งมีค่า IOC = 0.97 และค่า Cronbach's alpha ในแต่ละตอนได้ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่าง 0.754 - 0.916 สรุปภาพรวมของแบบสัมภาษณ์ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟามีค่า เท่ากับ 0.809 ซึ่งแสดงว่ามีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงสามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล 1) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยคุณภาพนอกฤดู ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไข

หลังจากการทดสอบเรียบร้อยแล้วไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 150 ราย 2) เก็บรวบรวมข้อมูลจากประเด็นการสนทนากลุ่ม โดยทำการคัดเลือกตัวแทนเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยทั้งหมดจำนวน 15 ราย

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล 1) รวบรวมแบบสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบรายละเอียดของข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลที่ได้นำบันทึกข้อมูลลงรหัสแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดลำดับ 2) ประเด็นการสนทนากลุ่ม เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการโซ่อุปทานการผลิตลำไยนอกฤดูของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ เพื่อรวบรวมข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร

เกษตรกรร้อยละ 54.0 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 53.52 ปี ร้อยละ 78.0 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 48.0 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 100.0 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 11.3 มีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน/กลุ่ม/สหกรณ์ มีประสบการณ์ในการผลิตลำไยเฉลี่ย 14.78 ปี ร้อยละ 100.0 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ร้อยละ 98.0 มีการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง

เกษตรกรร้อยละ 91.3 ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก ร้อยละ 50.0 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปเป็นอาชีพรอง โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.82 คน มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.18 คน มีจำนวนแรงงานจ้างประจำเฉลี่ย 1.39 คน มีจำนวนแรงงานจ้างรายวันเฉลี่ย 2.51 คน มีขนาดของพื้นที่ปลูกลำไยเฉลี่ย 11.81 ไร่ มีขนาดพื้นที่ให้ผลผลิตแล้วเฉลี่ย 10.24 ไร่ มีผลผลิตลำไยเฉลี่ย 1,147.83 กก./ไร่ มีราคาขายผลผลิตลำไยเฉลี่ย 21.29 บาท/กก. มีรายได้ในภาคการเกษตรเฉลี่ย 195,732.00 บาท มีรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 41,688.80 บาท มีหนี้สินรวมของครัวเรือนเฉลี่ย 368,333.33 บาท เกษตรกรร้อยละ 67.3 มีแหล่งเงินทุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรฯ เกษตรกรร้อยละ 58.7 มีเอกสารสิทธิ์การถือครองที่ดินเป็นโฉนด และเกษตรกรร้อยละ 100.0 มีวิธีการจำหน่ายผลผลิตลำไยนอกฤดูแบบตะกร้าขาว เกษตรกรร้อยละ 95.3 มีช่องทางการจำหน่ายโดยผ่านสั่งในพื้นที่/พ่อค้าคนกลาง

1.3.2 ความรู้ แหล่งความรู้ และความคิดเห็นของเกษตรกร ในการผลิตลำไยคุณภาพ

นอกฤดู

1) ความรู้ของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู

จากการวัดระดับความรู้ จำนวน 15 ข้อ คิดเป็น 15 คะแนน พบว่า ในภาพรวม ร้อยละ 58.7 เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูอยู่ในระดับมาก รองลงมา ร้อยละ 28.7 มีความรู้ในระดับมากที่สุด และร้อยละ 12.7 มีความรู้ในระดับปานกลาง

2) แหล่งความรู้ของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู

แหล่งความรู้ของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อบุคคล สื่อกลุ่ม สื่อมวลชน และสื่อออนไลน์ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยพิจารณาแหล่งความรู้แต่ละประเภท พบว่า ได้รับจากสื่อกลุ่มมากที่สุด รองลงมาคือ สื่อบุคคล สื่อมวลชน และสื่อออนไลน์ ตามลำดับ

3) ความคิดเห็นของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู

ความคิดเห็นของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู พบว่า โดยภาพรวมระดับความคิดเห็นในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การผลิตลำไยคุณภาพทำให้มีการใช้น้ำอย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นการประหยัดน้ำ รองลงมา ได้แก่ การให้น้ำลำไยอย่างสม่ำเสมอในการผลิตลำไยคุณภาพ ทำให้ผลผลิตไม่แตกเสียหาย และผลผลิตในการทำลำไยคุณภาพที่ได้รับ GAP ทำให้เป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ

1.3.3 การใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร

1) ความเห็นต่อการใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร

ความเห็นต่อการใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาระดับความเห็นด้วยแต่ละประเด็น พบว่า เมื่อมีฝนทิ้งช่วงควรมีการให้น้ำเพื่อไม่ให้ลำไยชะงักการเจริญเติบโตมากที่สุด รองลงมาหลังจากตัดแต่งกิ่งแล้วรอให้ลำไยแตกใบอ่อนประมาณ 3 ชุด แล้วก็จะเริ่มใส่สาร โปแทสเซียมคลอไรด์ และการชักนำการออกดอกจะใช้สาร โปแทสเซียมคลอไรด์บริสุทธิ์ร้อยละ 99

2) การใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร

การใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีการใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูมากที่สุด ได้แก่ หลังการเก็บเกี่ยวต้องตัดแต่งกิ่งลำไยเพื่อควบคุมทรงพุ่มของลำไย และกระตุ้นการออกดอกของลำไย รองลงมาลำไยเริ่มติดดอกควรเริ่มให้น้ำเมื่อลำไยแทงช่อดอกมากกว่า 60 เปอร์เซ็นต์ขึ้นไปโดยเริ่มให้น้ำในปริมาณน้อยๆ แล้วค่อยๆเพิ่มปริมาณขึ้น และหลังจากตัดแต่งกิ่งแล้วรอให้ลำไยแตกใบอ่อนประมาณ 3 ชุด แล้วก็จะเริ่มใส่สาร โปแทสเซียมคลอไรด์

1.3.4 การจัดการโซ่อุปทานการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู และจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค

1) การจัดการโซ่อุปทาน แบ่งการผลิตออกเป็น ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ มีรายละเอียด ดังนี้ ต้นน้ำ การเตรียมต้นก่อนการผลิตลำไย ได้แก่ การตัดแต่งกิ่งหลังการเก็บเกี่ยว การบำรุงดูแลรักษาก่อนการระบาดของโรคเชื้อราและเชื้อรา และ การระบาดของโรคเชื้อราและเชื้อรา กลางน้ำ การดูแลหลังการระบาดของโรคเชื้อราและเชื้อรา ได้แก่ การใส่ปุ๋ย ให้น้ำ ฟอสฟอรัสและโพแทสเซียม และการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช ปลายน้ำ การเก็บเกี่ยว การจำหน่าย และการแปรรูป ได้แก่ การเก็บเกี่ยวแบบตะกร้าขาว และตะกร้าชมพู การเก็บเกี่ยวแบบตะกร้าโคลงเคลง หรือมัดปุ๊ก การร่อนร่วง และการขายตรง หรือการขายออนไลน์

2) จุดแข็งในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู ได้แก่ ผลผลิตลำไยมีคุณภาพ ได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP ผลผลิตลำไยนอกฤดูมีราคาสูงกว่าผลผลิตลำไยในฤดู และมีรสชาติที่โดดเด่น (กรอบ เนื้อหนา เมล็ดเล็ก)

3) จุดอ่อนในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู ได้แก่ ขาดแคลนแรงงานในภาคการผลิต ค่าแรงงานสูง ปริมาณน้ำไม่เพียงพอในฤดูแล้ง ขาดองค์ความรู้ด้านการแปรรูป และขาดมุมมองด้านช่องทางการตลาด

4) โอกาสในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู ได้แก่ สภาพพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการผลิตลำไยนอกฤดู ได้รับการสนับสนุนจากทางภาครัฐ (ด้านการรวมกลุ่ม) และได้รับการสนับสนุนด้านความรู้จากภาครัฐและเอกชน

5) อุปสรรคในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู ได้แก่ ปัจจัยการผลิตราคาสูง ราคาผลผลิตไม่มีความแน่นอน ไม่มีเทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยวในการเก็บผลผลิต ประสิทธิภาพด้านระบบไฟฟ้า เช่น ไฟฟ้าดับบ่อยครั้ง ถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง และไม่มีตลาดกลางในการรองรับผลผลิต

1.3.5 ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร

1) ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร

ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร พบว่า โดยภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับปัญหาในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า เกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูมากที่สุด ได้แก่ ด้านราคาและการตลาด รองลงมาได้แก่ ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม ด้านการผลิต และปัญหาด้านเทคโนโลยี ตามลำดับ

2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร พบว่า โดยภาพรวมระดับความเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูมากที่สุด ได้แก่ ด้านราคาและการตลาด รองลงมาได้แก่ ด้านการผลิต การบริหารจัดการกลุ่ม และด้านเทคโนโลยี ตามลำดับ

2. อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไย อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

2.1 สภาพพื้นฐานของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนมากร้อยละ 54.0 เป็นเพศชาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เชื่อว่าผู้ชายต้องเป็นหัวหน้าครอบครัว ต้องเป็นแรงงานหลักในการทำการเกษตร เนื่องจากผู้ชายจะมีความอดทนและแข็งแรงกว่าผู้หญิง ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของบุหงา จินดาวานิชสกุล (2561, น. 58) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ในการผลิตลำไยนอกฤดู จังหวัดสระแก้ว กรณีศึกษาเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ลำไยนอกฤดู จังหวัดสระแก้ว จำนวน 95 คน พบว่า ร้อยละ 55.8 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 53.52 ปี อย่างไรก็ตามเกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในวัยกลางคน อาจเนื่องมาจากคนรุ่นใหม่ หรือวัยรุ่นเลือกเข้าไปทำงานในตัวเมืองมากขึ้น ส่งผลให้แรงงานในภาคการเกษตรส่วนมากมีอายุระหว่าง 51 - 60 ปี ซึ่งสอดคล้องกับกิตติภูมิ ปินตาแจ่ม (2560, น. 21) ศึกษาการจัดการการผลิตลำไยในและนอกฤดูโดยเกษตรกรในตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พบว่า โดยส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีอายุในช่วงระหว่าง 51-60 ปี

ระดับการศึกษา พบว่าเกษตรกรร้อยละ 48.0 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ขาดโอกาสในการศึกษาต่อเพื่อพัฒนาความรู้ของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ คณาธิป คำวัง (2553, น.47) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตลำไยนอกฤดูของเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรกลุ่มสวนลำไยขนาดใหญ่ส่วนมากมีการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 35.4

ประสบการณ์ในการผลิตลำไย พบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ในการผลิตลำไยเฉลี่ย 14.78 ปี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่มีอายุอยู่ในหลายช่วงวัย การรับช่วงต่อใน

การผลิตลำไยก็แตกต่างกัน เช่น บางคนมารับช่วงต่อจากพ่อแม่ บางคนจากที่เคยทำงานในเมืองก็กลับมาทำสวนลำไยที่บ้าน หรือบางคนก็ประกอบอาชีพทำสวนลำไยตั้งแต่ต้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของฤทธิ์ ตาลี (2559, น. 57) ศึกษาการใช้โมโน โพลีเอทิลีนฟิล์มร่วมกับสารโพลีเอทิลีนคลอไรด์ในการผลิตลำไยนอกฤดูของเกษตรกรในตำบลบ้านตาล อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 45.74 มีประสบการณ์ในการผลิตลำไยนอกฤดูอยู่ระหว่าง 5 - 6 ปี

ลักษณะการถือครองที่ดิน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 98.0 มีการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุษงา จินดาวานิชสกุล (2561, น. 63) พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดู ร้อยละ 83.2 มีพื้นที่ถือครองในการปลูกลำไยเป็นของตนเอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในพื้นที่อำเภอฮอดแต่ก่อนมีการจัดสรรพื้นที่การเกษตรให้กับเกษตรกรทั่วบริเวณ เพื่อใช้ในการทำมาหากิน ซึ่งทำให้ในปัจจุบันเกษตรกรเกือบทั่วบริเวณมีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง

จำนวนแรงงานครัวเรือน พบว่า เกษตรกรมีจำนวนแรงงานครัวเรือนเฉลี่ย 2.18 คน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุษงา จินดาวานิชสกุล (2561, น. 62) พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดู ร้อยละ 63.2 มีแรงงาน 1-2 คน และจันทร์เพ็ญ จำวงศ์ (2558, น. 51) ศึกษาการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกรอำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 65.8 มีแรงงานด้านการเกษตรรวม 2 คน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในพื้นที่อำเภอฮอดมีอาชีพหลักคือการทำเกษตร และมีช่วงการผลิตเดียวกันทำให้เกิดปัญหาขาดแคลนแรงงาน อีกทั้งลูกหลานคนรุ่นใหม่หันไปทำงานในเมืองมากกว่าทำการเกษตร จึงทำให้มีแรงงานในครัวเรือนแค่ 2 คน

ขนาดของพื้นที่ปลูกลำไยทั้งหมด พบว่า เกษตรกรมีขนาดของพื้นที่ปลูกลำไยเฉลี่ย 11.81 ไร่ ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของบุษงา จินดาวานิชสกุล (2561, น. 63) พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดู ร้อยละ 41 มีพื้นที่ปลูกลำไย 1-5 ไร่ และฤทธิ์ ตาลี (2559, น. 51) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 50.35 มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมด 11-15 ไร่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ หากผลิตในพื้นที่น้อยจะทำให้ง่ายต่อการดูแลรักษา และสามารถควบคุมคุณภาพให้ตรงตามความต้องการของตลาดได้

รายได้รวมในภาคการเกษตรปีที่ผ่านมา พบว่า เกษตรกรมีรายได้ในภาคการเกษตรเฉลี่ย 195,732 บาท ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร ราคาผลผลิตที่ขายได้จะมีราคาที่สูงกว่าลำไยในฤดู และการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูในอำเภอฮอดจะเน้นจำหน่ายในตลาดต่างประเทศ และกำหนดให้ผลผลิตออกช่วงเทศกาลตรุษจีน จึงทำให้ได้ราคาสูง เกษตรกรจึงมีรายได้ค่อนข้างเยอะในแต่ละปี ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของฤทธิ์ ตาลี

(2559, น. 54) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 30.14 มีรายได้ทั้งหมดอยู่ระหว่าง 200,001 - 250,000 บาท/ปี

หนี้สินรวมของครัวเรือน พบว่า เกษตรกรมีหนี้สินเฉลี่ย 368,333.33 บาท ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเกษตรกรไม่ตระหนักถึงการลดต้นทุนในการผลิต ทำให้มีการกู้ยืมเงินเพื่อใช้ในการลงทุนทุกปี ประกอบกับปัจจัยการผลิตมีราคาสูง ดังนั้นเกษตรกรจึงต้องดิ้นรนในการประกอบอาชีพรองอื่นๆ เช่น รับจ้างทั่วไป ค้าขาย การทำธุรกิจส่วนตัว เป็นต้น เพื่อให้มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และเกษตรกรต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการจำหน่ายตามสถานการณ์ อาทิเช่น เมื่อราคาผลผลิตตกต่ำ ควรนำผลผลิตมาแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าก่อให้เกิดรายได้เพิ่มมากขึ้น

แหล่งเงินทุน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 67.3 มีแหล่งเงินทุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรฯ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าธนาคารเพื่อการเกษตรฯ เป็นแหล่งเงินทุนที่เกษตรกรสามารถเข้าถึงได้ง่ายกว่าที่อื่น ๆ และเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่มีการรวมกลุ่มที่เข้มแข็ง จึงทำให้ได้รับการสนับสนุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรฯอย่างต่อเนื่อง ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุนหา จินดาวานิชสกุล (2561, น. 65) พบว่า เกษตรกรที่ผลิตลำไยนอกฤดู ร้อยละ 42.1 ใช้แหล่งเงินทุนการผลิตจาก ธ.ก.ส. และพ่อค้าคนกลาง (ล้ง)

2.2 ความรู้ แหล่งความรู้ และความคิดเห็นของเกษตรกร ในการผลิตลำไยคุณภาพ

นอกฤดู

2.2.1 ความรู้ของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู พบว่า เกษตรกรร้อยละ 58.7 มีความรู้ในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ลำไย อำเภอดอยเต่า มีอาชีพหลักคือการผลิตลำไยนอกฤดู ที่ส่งต่อกันมารุ่นสู่รุ่น จึงทำให้เกษตรกรเกิดความชำนาญ และมีความรู้ในด้านการผลิตค่อนข้างมาก ส่วนข้อคำถามที่เกษตรกรตอบผิดมากที่สุด ได้แก่ การเก็บเกี่ยวควรทำด้วยความระมัดระวัง เช่น ใช้กรรไกรที่คมและสะอาด ตัดข้อผลจากต้น ระวังไม่ให้ผลช้ำ เป็นต้น การใช้สารกำจัดศัตรูพืชสามารถใช้เมื่อไหร่ก็ได้ ตามความต้องการของเกษตรกร (เฉลี่ย คือ ใช้เมื่อเจอศัตรูพืชระบาดระดับเศรษฐกิจ) และการตัดแต่งข้อผลต้องเก็บผลไว้ไม่เกิน 100 ผลต่อข้อ (เฉลี่ย คือ ประมาณ 50 ผลต่อข้อ) ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรยังขาดองค์ความรู้ ขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการเก็บเกี่ยวที่ถูกต้อง ตลอดจนการใช้สารเคมีให้ถูกต้องและเหมาะสมกับการระบาดในช่วงของการผลิต รวมถึงด้านการตัดแต่งข้อผลจะเห็นว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่เล็งเห็นความสำคัญ อาจเป็นเพราะเกษตรกรยังไม่กล้าเสี่ยง เพราะคิดว่าเป็นวิธีที่ยั่งยืน สิ้นเปลืองเวลา และค่าใช้จ่าย อีกทั้งเกิดความเสียหายผลผลิตที่ต้องตัดทิ้ง

2.2.2 แหล่งความรู้ ของเกษตรกร ในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูจากทั้งที่เป็นสื่อบุคคล สื่อกลุ่ม

สื่อมวลชน และสื่อออนไลน์ โดยพิจารณาแหล่งความรู้แต่ละประเภท พบว่า ได้รับความรู้จากสื่อกลุ่มมากที่สุด ได้แก่ การฝึกอบรม การประชุม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การศึกษาดูงาน การสัมมนา และการจัดนิทรรศการ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำนักงานเกษตรอำเภอคอยแต่มีจัดการอบรมถ่ายทอดความรู้ มีการประชุม และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตลอดจนมีการศึกษาดูงานที่เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูให้แก่เกษตรกรทุกปี

2.2.3 ความคิดเห็นของเกษตรกร ในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู พบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูในระดับมากที่สุด ได้แก่ การผลิตลำไยคุณภาพทำให้มีการใช้น้ำอย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นการประหยัดน้ำ การให้น้ำลำไยอย่างสม่ำเสมอในการผลิตลำไยคุณภาพทำให้ผลผลิตไม่แตกเสียหาย ผลผลิตในการทำลำไยคุณภาพที่ได้รับ GAP ทำให้เป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ การผลิตลำไยคุณภาพที่ได้รับมาตรฐาน GAP ทำให้ผลผลิตเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู ไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งเพียงอย่างเดียวแต่ขึ้นอยู่กับหลายๆ ปัจจัยร่วมกัน ซึ่งน้ำถือเป็นปัจจัยหลักที่ใช้ในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู ตลอดจนการได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP จะเป็นการสร้างมูลค่าสินค้า และเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับตลาดและผู้บริโภคได้

2.3 การใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร

2.3.1 ความเห็นด้วยต่อการใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดเกือบทุกประเด็น แต่มีบางประเด็นที่มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการตัดแต่งช่อผล อาจเป็นเพราะเกษตรกรยังไม่ถึงเห็นถึงความสำคัญ และส่วนใหญ่ยังไม่กล้าเสี่ยง เพราะคิดว่าเป็นวิธีที่ยุ่งยาก สิ้นเปลืองเวลา มีค่าใช้จ่ายสูง และเสียดายผลผลิตที่ตัดทิ้ง เพราะเกษตรกรจะเน้นปริมาณมากกว่าคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับนิภาพร วงศ์สะอาด (2556, น.71) ศึกษาการปฏิบัติตามระบบการจัดการคุณภาพการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับลำไยของเกษตรกร อำเภอสามเงา จังหวัดตาก พบว่า เกษตรกรไม่นิยมตัดแต่งช่อผล ทั้งนี้สำนักงานเกษตรอำเภอคอยแต่ได้มีการส่งเสริมให้ความรู้แก่เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยในเรื่องการตัดแต่งช่อผล เพราะถือเป็นขั้นตอนสำคัญอีกขั้นตอนหนึ่งในการเพิ่มคุณภาพของผลผลิตลำไยนอกฤดู และทำให้ผลผลิตลำไยได้มาตรฐานตรงตามความต้องการของท้องตลาด

2.3.2 การใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร เกษตรกรส่วนใหญ่มีการปฏิบัติที่สอดคล้องกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูเกือบทุกประเด็น แต่จะมีประเด็นที่มีการปฏิบัติน้อย ได้แก่ การเก็บตัวอย่างดิน และการตัดแต่งช่อผล อาจเป็นเพราะเกษตรกรไม่นิยมเก็บตัวอย่างดิน ไปวิเคราะห์ เพราะคิดว่ายังไม่มีความสำคัญ และเสียเวลา ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้ในการเก็บตัวอย่างดิน ไปวิเคราะห์ ซึ่งทางสำนักงานเกษตรอำเภอคอยแต่ได้มี

การบูรณาการร่วมกับสถานีพัฒนาที่ดินเชียงใหม่ ในการให้ความรู้ในเรื่องการเก็บตัวอย่างดิน และประโยชน์ที่ได้จากการวิเคราะห์ดิน ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าหากเกษตรกรได้รับความรู้ในประเด็นนี้แล้วจะทำให้มีการนำไปปฏิบัติตามมากขึ้น

2.4 การจัดการโซ่อุปทานการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู และจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส

อุปสรรค

2.4.1 การจัดการโซ่อุปทานการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู

1) การจัดการระดับต้นน้ำ : การเตรียมต้นก่อนการผลิตลำไย พบว่า มีขั้นตอนดังนี้ 1) การตัดแต่งกิ่งหลังการเก็บเกี่ยว จะแบ่งออกเป็น 2 แบบ ได้แก่ การตัดแต่งกิ่งแบบผ่าซีกหยาบ และการตัดแต่งกิ่งแบบธรรมดาทั่วไป 2) การบำรุงดูแลรักษาก่อนการราดสารโพแทสเซียมคลอไรด์ โดยใส่ปุ๋ยทางดิน และใส่ปุ๋ยทางใบ พ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช ประมาณ 2 - 3 ครั้งต่อเดือน สำหรับการให้น้ำสามารถให้ได้ 2 ระบบ ได้แก่ ระบบสปริงเกอร์ และการให้น้ำระบบท่อ 3) การราดสารโพแทสเซียมคลอไรด์ ทำได้ 2 วิธี ได้แก่ ทางดิน สามารถทำได้ทั้งการหว่านและการพ่นลงดิน และการพ่นใบ จะพ่น 2 ครั้ง ทั้งนี้แต่ละขั้นตอนเกษตรกรจะมีการบริหารจัดการแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับสภาพความเหมาะสมของพื้นที่ เช่น การตัดแต่งกิ่งเกษตรกรบางรายจะมีการตัดแต่งกิ่งแบบผ่าซีกหยาบ หรือบางรายจะตัดแต่งกิ่งแบบธรรมดาทั่วไป อาจจะเป็นเพราะลักษณะของต้นลำไยของเกษตรกรแตกต่างกันหรือในด้านของการให้น้ำบางพื้นที่อาจไม่เหมาะสมกับระบบสปริงเกอร์ เป็นต้น

2) การจัดการระดับกลางน้ำ : การดูแลหลังการราดสารโพแทสเซียมคลอไรด์ พบว่า ทำการเปิดตาดอกรอบแรก หลังการราดสารโพแทสเซียมคลอไรด์ โดยเว้นระยะห่าง 7 วัน ในการเปิดตาดอกรอบที่สอง และเว้นระยะห่างอีก 7 วัน เพื่อเปิดตาดอกรอบที่สาม ในการเปิดตาดอกเกษตรกรบางรายทำการเปิดตาดอกสองครั้ง หรือสามครั้ง และมีการพ่นฮอร์โมนบำรุงตามช่วงของการผลิต โดยในการพ่นฮอร์โมนจะทำควบคู่กับการให้น้ำเสมอ ในการดูแลหลังการราดสารฯ ไม่ว่าจะเป็นการเปิดตาดอก การพ่นฮอร์โมน การให้ปุ๋ย การให้น้ำ ตลอดจนการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช จะขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการของเกษตรกร อาจเพราะบางพื้นที่พบการระบาดของศัตรูพืชที่แตกต่างกัน จึงทำให้เกษตรกรเลือกการบริหารจัดการตามความเหมาะสม ซึ่งการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูไม่มีขั้นตอนที่ตายตัว การบริหารจัดการแต่ละช่วง แต่ละครั้งจะขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ดิน ฟ้า อากาศ ของพื้นที่นั้นๆ

3) การจัดการระดับปลายน้ำ : การเก็บเกี่ยว การจำหน่าย และการแปรรูป พบว่า มีการเก็บเกี่ยวและจำหน่ายแบบตะกร้าขาว ตะกร้าชมพู ตะกร้าโคลงเคลง หรือมัดปึก

การร่อนรัง ซึ่งวิธีการเก็บเกี่ยวและการจำหน่ายนั้นจะขึ้นอยู่กับตลาดรับซื้อและราคาในช่วงเวลานั้นๆ เช่น หากราคาดี ผลผลิตสวยตามความต้องการของตลาด เกษตรกรก็จะเลือกขายแบบตะกร้าขาว เพราะสามารถกำหนดราคาได้เอง ไม่โดนกดราคาจากพ่อค้าคนกลางมากนัก

การแปรรูป เนื่องจากผลผลิตลำไยในอำเภอคอยเต่าเป็นลำไยคุณภาพนอกฤดู ส่วนใหญ่จึงเป็นการขายเหมาสวนให้กับนายหน้า ทำให้ไม่มีผลผลิตที่จะนำมาแปรรูป ประกอบกับที่ผ่านมายังไม่เกิดการรวมกลุ่มเครือข่ายผู้ปลูกลำไยในพื้นที่ เกษตรกรจึงไม่มีองค์ความรู้ และรัฐไม่ได้สนับสนุนงานปลายทางเท่าที่ควร การแปรรูปลำไยในพื้นที่อำเภอคอยเต่าจึงไม่เกิดขึ้น ในปี 2564 กลุ่มแปลงใหญ่ลำไยในพื้นที่อำเภอคอยเต่าจำนวนทั้งหมด 3 แปลง ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ ในการรวมกลุ่มเพื่อจัดทำโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่ และเชื่อมโยงตลาด โดยแต่ละแปลงมีแผนในการแปรรูปลำไย เป็นลำไยอบแห้งทั้งเปลือก ลำไยอบแห้งสีทอง น้ำลำไย และอื่นๆ

2.4.2 จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู

1) จุดแข็ง ได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP รองลงมา ผลผลิตลำไยมีคุณภาพ และผลผลิตลำไยนอกฤดูมีราคาสูงกว่าผลผลิตลำไยในฤดู อาจเป็นเพราะสมาชิกแปลงใหญ่ทั้งหมด 150 ราย ได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP จากกรมวิชาการเกษตรทุกแปลง ผลผลิตลำไยนอกฤดูที่ได้จึงมีความปลอดภัย ตรงตามความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ ราคาจึงสูงกว่าการผลิตลำไยคุณภาพในฤดู

2) จุดอ่อน ขาดแคลนแรงงานในภาคการผลิต อาจเพราะแรงงานมีราคาค่อนข้างสูง ประกอบกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูในพื้นที่อำเภอคอยเต่ามีการผลิตในช่วงเวลาเดียวกัน แรงงานส่วนใหญ่มาจากแรงงานในครัวเรือน จึงทำให้แรงงานในภาคการผลิตมีไม่เพียงพอ น้ำไม่เพียงพอในฤดูแล้ง เนื่องจากการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู น้ำถือเป็นปัจจัยหลักในด้านการผลิต และในพื้นที่อำเภอคอยเต่าในช่วงฤดูแล้งก็แล้งจัด จึงทำให้ขาดแคลนน้ำในฤดูการผลิต

เกษตรกรขาดองค์ความรู้ด้านการแปรรูป อาจเป็นเพราะยังไม่ค่อยมีหน่วยงานเข้ามาสนับสนุนองค์ความรู้ในด้านการแปรรูปมากนัก ประกอบกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูในพื้นที่อำเภอคอยเต่า เน้นการขายผลสดเป็นหลัก เกษตรกรจึงไม่ค่อยได้แปรรูปผลผลิตเท่าที่ควร

3) โอกาส สภาพพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู อาจเป็นเพราะพื้นที่ปลูกลำไยในอำเภอคอยเต่า ส่วนใหญ่อยู่ในเขตเหมาะสมมาก (S1) เขตเหมาะสมปานกลาง (S2) และเขตเหมาะสมน้อย (S3)

ได้รับการสนับสนุนจากทางภาครัฐ (ด้านการรวมกลุ่ม) อาจเพราะเกษตรกรในอำเภอคอยเต่า แต่ก่อนเน้นการผลิตแบบรายเดี่ยวเป็นส่วนใหญ่ แต่ในปัจจุบันกรมส่งเสริมการเกษตร โดยสำนักงานเกษตรอำเภอคอยเต่า ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการรวมกลุ่มในการผลิต ตลอดจนการจำหน่าย จึงได้มีการส่งเสริมการรวมกลุ่มขึ้น โดยให้เกษตรกรรวมกลุ่มตามหลักเกณฑ์เพื่อตั้งเป็นกลุ่มแปลงใหญ่ลำไย และยังได้รับการสนับสนุนจากทั้งหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนอย่างต่อเนื่อง

4) อุปสรรค ปัจจัยการผลิตราคาสูง ราคาผลผลิตมีความไม่แน่นอน อาจเกิดจากสภาพเศรษฐกิจที่ย่ำแย่ และสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ส่งผลทำให้มีปัญหาในด้านของการนำเข้า การขนส่ง ตลอดจนปัจจัยการผลิตบางชนิดต้องมีการขออนุญาตใช้และจำหน่าย เกษตรกรต้องปรับเปลี่ยนการใช้ปัจจัยการผลิต เช่น มีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์มากขึ้น ลดการใช้สารเคมีโดยการใช้สารชีวภัณฑ์ และใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินก็เป็นการช่วยลดต้นทุนในการผลิตได้

ไม่มีตลาดกลางในการรองรับผลผลิต อาจเพราะเกษตรกรส่วนใหญ่จะขายผลผลิตผ่านพ่อค้าคนกลาง ทำให้เกษตรกรอาจคิดว่าการมีหรือไม่มีตลาดกลางก็มีค่าเท่ากัน แต่เมื่อประสบกับปัญหาผลผลิตล้นตลาด ตลาดกลางถือว่าเป็นแหล่งที่ช่วยเหลือเกษตรกรในการกระจายสินค้าไปยังภูมิภาค หรือประเทศอื่นๆ ได้

2.5 ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร

2.5.1 ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า เกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูมากที่สุด ได้แก่ ด้านราคาและการตลาด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จันทร์เพ็ญจำวงศ์ (2558, น. 100) พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในภาพรวมระดับมาก คือ ราคาผลผลิตเปลี่ยนแปลงไม่แน่นอน ราคาขึ้นอยู่กับข้อกำหนดของพ่อค้า ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะในช่วงปี 2563 ถึงปัจจุบันได้รับผลกระทบจากโรคระบาดไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งทำให้ไม่สามารถจำหน่ายผลผลิตไปยังตลาดต่างประเทศได้ ส่งผลให้ผลผลิตมีปริมาณมากและราคาตกต่ำ ตลอดจนเกษตรกรถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง ดังนั้นเกษตรกรควรมีการตัดแต่งช่อผลเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ และควรนำผลผลิตมาแปรรูปให้มากขึ้นเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า ในด้านของต้นทุนการผลิตสูง โดยเฉพาะปุ๋ยและสารเคมี เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการวิเคราะห์ดิน และไม่มีการสำรวจสถานการณ์การระบาดของศัตรูพืช ส่งผลทำให้มีการใช้ปุ๋ยและสารเคมีในปริมาณที่มากเกินไปเกินความจำเป็น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เกษตรกรต้องปรับเปลี่ยนวิธีปฏิบัติใหม่ ควรมีการวิเคราะห์ดินและใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน มีการสำรวจการระบาดของศัตรูพืชก่อนการใช้สารเคมี เพราะทำให้สามารถลดต้นทุนในการผลิตได้

2.5.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร พบว่า โดยภาพรวมระดับความเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูมากที่สุด ได้แก่ ด้านราคาและการตลาด โดยจัดหาช่องทางในการจัดจำหน่ายผลผลิตลำไยทั้งผลสดและลำไยอบแห้งให้หลากหลายช่องทาง รัฐบาลต้องขยายตลาดลำไยในต่างประเทศให้มากขึ้น โดยรัฐทำหน้าที่เป็นผู้ประสานระหว่างตัวแทนผู้สั่งซื้อจากต่างประเทศกับองค์กรเกษตรกร และรวมกลุ่มเพื่อรวบรวมผลผลิตในการจำหน่าย เพื่อต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลางได้ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าหน่วยงานภาครัฐควรเข้ามามีบทบาทให้มากขึ้น โดยเฉพาะมีการจัดตลาดกลางให้เป็นที่พบปะระหว่างเกษตรกรกับผู้ประกอบการ จะช่วยแก้ไขปัญหของเกษตรกรได้ หากมีตลาดกลาง มีการจับมือกันระหว่างผู้ซื้อ-ผู้ขาย เกษตรกรจะมีตลาดที่แน่นอนมากขึ้น เนื่องจากในพื้นที่อำเภอคอยเต่าไม่มีตลาดกลางที่รับซื้อผลผลิตโดยตรง ส่วนใหญ่จะขายผลผลิตผ่านพ่อค้าคนกลาง ซึ่งทำให้เกษตรกรถูกกดราคา ทั้งนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาส่งเสริมทำความเข้าใจ และสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการรวมกลุ่ม ตลอดจนการบริหารจัดการกลุ่มด้วย เพื่อให้เกษตรกรสามารถสร้างอำนาจในการต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลาง หรือผู้ประกอบการได้

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

3.1.1 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกรแปลงใหญ่

1) จากผลการวิจัย พบว่า ระดับความรู้ของเกษตรกร อยู่ในระดับมาก โดยได้รับความรู้จากสื่อกลุ่ม มากที่สุด ได้แก่ การฝึกอบรม การประชุม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ฯลฯ ดังนั้นเกษตรกรแปลงใหญ่ควรมีการเพิ่มพูนแหล่งความรู้จากสื่อต่างๆ ให้มากขึ้น เช่น สื่อออนไลน์ เนื่องจากในปัจจุบันมีการติดต่อสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์ทั้งเฟซบุ๊ก ไลน์ ยูทูป เว็บไซต์ต่างๆ เป็นต้น ซึ่งถือเป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารที่สะดวกและรวดเร็ว

2) จากผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของเกษตรกรด้านการใช้สารชีวภัณฑ์ในการผลิตลำไยคุณภาพทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายด้านสารเคมี ดังนั้นเกษตรกรควรลดต้นทุนในการผลิตโดยการลดการใช้สารเคมีที่ไม่จำเป็นบางตัว และหันมาใช้สารชีวภัณฑ์มากขึ้น อีกทั้งยังช่วยรักษาสภาพแวดล้อม มีความปลอดภัยต่อตนเองและผู้บริโภค

3) จากผลการวิจัย พบว่า ความเห็นด้วยต่อการใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกรด้านการตัดแต่งช่อผลอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นเกษตรกรควรศึกษาและทดลองปฏิบัติการตัดแต่งช่อผล ตลอดจนนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาปรับประยุกต์ใช้ในแปลงตนเอง เพื่อเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้น ซึ่งถือเป็นการเรียนรู้ทดลองจากการปฏิบัติจริงในแปลง โดยศึกษาข้อมูลจากแหล่งความรู้ต่างๆ

4) จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรยังประสบปัญหาในด้านของราคาและการตลาด ดังนั้น เกษตรกรควรเน้นการรวมกลุ่มให้มีความเข้มแข็ง เพื่อให้มีอำนาจในการต่อรองด้านราคา และเพื่อให้เกิดความมั่นคงในด้านของตลาด

3.1.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

1) จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ไม่ค่อยยอมรับเทคโนโลยีใหม่ๆ การเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ยังไม่มาก ดังนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรหาแนวทางการส่งเสริมที่ตรงตามความต้องการของเกษตรกร เน้นให้เกษตรกรเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

2) จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีการใช้สารชีวภัณฑ์ค่อนข้างน้อย ซึ่งการใช้สารชีวภัณฑ์เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ช่วยในการลดต้นทุนการผลิต ดังนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต้องจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรเกิดความรู้ความเข้าใจ เห็นถึงประโยชน์ในด้านต่างๆ ตลอดจนประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม

3) จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านปัจจัยการผลิตมีราคาสูง ขาดแคลนแรงงานในภาคการผลิต ดังนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรส่งเสริมให้เกษตรกรลดต้นทุนในการผลิตให้ได้มากที่สุด เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การใช้สารชีวภัณฑ์ และควรจัดอบรมให้ความรู้แก่แรงงานในภาคการผลิต เพื่อให้แรงงานในพื้นที่ที่มีความชำนาญ ลดการพึ่งพาแรงงานจากนอกพื้นที่

3.1.3 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรยังขาดองค์ความรู้ในด้านของการวิเคราะห์ดิน การใช้สารชีวภัณฑ์ การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน และการแปรรูปผลผลิต ดังนั้น ควรมีการบูรณาการกับหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง เช่น สถานีพัฒนาที่ดิน กรมวิชาการเกษตร ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช อาจารย์มหาวิทยาลัย ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่ประสบความสำเร็จในด้านการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ในหลายๆด้าน

2) จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรประสบปัญหาในด้านของราคาและการตลาด ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมและให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการ

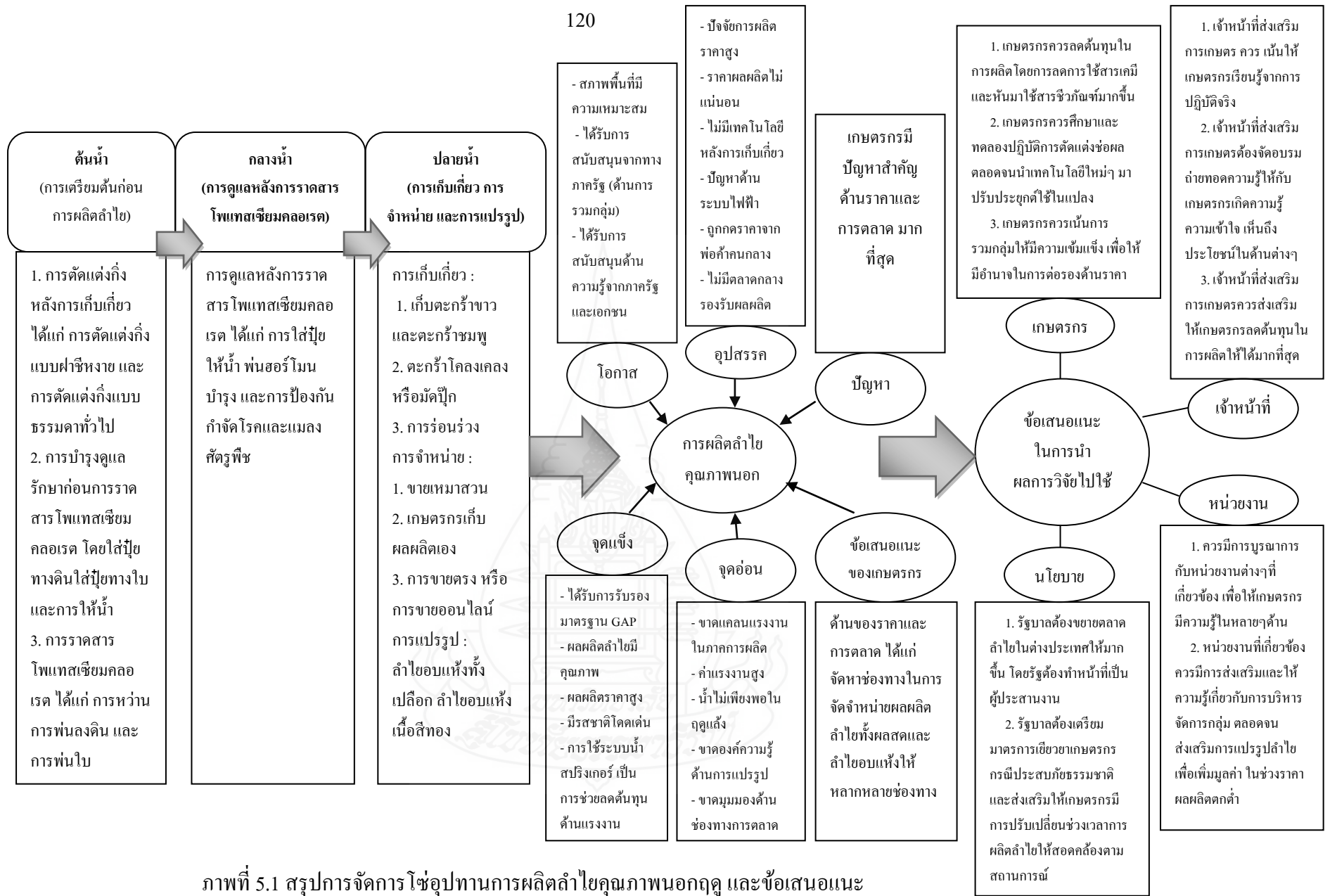
กลุ่ม เพื่อให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง มีอำนาจในการต่อรองด้านราคา ตลอดจนส่งเสริมการแปรรูปลำไย เพื่อเพิ่มมูลค่า ในช่วงราคาผลผลิตตกต่ำ

3.1.4 ข้อเสนอแนะนโยบาย

1) จากการวิจัยพบว่า ช่องทางการตลาดของลำไยในต่างประเทศมีน้อย ดังนั้น รัฐบาลต้องขยายตลาดลำไยในต่างประเทศให้มากขึ้น โดยรัฐต้องทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน ระหว่างตัวแทนผู้สั่งซื้อจากต่างประเทศกับองค์กรเกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกร

2) จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรประสบปัญหาภัยธรรมชาติ เช่น วอดภัย, ภัยแล้ง, อุทกภัย ฯลฯ และยังได้รับผลกระทบจากโรคระบาดไวรัสโคโรนา 2019 ดังนั้นรัฐบาลต้องเตรียมมาตรการเยียวยาเกษตรกรกรณีประสบภัยธรรมชาติ และส่งเสริมให้เกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนช่วงเวลาการผลิตลำไยให้สอดคล้องตามสถานการณ์

ภาพที่ 5.1 สรุปการจัดการโซ่อุปทานการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู และข้อเสนอแนะ

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษาด้านการตลาด เพื่อรองรับผลผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูในอนาคตให้มีความมั่นคงและยั่งยืน

3.2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มแปลงใหญ่ เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการบริหารจัดการกลุ่มให้เกิดความสำเร็จ

3.2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตลำไยนอกฤดูให้ได้คุณภาพและเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ

3.2.4 ควรทำวิจัยเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ เพื่อเป็นแนวทางและเป็นต้นแบบในการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ ธีระพงษ์. (2561). “นโยบายเกษตรแปลงใหญ่กับบริบทของภาคเกษตรไทยในปัจจุบัน” ใน *เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติ สาขาเศรษฐศาสตร์ ประจำปี 2560* (น. 49). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2557). *ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร*. กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2559). *ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่*. กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กรมวิชาการเกษตร. (2563). การผลิตลำไย. สืบค้นจาก <https://www.doa.go.th/hort/wp-content/uploads/2020/01>
- กลุ่มงานปกครองอำเภอคอยเต่า.(2561). *แผนพัฒนาอำเภอคอยเต่า ปี 2561 – 2565 (ฉบับทบทวน ปี 2563)*. กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.
- กิตติภูมิ ปินตาแจ่ม. (2560). *การจัดการการผลิตลำไยในและนอกฤดูโดยเกษตรกรในตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจเกษตร). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่
- คณาธิป คำวัง .(2553). *ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตลำไยนอกฤดูของเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่* (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์)) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่
- จันทร์เพ็ญ จำวงศ์. (2558). *การผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกรอำเภอคอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี
- ชุตินเดช วิศาลกิตติ. (2555). *การจัดการห่วงโซ่อุปทานของสินค้า ผักปลอดภัยในเขตอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม*. (บัณฑิตวิทยาลัย). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- เชิดพงษ์ จีระจิตต์. (2561). “การใช้การสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร”. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารและการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร* (หน่วยที่ 10 หน้า 1-51). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ชนัดท์ ศรีวิเศษ. (2558). *การจัดการห่วงโซ่อุปทานข้าวในรูปแบบนาแปลงใหญ่ของเกษตรกรอำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์

- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาชิราช, นนทบุรี
- ดำรงค์ จินะกาศ. (2018). *การเตรียมต้นก่อนรูดสารโพแทสเซียมคลอไรด์ เพื่อผลิตลำไยนอกฤดู*.
 ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอ
 แม่ทา. สืบค้นจาก www.kasetkaoklai.com
- ทวีศักดิ์ ชัยเรืองยศ. (2562). เทคโนโลยี เกษตร : การผลิตลำไยนอกฤดู. เทคโนโลยีชาวบ้าน, สืบค้น
 จาก https://www.technologychaoban.com/agricultural-technology/article_3693.
- ธีรวรรณ วัจโน. (2556). *ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร
 ภายใต้โครงการนำร่องเขตส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพ จังหวัดเชียงใหม่*
 (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต) สาขาวิชาธุรกิจเกษตร บัณฑิต
 วิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่
- นงคราญ มณีวรรณ. (2558). *สภาพทรัพยากรดินและที่ดินของประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร :
 ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- นันทา บุรณะชนิง. (2543). “การวางแผนงานส่งเสริมการเกษตรเพื่อพัฒนา” ใน *ประมวลสาระชุด
 วิชาส่งเสริมการเกษตรพัฒนา* (หน่วยที่ 6). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาชิราช
- บุหงา จินดาวานิชสกุล. (2561). *แนวทางการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ในการผลิตลำไยนอกฤดู
 จังหวัดสระแก้ว* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาชิราช, กรุงเทพฯ.
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. (2563). “การจัดการความรู้ในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร”. ใน
ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา (หน่วยที่ 14). นนทบุรี
 : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาชิราช.
- พัฒนา สุขประเสริฐ. (2557). *รูปแบบในการส่งเสริมการเกษตร. “ศาสตร์เพื่อการพัฒนา
 การเกษตร” ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร คณะเกษตร
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์บางเขน, กรุงเทพฯ.*
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. *ความหมายของความรู้*. สืบค้นจาก
<http://km070.blogspot.com/2013/07/blog-post.html>
- พลสรานู สราญรมย์. (2563). “รูปแบบและแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร” ใน
ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา (หน่วยที่ 7). นนทบุรี :
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาชิราช.
- พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์. (2563). “แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร”. ใน
ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา (หน่วยที่ 4). นนทบุรี :

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

พิชัย สมบูรณ์วงศ์. (2560). การผลิตลำไยนอกฤดู. *องค์ความรู้การเกษตร*, สืบค้นจาก

<https://researchex.mju.ac.th/agikl/index.php/knowledge/25-fruit/84-longang>

ไพบูรณ์ ทะเชนทรพรรค. (2561). “การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ”.

ใน*ประมวลสาระชุดวิชาวิทยานิพนธ์* ชั้น 2 (หน่วยที่ 6 หน้า 1-58). นนทบุรี :

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

พิสิทธิ์ อุดชาชน, ฉัตรชัย ศรีแก้ว, คำหล้า ทามะวง, และบุษบาวรรณ โพธิ์ศรี. (2558). *ความคิดเห็น*

ของประชาชนต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริการของเทศบาล ตำบลบ้านฝาง

อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น (งานวิจัยรัฐศาสตรบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542). *ความหมายของความคิดเห็น*. สืบค้น

จาก <https://www.intrend.co/> ความหมายของความคิดเห็น

มานัส ปันหล้า. (2012). *ความหมายของความรู้*. สืบค้นจาก

<https://www.gotoknow.org/posts/396638>.

ขงยุทธ พงศ์ศิริพันธ์. (2554). “ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการห่วงโซ่อุปทาน” ใน*เอกสารการ*

สอนชุดวิชาการจัดการช่องทางการตลาดและห่วงโซ่อุปทาน ((92473) สาขาวิชา

วิทยาการจัดการ) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.

ยุวธิดา ปันปิ่น. (2558). *การวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ในห่วงโซ่อุปทานลำไยแปรรูป*

(วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต) บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่

ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง . (2563). *การปรับปรุงข้อมูลเกษตรกร.กรมส่งเสริม*

การเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.สืบค้นจาก <http://farmer.doae.go.th/>

รัฐเกียรติ โพธิ์วางกูร .(2555). *ศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยต่อมาตรการแก้ไข*

ปัญหาลำไยในจังหวัดลำพูน (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (ไม่ได้

ตีพิมพ์)). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่

รภัส มัชฌิมานนท์. (2551). *การวิเคราะห์การจัดการห่วงโซ่อุปทานของผู้ประกอบการลำไยสดด้วยการ*

วิเคราะห์สายธารคุณค่าในจังหวัดเชียงใหม่ และลำพูน (วิทยานิพนธ์ปริญญา

วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมอุตสาหกรรม บัณฑิตวิทยาลัย)

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่

ฤทธิ์ ตาลี. (2559). *การใช้โมโน โทแทสเทียมฟอสเฟตร่วมกับสาร โทแทสเทียมคลอไรด์ในการผลิต*

ลำไยนอกฤดูของเกษตรกรใน ตำบลบ้านตาล อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่

(วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิต
วิทยาลัย) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2563). *ความรู้*. สืบค้นจาก <https://th.wikipedia.org/ความรู้>.

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2563). *ความหมายของทฤษฎี*. สืบค้นจาก

<https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%>.

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2563). *การวิเคราะห์swot*. สืบค้นจาก <https://th.wikipedia.org/wiki/>

วิทยา สุหฤทธดำรง. (2546). *โลจิสติกส์และการจัดการโซ่อุปทาน*, ซีเอ็ดยูเคชั่น, กรุงเทพฯ, หน้า 20-89

วิชัย ไชยมิ. (2552). *การจัดการโซ่อุปทานและดำเนินงาน*. นนทบุรี : ทีพีไอเอ็ม 2009.

วิริยะ คล้ายแดง. (2561). *เกษตรแปลงใหญ่*. สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

ศูนย์วิจัยและพัฒนาลำไย. (2559). *การดูแลรักษาลำไยที่ยังไม่ให้ผล*. สืบค้นจาก

<http://www.longancenter.mju.ac.th>

ศิริกร กลิ่นกล้า, (ม.ป.ป.) *คู่มือการจัดทำห่วงโซ่อุปทานสินค้าเกษตรของสหกรณ์* (ฉบับผู้บริหาร).

กรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สิริพร บุญนันท์. (2539). *ความคิดเห็นต่อการฝึกอบรมของข้าราชการกรมสรรพสามิต*.

(ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม)

คณะพัฒนาสังคม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สาธิต พะเนียนทอง. (2548). *Supply Chain Strategy การจัดการโซ่อุปทานเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ :

ซีเอ็ด ยูเคชั่น.

สำนักงานการเกษตรต่างประเทศ. (2563). *สินค้าลำไยและผลิตภัณฑ์*. กระทรวงการต่างประเทศ.

สืบค้นจาก <https://api.dtm.go.th/files/v3/614426c0ef4140f58030092f/download>

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2563). *เนื้อที่ยืนต้น เนื้อที่ให้ผล ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ราย*

อำเภอ ปี 2563. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. สืบค้นจาก <https://www.oae.go.th/view/1/>

[ดาราจแสดงรายละเอียดลำไย /TH-TH](https://www.oae.go.th/view/1/)

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2563). *ลำไยจากตลาดส่งออกถึงตลาดภายในประเทศ*. สืบค้นจาก

<https://thecitizen.plus/node/30041>

สำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้. (2560). *การปฏิบัติดูแลลำไยหลังจาก*

การเก็บเกี่ยวผลผลิต. สืบค้นจาก

<https://research.mju.ac.th/agikl/index.php/knowledge/25-fruit/63-fruit-harvest>

สำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 6 จังหวัดเชียงใหม่. *การผลิตลำไยคุณภาพ*. สืบค้นจาก

<http://www.ndoae.doae.go.th/article2010/longan/longan2010.html>

สำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดิน. (2548). *มหัศจรรย์พันธุ์ดิน*. กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรุงเทพฯ. สืบค้นจาก

http://oss101.ldd.go.th/web_thaisoils/62_soilgroup/main_62soilgroup.htm

อุกฤษฏ์ ทรงชัยสงวน. (2543). *ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการ โครงการพัฒนาสถานีตำรวจเพื่อประชาชนของสถานีตำรวจภูธรอำเภอ* (รายงานการศึกษา ค้นคว้าอิสระ ปริญญาโทบัณฑิต ไม่ได้ดีพิมพ์). มหาวิทยาลัยขอนแก่น,ขอนแก่น

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สืบราชสันตติวงศ์

ภาคผนวก ก

แบบประเมินความเที่ยงตรง (IOC)

**ตารางสรุปผลวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อแบบสอบถามโครงการวิจัย
เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไย
อำเภอคอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่**

คำชี้แจง : แบบประเมินความเที่ยงตรง (IOC) ของเครื่องมือการวิจัย เรื่องแนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไย อำเภอคอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อคำถาม มีความเหมาะสมในการนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะทำการประเมินความเที่ยงตรงในตอนี่ 2-5 โดยได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความเที่ยงตรง ดังนี้

+1	=	แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสม
0	=	ไม่แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสมหรือไม่
-1	=	แน่ใจว่าคำถามไม่มีความเหมาะสม

ข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์	ประมาณค่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
ตอนที่ 2.1 ความรู้ของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู						
การตัดแต่งกิ่ง						
1. การตัดแต่งกิ่งลำไยควรทำช่วงหลังการเก็บเกี่ยว	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2. การตัดแต่งกิ่งลำไยควรตัดแต่งกิ่งให้เหลือกิ่งอยู่ประมาณร้อยละ 60 ของทรงพุ่ม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
การตัดแต่งช่อผล						
3. ระยะการตัดแต่งช่อผลที่เหมาะสม ควรตัดในระยะที่ผลลำไยมีขนาดไม่เกิน 0.5 เซนติเมตร	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
4. การตัดแต่งช่อผลต้องเก็บผลไว้ไม่เกิน 100 ผลต่อช่อ (เฉลี่ย คือ ประมาณ 50 ผลต่อช่อ)	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
การดูแลรักษา						
5. ระยะเวลาในการผลิตลำไยนอกฤดูในหนึ่งรอบการผลิต คือ 1 ปี (เฉลี่ย คือประมาณ 7 เดือน)	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

ข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์	ประมาณค่าความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
6. การผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูไม่จำเป็นต้องใช้ ปุ๋ยเคมี (เฉลี่ย คือ จำเป็นต้องใช้ปุ๋ยเคมี)	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
7. การใส่ปุ๋ยอินทรีย์ควรใส่ในอัตรา 10 - 20 กิโลกรัมต่อต้น หรือตามขนาดของต้น	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
8. การชักนำการออกดอกจะใช้สารโพแทสเซียม คลอไรด์ บริสุทธิร้อยละ 99	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
9. การใส่สารโพแทสเซียมคลอไรด์ควรใช้ในช่วงที่ มีฝนตกชุก (เฉลี่ย คือ ควรใช้เมื่อไม่มีฝนตกชุก)	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
10. วิธีการให้สารโพแทสเซียมคลอไรด์นิยมทำ 2 แบบ คือ ทางดิน (รด/หว่าน) และทางใบ (การพ่น)	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
11. การให้น้ำต้องให้แบบระบบสปริงเกอร์เท่านั้น (เฉลี่ย คือ ให้น้ำได้หลายวิธี เช่น ทางท่อ สปริงเกอร์)	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
12. หลังการใส่สารโพแทสเซียมคลอไรด์ ควรให้ น้ำอย่างสม่ำเสมอ	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
13. การใช้สารกำจัดศัตรูพืชสามารถใช้เมื่อไหร่ก็ได้ ได้ตามความต้องการของเกษตรกร (เฉลี่ย คือ ใช้เมื่อเจอศัตรูพืชระดับ เศรษฐกิจ)	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
การเก็บเกี่ยว						
14. การเก็บเกี่ยวลำไยนอกฤดู คือ ช่วงเดือน มิถุนายนถึงสิงหาคม (เฉลี่ย คือ ลำไยนอกฤดูเก็บเกี่ยวช่วงประมาณเดือน ตุลาคมถึงปลายกุมภาพันธ์)	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
15. การเก็บเกี่ยวควรทำด้วยความระมัดระวัง เช่น ใช้กรรไกรที่คมและสะอาด ตัดข้อผลจากต้น ระวัง ไม่ให้ผลช้ำ เป็นต้น	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

ข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์	ประมาณค่าความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
ตอนที่ 2.2 แหล่งความรู้ของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู						
สื่อบุคคล						
16. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
17. เจ้าหน้าที่ อบต./เทศบาล	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
18. เจ้าหน้าที่กรมวิชาเกษตร	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
19. เจ้าหน้าที่ภาคเอกชน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
20. ประชาชนชาวบ้าน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
21. อาสาสมัครเกษตรกร	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
22. เกษตรกรต้นแบบ (SF)	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
23. เกษตรกรรุ่นใหม่ (YSF)	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
สื่อกลุ่ม						
24. การประชุม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
25. การฝึกอบรม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
26. การสัมมนา	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
27. การศึกษาดูงาน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
28. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
29. การจัดนิทรรศการ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
สื่อมวลชน						
30. หนังสือ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
31. วารสาร	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
32. เอกสารแผ่นพับ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
33. วิทยุกระจายเสียง	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
34. เสียงตามสาย	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
35. โทรทัศน์	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
36. การรณรงค์ประชาสัมพันธ์	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
สื่อออนไลน์						
37. เว็บไซต์ (Website) เช่น ยูทูป กูเกิล เป็นต้น	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
38. เฟซบุ๊ก (Facebook)	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
39. ไลน์ (Line)	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
40. แอปพลิเคชัน (Application)	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

ข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์	ประมาณค่าความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
ตอนที่ 2.3 ความคิดเห็นของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู						
41. การผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูมีการตัดแต่งกิ่ง จึงทำให้ช่วยป้องกัน โรคและแมลง	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
42. การผลิตลำไยนอกฤดูมีการตัดแต่งกิ่งทำให้การ เจริญเติบโต และการออกดอกติดผลดี	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
43. การตัดแต่งกิ่งในการผลิตลำไยคุณภาพทำให้ เกิดการควบคุมขนาดความสูง และสะดวกต่อการ ป้องกันกำจัด โรคแมลงศัตรูพืช	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
44. การตัดแต่งกิ่งในการผลิตลำไยคุณภาพทำให้ เก็บเกี่ยวผลผลิตได้ง่าย และช่วยลดค่าใช้จ่ายใน เรื่องไม้ค้ำยันกิ่ง	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
45. การผลิตลำไยที่มีการตัดแต่งข้อผลทำให้ ผลผลิตลำไยมีคุณภาพ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
46. การตัดแต่งข้อผลช่วยให้มีปริมาณผลผลิตเกรด AA เพิ่มมากขึ้น	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
47. น้ำเป็นสิ่งสำคัญในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
48. การผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูมีการรณรงค์ทำให้ ให้เพิ่มโอกาสในการสร้างดอกของลำไย	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
49. การให้น้ำลำไยอย่างสม่ำเสมอในการผลิตลำไย คุณภาพ ทำให้ผลผลิตไม่แตกเสียหาย	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
50. การลดสารเคมีในการผลิตลำไยคุณภาพทำให้ สามารถลดต้นทุนการผลิตลงได้	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
51. การใช้สารชีวภัณฑ์ในการผลิตลำไยคุณภาพทำ ให้ประหยัดค่าใช้จ่ายด้านสารเคมี	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
52. การใช้สารชีวภัณฑ์ในการผลิตลำไยคุณภาพทำ ให้ป้องกัน โรคและแมลงศัตรูพืชได้ดีขึ้น	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
53. ผลผลิตที่ได้จากการผลิตลำไยคุณภาพตาม มาตรฐาน GAP ทำให้ปลอดภัยจากการปนเปื้อน ของสารเคมี	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

ข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์	ประมาณค่าความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
54. การผลิตลำไยคุณภาพที่ได้รับมาตรฐาน GAP ทำให้ผลผลิตเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
55. ผลผลิตในการทำลำไยคุณภาพที่ได้รับ GAP ทำให้เป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
ตอนที่ 3 การใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร						
ด้านการตัดแต่งกิ่ง						
56. หลังการเก็บเกี่ยวต้องตัดแต่งกิ่งลำไยเพื่อควบคุมทรงพุ่มของลำไย และกระตุ้นการออกดอกของลำไย	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
57. ทรงเปิดกลางพุ่ม เป็นการตัดแต่งกิ่งที่อยู่กลางทรงพุ่มออก 2-3 กิ่ง เพื่อให้ต้นลำไยโปร่งโล่ง	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
ด้านการตัดแต่งข้อผล						
58. การตัดแต่งข้อผลควรให้เหลือผลประมาณ 50 ผลต่อข้อ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
59. การตัดแต่งข้อผลควรตัดแต่งช่วงที่ลำไยมีขนาด 0.5 เซนติเมตร	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
ด้านการให้น้ำ						
60. เมื่อมีฝนทิ้งช่วงควรมีการให้น้ำเพื่อไม่ให้ลำไยชะงักการเจริญเติบโต	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
61. ลำไยเริ่มติดดอก ควรเริ่มให้น้ำเมื่อลำไยแทงช่อดอกมากกว่า 60 เปอร์เซ็นต์ขึ้นไปโดยเริ่มให้น้ำในปริมาณน้อยๆ แล้วค่อยๆเพิ่มปริมาณขึ้น	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
ด้านการราดสาร โปแตสเซียมคลอไรด์						
62. การชักนำการออกดอกจะใช้สาร โปแตสเซียมคลอไรด์บริสุทธิ์ร้อยละ 99	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
63. หลังจากตัดแต่งกิ่งแล้วรอให้ลำไยแตกใบอ่อนประมาณ 2-3 ชุด จึงจะเริ่มใส่สาร โปแตสเซียมคลอไรด์	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

ข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์	ประมาณค่าความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
ด้านการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน						
64. เก็บตัวอย่างดิน เพื่อนำมาวิเคราะห์ธาตุอาหารหลัก ไนโตรเจน (N) ฟอสฟอรัส (P) และโพแทสเซียม (K)	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
65. ผสมปุ๋ยใช้ช่องตามค่าวิเคราะห์ดิน เพื่อใช้ปุ๋ยให้ถูกต้องตามความต้องการของพืช และช่วยลดต้นทุนในการผลิต	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
ตอนที่ 4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู						
ด้านการผลิต						
66. โรคและแมลงศัตรูพืชระบาด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
67. ต้นทุนในการผลิตลำไยราคาสูง โดยเฉพาะปุ๋ยและสารเคมี	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
68. ขาดองค์ความรู้ในการผลิตลำไยให้ได้คุณภาพตามที่ตลาดต้องการ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
69. ผลผลิตลำไยไม่ได้คุณภาพตามความต้องการของตลาด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
70. ขาดแคลนแรงงานเพื่อการผลิต	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
71. ประสบภัยธรรมชาติ (วาดภัย, ภัยแล้ง, อุทกภัย ฯลฯ)	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
ด้านเทคโนโลยี						
72. ขาดความรู้ทางเทคโนโลยี เช่น การปลูกลำไยระยะชิด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
73. การผลิตลำไยคุณภาพไม่มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการผลิต	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม						
74. ขาดการรวมกลุ่มเพื่อรวบรวมผลผลิตในการจำหน่าย	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
75. กลุ่มไม่มีความเข้มแข็ง	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
76. การขายผลผลิตเน้นขายผลสด ไม่มีการรวมกลุ่มในการแปรรูปผลผลิต	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

ข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์	ประมาณค่าความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
ด้านราคาและการตลาด						
77. ราคาผลผลิตที่ตกต่ำ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
78. ถูกพ่อค้าคนกลางกดราคาไม่สามารถจำหน่าย ในราคาที่กำหนดได้	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
79. ช่องทางการตลาดของผลผลิตลำไยใน ต่างประเทศมีน้อยโดยเฉพาะลำไยสด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
80. ผลกระทบจากโรคระบาดไวรัสโคโรน่า 2019	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
ตอนที่ 4.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู						
ด้านการผลิต						
81. ใช้สารเคมีและสารชีวภัณฑ์ในการป้องกัน กำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
82. ใช้เทคโนโลยีเข้ามาบริหารจัดการเพื่อลด ต้นทุน เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
83. สนับสนุนให้มีหน่วยงานเข้ามาส่งเสริมองค์ ความรู้ให้กับเกษตรกรเพิ่มขึ้น	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
84. เน้นผลผลิตลำไยให้ได้คุณภาพตามมาตรฐาน เป็น ที่ต้องการของตลาด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
85. ลดการใช้สารเคมีเพื่อลดต้นทุนในการผลิต	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
86. ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียม มาตรการเยียวยาเกษตรกรกรณีประสบภัย ธรรมชาติ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
ด้านเทคโนโลยี						
87. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้และศึกษาดูงานแปลง เกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
88. ปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตลำไยคุณภาพโดยมีการ นำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการผลิต	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม						
89. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมและให้ความรู้ เกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่ม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
90. จัดตั้งกองทุนเพื่อระดมหุ้นของสมาชิกกลุ่ม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

ข้อความในแบบสัมภาษณ์	ประมาณค่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
ด้านราคาและการตลาด						
91. จัดกิจกรรมฝึกอบรมเกษตรกรให้ความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปผลผลิตลำไยเพิ่มมากขึ้น	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
92. รัฐบาลต้องขยายตลาดลำไยในต่างประเทศให้มากขึ้น โดยรัฐทำหน้าที่เป็นผู้ประสานระหว่างตัวแทนผู้สั่งซื้อจากต่างประเทศกับองค์กรเกษตรกร	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
93. รวมกลุ่มเพื่อรวบรวมผลผลิตในการจำหน่ายเพื่อต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลางได้	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
94. จัดหาช่องทางในการจัดจำหน่ายผลผลิตลำไยทั้งผลสดและลำไยอบแห้งให้หลากหลายช่องทาง	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
95. ปรับเปลี่ยนช่วงเวลาการผลิตลำไยให้สอดคล้องตามสถานการณ์	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

$$\text{ค่า IOC} = \frac{92.33}{95} = 0.97$$

สรุปผลการหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านแสดงว่า ข้อความใช้ได้เกณฑ์การตัดสินค่า IOC ถ้ามีค่า 0.50 ขึ้นไป แสดงว่า ข้อความนั้นวัดได้ตรงจุดประสงค์ หรือตรงตามเนื้อหานั้น แสดงว่า ข้อความข้อนั้นใช้ได้

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย

เลขที่แบบสัมภาษณ์.....

วันที่...../...../.....

แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย

เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไย

อำเภอคอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....นามสกุล.....
 ที่อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัดเชียงใหม่
 เบอร์โทรศัพท์.....

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไยอำเภอคอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช คำตอบในแบบสัมภาษณ์นี้จะนำไปใช้เพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น จึงขอความร่วมมือจากท่านกรุณาตอบคำถามทุกข้อตามความเป็นจริงและตามความคิดเห็นของท่าน

2. แบบสัมภาษณ์การวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคม และสภาพเศรษฐกิจ ของเกษตรกร

ตอนที่ 2 ความรู้ แหล่งความรู้ และความคิดเห็นของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู

ตอนที่ 3 การใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร

ตอนที่ 4 ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู

ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคม และสภาพเศรษฐกิจ ของเกษตรกร

คำชี้แจงผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ฟัง แล้วผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย (✓) หน้าข้อความที่ต้องการ และ/หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง (.....) ของแต่ละคำถามเพื่อให้ได้ความหมายที่สมบูรณ์

1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล

1. เพศ   ( ) ชาย   ( ) หญิง
2. อายุ.....ปี
3. สถานภาพการสมรส
                   ( ) โสด   ( ) สมรส   ( ) หย่าร้าง   ( ) หม้าย   ( ) แยกกันอยู่
4. ระดับการศึกษา
                   ( ) 1) ไม่ได้รับการศึกษา   ( ) 2) ประถมศึกษา
                   ( ) 3) มัธยมศึกษาตอนต้น   ( ) 4) มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. หรือเทียบเท่า
                   ( ) 5) อนุปริญญา/ปวส. หรือเทียบเท่า   ( ) 6) ปริญญาตรี
                   ( ) 7) ปริญญาโท   ( ) 8) อื่นๆ (ระบุ).....

1.2 สภาพสังคม

1. การนับถือศาสนา
                   ( ) พุทธ   ( ) คริสต์   ( ) อิสลาม   ( ) อื่นๆ (ระบุ).....
2. การเป็นผู้นำ/ตำแหน่งในชุมชน
                   ( ) 2.1 ไม่เป็น
                   ( ) 2.2 เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
                                   ( ) กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน   ( ) สมาชิก อบต./เทศบาล
                                   ( ) คณะกรรมการหมู่บ้าน/กลุ่ม/สหกรณ์   ( ) อาสาสมัครเกษตร
                                   ( ) หมอдинอาสา   ( ) อาสาประมง
                                   ( ) เกษตรกรรุ่นใหม่ (YSF)   ( ) อสม.   ( ) อื่นๆ (ระบุ).....
3. ประสบการณ์ในการผลิตลำไย.....ปี
4. การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร
                   ( ) 4.1 ไม่เป็น
                   ( ) 4.2 เป็น (สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
                                   ( ) กลุ่มเกษตรกร   ( ) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

- ( ) กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร ( ) กลุ่มสหกรณ์การเกษตร
 ( ) กลุ่มลูกค้า ธกส. ( ) กลุ่มอื่นๆ (ระบุ).....

5. ลักษณะการถือครองที่ดิน

- ( ) 5.1 ตนเอง
 ( ) 5.2 เช่า ( ) มีสัญญา ( ) ไม่มีสัญญา
 ( ) 5.3 อื่นๆ (ระบุ).....

1.3 สภาพเศรษฐกิจ

1. การประกอบอาชีพ

1.1 อาชีพหลัก (สามารถตอบได้เพียง 1 ข้อ)

- ( ) เกษตรกรรม ( ) รับราชการ
 ( ) ลูกจ้าง/พนักงานของรัฐ ( ) รับจ้างทั่วไป
 ( ) ธุรกิจส่วนตัว ( ) ค้าขาย
 ( ) พนักงานบริษัทเอกชน ( ) อื่นๆ (ระบุ).....

1.2 อาชีพรอง (สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) เกษตรกรรม ( ) รับจ้างทั่วไป
 ( ) ธุรกิจส่วนตัว ( ) ค้าขาย
 ( ) พนักงานบริษัทเอกชน ( ) อื่นๆ (ระบุ).....

2. จำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด.....คน (รวมตัวท่านด้วย)

3. จำนวนแรงงานในภาคการเกษตรทั้งหมด.....คน

3.1 แรงงานครัวเรือน จำนวน.....คน

3.2 แรงงานจ้างประจำ จำนวน.....คน

3.3 แรงงานจ้างรายวัน จำนวน.....คน

4. ขนาดของพื้นที่ปลูกลำไยทั้งหมด.....ไร่ ขนาดพื้นที่ให้ผลผลิตแล้ว.....ไร่

5. ผลผลิตลำไยปีที่ผ่านมามีทั้งหมด จำนวน.....กิโลกรัม/ไร่

6. ราคาขายผลผลิตลำไยเฉลี่ยปีที่ผ่านมามี.....บาท/กิโลกรัม

7. รายได้รวมของครัวเรือนปีที่ผ่านมามี.....บาทต่อปี

7.1 รายได้รวมในภาคการเกษตรปีที่ผ่านมา.....บาทต่อปี

7.2 รายได้รวมนอกภาคการเกษตรปีที่ผ่านมา.....บาทต่อปี

8. หนี้สินรวมของครัวเรือน

( ) 8.1 ไม่มี

( ) 8.2 มี จำนวน.....บาท

9. แหล่งเงินทุน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1) ตนเอง

( ) 2) ภาครัฐ

( ) 3) เอกชน

( ) 4) ชกส.

( ) 5) ธนาคารพาณิชย์

( ) 6) บริษัทสินเชื่อ

( ) 7) กองทุนหมู่บ้าน/กลุ่มออมทรัพย์ ( ) 8) คุ้มมัญจาคีรี ( ) 9) อื่นๆ (ระบุ).....

10. เอกสารสิทธิการถือครองที่ดิน

( ) 10.1 ไม่มี

( ) 10.2 มี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) โฉนดที่ดิน

( ) น.ส.3ก

( ) น.ค.3

( ) ส.ป.ก

( ) อื่นๆ (ระบุ).....

11. วิธีการจำหน่ายผลผลิตลำไยนอกฤดู

( ) 11.1 ตะกร้าขาว

( ) 11.2 มัดปึก

( ) 11.3 รูดร่วง

( ) เกรด AA จำนวน.....กิโลกรัม ( ) เกรด A จำนวน.....กิโลกรัม

( ) เกรด B จำนวน.....กิโลกรัม ( ) เกรด C จำนวน.....กิโลกรัม

12. ช่องทางการจำหน่ายผลผลิต

( ) 12.1 ขายผ่านสั่งในพื้นที่/พ่อค้าคนกลาง

( ) 12.2 นำไปขายเอง

( ) 12.3 ขายออนไลน์

( ) ผ่านเฟซบุ๊ก (Facebook)

( ) ผ่านไลน์ (Line)

( ) ผ่านไปรษณีย์ ( ) ผ่านขนส่งเอกชน ( ) อื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 2 ความรู้ แหล่งความรู้ และความคิดเห็นของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในตารางตามความรู้ของท่าน

ตอนที่ 2.1 ความรู้ของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู

ประเด็นความรู้	ความรู้	
	ถูก	ผิด
การตัดแต่งกิ่ง		
1. การตัดแต่งกิ่งลำไยควรทำช่วงหลังการเก็บเกี่ยว		
2. การตัดแต่งกิ่งลำไยควรตัดแต่งกิ่งให้เหลือกิ่งอยู่ประมาณร้อยละ 60 ของทรงพุ่ม		
การตัดแต่งข้อผล		
1. ระยะการตัดแต่งข้อผลที่เหมาะสม ควรตัดในระยะที่ผลลำไยมีขนาดไม่เกิน 0.5 เซนติเมตร		
2. การตัดแต่งข้อผลต้องเก็บผลไว้ไม่เกิน 100 ผลต่อข้อ		
การดูแลรักษา		
1. ระยะเวลาในการผลิตลำไยนอกฤดูในหนึ่งรอบการผลิต คือ 2 ปี		
2. การผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูไม่จำเป็นต้องใช้ปุ๋ยเคมี		
3. การใส่ปุ๋ยอินทรีย์ควรใส่ในอัตรา 10 - 20 กิโลกรัมต่อต้น หรือตามขนาดของต้น		
4. การชักนำการออกดอกจะใช้สารโพแทสเซียมคลอไรด์ บริสุทธิ์ร้อยละ 99		
5. การใส่สารโพแทสเซียมคลอไรด์ควรใช้ในช่วงที่มีฝนตกชุก		
6. วิธีการให้สารโพแทสเซียมคลอไรด์นิยมทำ 2 แบบ คือ ทางดิน (รด/หว่าน) และ ทางใบ (การพ่น)		
7. การให้น้ำต้องให้แบบระบบสปริงเกอร์เท่านั้น		
8. หลังการใส่สารโพแทสเซียมคลอไรด์ ควรให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ		
9. การใช้สารกำจัดศัตรูพืชสามารถใช้เมื่อไหร่ก็ได้ ตามความต้องการของเกษตรกร		
การเก็บเกี่ยว		
1. การเก็บเกี่ยวลำไยนอกฤดู คือ ช่วงเดือนมิถุนายนถึงสิงหาคม		
2. การเก็บเกี่ยวควรทำด้วยความระมัดระวัง เช่น ใช้กรรไกรที่คมและสะอาด ตัดข้อผลจากต้น ระวังไม่ให้ผลช้ำ เป็นต้น		

ตอนที่ 2.2 แหล่งความรู้ของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู

คำชี้แจง ให้เติมเครื่องหมาย ✓ลงในตาราง ตามระดับการได้รับความรู้

แหล่งความรู้	ระดับการได้รับความรู้				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
สื่อบุคคล					
1. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
2. เจ้าหน้าที่ อบต./เทศบาล					
3. เจ้าหน้าที่กรมวิชาการเกษตร					
4. เจ้าหน้าที่ภาคเอกชน					
5. ปราชญ์ชาวบ้าน					
6. อาสาสมัครเกษตรกร					
7. เกษตรกรต้นแบบ (SF)					
8. เกษตรกรรุ่นใหม่ (YSF)					
สื่อกลุ่ม					
1. การประชุม					
2. การฝึกอบรม					
3. การสัมมนา					
4. การศึกษาดูงาน					
5. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้					
6. การจัดนิทรรศการ					
ผ่านสื่อมวลชน					
1. หนังสือ					
2. วารสาร					
3. เอกสารแผ่นพับ					
4. วิทยูกระจายเสียง					
5. เสียงตามสาย					
6. โทรทัศน์					
7. การรณรงค์ประชาสัมพันธ์					
แหล่งความรู้	ระดับการได้รับความรู้				

	น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
ผ่านสื่อออนไลน์					
1. เว็บไซต์ (Website) เช่น ยูทูป ภูเก็ต เป็นต้น					
2. เฟซบุ๊ก (Facebook)					
3. ไลน์ (Line)					
4. แอปพลิเคชัน (Application)					

ตอนที่ 2.3 ความคิดเห็นของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ท่านคิดว่าเป็นระดับความเห็นด้วย
ตามประเด็นต่างๆ มากน้อยเพียงใด

ประเด็น	ระดับความเห็นด้วย				
	น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
1. การผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูมีการตัดแต่งกิ่ง จึงทำให้ช่วยป้องกันโรคและแมลง					
2. การผลิตลำไยนอกฤดูมีการตัดแต่งกิ่งทำให้การเจริญเติบโต และการออกดอกติดผลดี					
3. การตัดแต่งกิ่งในการผลิตลำไยคุณภาพทำให้เกิดการควบคุมขนาดความสูง และสะดวกต่อการป้องกันกำจัดโรคแมลงศัตรูพืช					
4. การตัดแต่งกิ่งในการผลิตลำไยคุณภาพทำให้เก็บเกี่ยวผลผลิตได้ง่าย และช่วยลดค่าใช้จ่ายในเรื่องไม้ค้ำยันกิ่ง					
5. การผลิตลำไยที่มีการตัดแต่งข้อผลทำให้ผลผลิตลำไยมีคุณภาพ					
6. การตัดแต่งข้อผลช่วยให้มีปริมาณผลผลิตเกรด AA เพิ่มขึ้น					

ประเด็น	ระดับความเห็นด้วย				
	น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
7. น้ำเป็นสิ่งสำคัญในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู					
8. การผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูมีการรณรงค์ทำให้เพิ่มโอกาสในการสร้างดอกของลำไย					
9. การให้น้ำลำไยอย่างสม่ำเสมอในการผลิตลำไยคุณภาพ ทำให้ผลผลิตไม่แตกเสียหาย					
10. การลดสารเคมีในการผลิตลำไยคุณภาพทำให้สามารถลดต้นทุนการผลิตลงได้					
11. การใช้สารชีวภัณฑ์ในการผลิตลำไยคุณภาพทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายด้านสารเคมี					
12. การใช้สารชีวภัณฑ์ในการผลิตลำไยคุณภาพทำให้ป้องกันโรคและแมลงศัตรูพืชได้ดีขึ้น					
13. ผลผลิตที่ได้จากการผลิตลำไยคุณภาพตามมาตรฐาน GAP ทำให้ปลอดภัยจากการปนเปื้อนของสารเคมี					
14. การผลิตลำไยคุณภาพที่ได้รับมาตรฐาน GAP ทำให้ผลผลิตเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค					
15. ผลผลิตในการผลิตลำไยคุณภาพที่ได้รับ GAP ทำให้เป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ					

ตอนที่ 3 การใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร

คำชี้แจง ให้เติมเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างว่าท่านปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามประเด็นต่างๆ

และคิดว่าระดับความเห็นด้วยมีมากน้อยเพียงใด

ประเด็น	ระดับความเห็นด้วย					การนำไปปฏิบัติ	
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
ด้านการตัดแต่งกิ่ง							
1. หลังการเก็บเกี่ยวต้องตัดแต่งกิ่งลำไยเพื่อควบคุมทรงพุ่มของลำไย และกระตุ้นการออกดอกของลำไย							
2. ทรงเปิดกลางพุ่ม เป็นการตัดแต่งกิ่งที่อยู่กลางทรงพุ่มออก 2-3 กิ่ง เพื่อให้ต้นลำไยโปร่งโล่ง							
ด้านการตัดแต่งช่อผล							
1. การตัดแต่งช่อผลควรให้เหลือผลประมาณ 50 ผลต่อช่อ							
2. การตัดแต่งช่อผลควรตัดแต่งช่วงที่ลำไยมีขนาด 0.5 เซนติเมตร							
ด้านการให้น้ำ							
1. เมื่อมีฝนทิ้งช่วงควรมีการให้น้ำเพื่อไม่ให้ลำไยชะงักการเจริญเติบโต							
2. ลำไยเริ่มติดดอก ควรเริ่มให้น้ำเมื่อลำไยแทงช่อดอกมากกว่า 60 เปอร์เซ็นต์ขึ้นไปโดยเริ่มให้น้ำในปริมาณน้อยๆ แล้วค่อยๆเพิ่มปริมาณขึ้น							
ด้านการราดสารโพแทสเซียมคลอเรต							
1. การชักนำการออกดอกจะใช้สารโพแทสเซียมคลอเรตบริสุทธิ์ร้อยละ 99							
2. หลังจากตัดแต่งกิ่งแล้วรอให้ลำไยแตกใบอ่อนประมาณ 2-3 ชุด จึงจะเริ่มใส่สารโพแทสเซียมคลอเรต							

ประเด็น	ระดับความเห็นด้วย					การนำไปปฏิบัติ	
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
ด้านการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน							
1. เก็บตัวอย่างดิน เพื่อนำมาวิเคราะห์ธาตุอาหารหลัก ไนโตรเจน (N) ฟอสฟอรัส (P) และโพแทสเซียม (K)							
2. ผสมปุ๋ยใช้เองตามค่าวิเคราะห์ดิน เพื่อใช้ปุ๋ยให้ถูกต้องตามความต้องการของพืช และช่วยลดต้นทุนในการผลิต							

ตอนที่ 4 ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู

ตอนที่ 4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ท่านคิดว่าเป็นปัญหาตามประเด็น

ต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
ด้านการผลิต					
1. โรคและแมลงศัตรูพืชระบาด					
2. ต้นทุนในการผลิตลำไยราคาสูง โดยเฉพาะปุ๋ยและสารเคมี					
3. ขาดองค์ความรู้ในการผลิตลำไยให้ได้คุณภาพตามที่ตลาดต้องการ					
4. ผลผลิตลำไยไม่ได้คุณภาพตามความต้องการของตลาด					
5. ขาดแคลนแรงงานเพื่อการผลิต					
6. ประสบภัยธรรมชาติ (วาตภัย, ภัยแล้ง, อุทกภัย ฯลฯ)					

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา				
	น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
ด้านเทคโนโลยี					
1. ขาดความรู้ทางเทคโนโลยี เช่น การปลูกลำไยระยะชิด					
2. การผลิตลำไยคุณภาพไม่มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการผลิต					
ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม					
1. ขาดการรวมกลุ่มเพื่อรวบรวมผลผลิตในการจำหน่าย					
2. กลุ่มไม่มีความเข้มแข็ง					
3. การขายผลผลิตเน้นขายผลสด ไม่มีการรวมกลุ่มในการแปรรูปผลผลิต					
ด้านราคาและการตลาด					
1. ราคาผลผลิตที่ตกต่ำ					
2. ถูกพ่อค้าคนกลางกดราคาไม่สามารถจำหน่ายในราคาที่กำหนดได้					
3. ช่องทางการตลาดของผลผลิตลำไยในต่างประเทศมีน้อยโดยเฉพาะลำไยสด					
4. ผลกระทบจากโรคระบาดไวรัสโคโรนา 2019					

ตอนที่ 4.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ท่านเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะตามประเด็นต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด

ประเด็น	เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในระดับ				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
ด้านการผลิต					
1. ใช้สารเคมีและสารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช					
2. ใช้เทคโนโลยีเข้ามาบริหารจัดการเพื่อลดต้นทุน เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน					
3. สนับสนุนให้มีหน่วยงานเข้ามาส่งเสริมองค์ความรู้ให้กับเกษตรกรเพิ่มขึ้น					
4. เน้นผลิตลำไยให้ได้คุณภาพตามมาตรฐาน เป็นที่ต้องการของตลาด					
5. ลดการใช้สารเคมีเพื่อลดต้นทุนในการผลิต					
6. ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมมาตรการเยียวยาเกษตรกรกรณีประสบภัยธรรมชาติ					
ด้านเทคโนโลยี					
1. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้และศึกษาดูงานแปลงเกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จ					
2. ปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตลำไยคุณภาพโดยมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการผลิต					
ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม					
1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมและให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่ม					
2. จัดตั้งกองทุนเพื่อระดมหุ้นของสมาชิกกลุ่ม					

ประเด็น	เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในระดับ				
	น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
ด้านราคาและการตลาด					
1. จัดกิจกรรมฝึกอบรมเกษตรกรให้ความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปผลผลิตลำไยเพิ่มมากขึ้น					
2. รัฐบาลต้องขยายตลาดลำไยในต่างประเทศให้มากขึ้น โดยรัฐทำหน้าที่เป็นผู้ประสานระหว่างตัวแทนผู้สั่งซื้อจากต่างประเทศกับองค์กรเกษตรกร					
3. รวมกลุ่มเพื่อรวบรวมผลผลิตในการจำหน่าย เพื่อต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลางได้					
4. จัดหาช่องทางในการจัดจำหน่ายผลผลิตลำไยทั้งผลสดและลำไยอบแห้งให้หลากหลายช่องทาง					
5. ปรับเปลี่ยนช่วงเวลาการผลิตลำไยให้สอดคล้องตามสถานการณ์					

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์

ภาคผนวก ค

ประเด็นการสนทนากลุ่ม

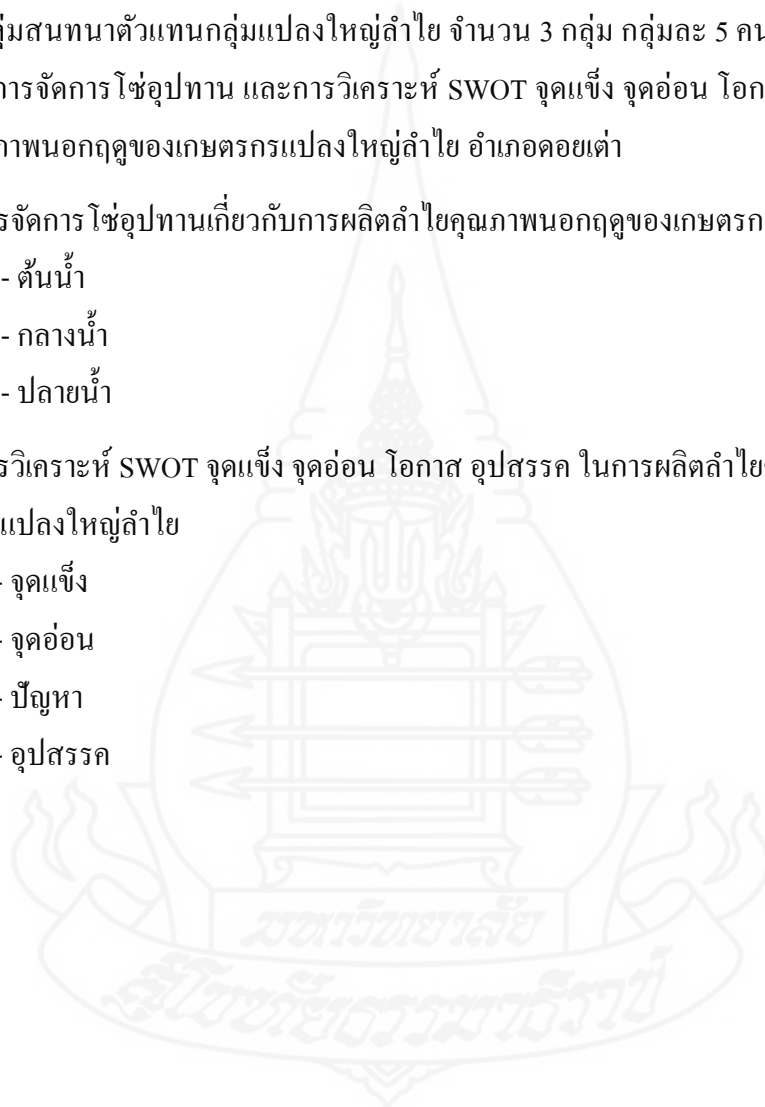
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สกลนคร

ประเด็นการสนทนากลุ่ม
แนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของกลุ่มเกษตรกร
แปลงใหญ่ลำไย อำเภอค้อยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

จัดกลุ่มสนทนาตัวแทนกลุ่มแปลงใหญ่ลำไย จำนวน 3 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน รวม 15 คน เพื่อทำการวิเคราะห์การจัดการโซ่อุปทาน และการวิเคราะห์ SWOT จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไย อำเภอค้อยเต่า

1. การจัดการโซ่อุปทานเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร
  - ต้นน้ำ
  - กลางน้ำ
  - ปลายน้ำ

2. การวิเคราะห์ SWOT จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ลำไย
  - จุดแข็ง
  - จุดอ่อน
  - ปัญหา
  - อุปสรรค

ภาพการจัดเวทีประเด็นการสนทนากลุ่ม

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวสุพรรณิ ไจมูล
วัน เดือน ปีเกิด	11 ธันวาคม 2534
สถานที่เกิด	อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา
ประวัติการศึกษา	ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) มหาวิทยาลัยนเรศวร
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรอำเภอคอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

